Bin yıllardır Newroz'la güneş doğar

Yeni bir Newroz'un eşiğinde, kürt sorunu hâlâ yok sayılmak isteniyor. Mehmet Ali Aybar, Altan Öymen, Sina Akşin, Emil Galip Sandalcı, Abdurrahman Dilipak, kürt sorunanun nasıl tartışılabileceği konusundaki görüşlerini Adımlar'a açıkladılar. *(Sayfa: 13)*

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ

adımlar

12-25 MART 1989 6 1500 lira

Ankara Kapalı Cezaevi'nde vahşi saldırı

DEMOKRASİ KATİLLERİ DURDURULSUN

Ankara Kapalı Cezaevi'nde mavi bereli özel jandarma timinin uyguladığı operasyon sonrasında, 57 siyasal tutuklu "sıra dayağı"dan geçirildi. 10 tutuklu ağır biçimde yaralandı. Uluslararası Af Örgütü ve uluslararası kuruluşların protestosu bilyiliyor. Ankara Cumhuriyet Savcılığı ve Adalet Bakanlığı ayrı ayrı soruşturma açtırdılar. Nihat Sargın ve Haydar Kutlu da, saldırıyı protesto için açlık grevinde.
(Sayfa: 4-5)

Fotoğraf: Rıza Ezer

Açlık grevcileri sorumluların bulunmasını istiyor. *Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ndeki saldırı, 12 Eylül rejiminin Mamak, Diyarbakır gibi cezaevlerindeki uygulamaları aratmıyordu. 12 Eylül'ün tüm sonuçlarıyla kaldırılması zorunluluğu, bir kez daha yaşandı.*

▶ BİRLEŞİK SOSYALİST KAMPANYA

Dokuz sosyalist derginin, yerel seçimler için yürüttükleri ortak kampanyanın açıkladığı ortak program. *(Sayfa: 3)*

▶ DEMOKRASİ, KOMÜNİST PARTİSİ, BİRLİK

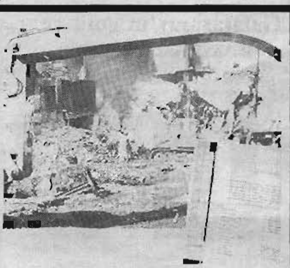
TBKP Başkan Yardımcısı Mehmet Karaca ile, söyleşi. TBKP'nin ülkede demokrasi, yasal komünist partisi, komünistlerin birliği konularındaki görüşleri. *(Sayfa: 6)*

▶ YASAL KOMÜNİST PARTİ "ARA MODELLER"İN ÜRÜNÜDÜR

Çağatay Anadol, marksistlerin birliği ve yasal parti konusunda tartışıyor. *(Sayfa: 7)*

▶ AFGANİSTAN'I NELER BEKLİYOR

Sovyet birliklerinin tamamen çekilmesinden sonra, Afganistan'da durum. Dinci muhalefet grupları ne yapabilir? *(Sayfa: 17)*

Seyrantepe faciasının sorumlusu kim?

4. Levent Seyrantepe Mahallesi'nde 3 Mart cuma günü 5 katlı bir apartmanın altındaki SANTA boya imalathanesinde yangın çıktı. İmalathanedeki tiner varillerinin birer ateş topu halinde patlayarak fırlaması sonucunda üç bina çöktü. 12 ölü, 10 kayıp ve otuz yaralı var. Yaralıların 10 tanesi halen hayati tehlike sınırında.

Faciaya yol açan boya imalathanesine İstanbul Anakent belediyesinin bir yıllık çalışma ruhsatı verdiği belirlendi. Çevrede aynı şekilde konumlanmış pek çok imalathane ve bunlar için 6 ay önceden mahalleli tarafından yapılmış şikayet başvuruları var. **Şükrü Coşkuner** ismindeki mahalle sakini, 67 imzalı şikayet dilekçesini gazetemize gösterirken **"Hakın altında dilekçenin alındığına dair mühürleri var. Altı ay önce bu imalathanelerin kaldırılmasını istedik. Hala çalışıyorlar. Bir patlamayla bizim de ölmemiz mi isteniyor?"** diye soruyordu.

Olayı takibeden günde, yeni patlama olasılıkları yüzünden aralıklarla yürütülen çalışmalar süerken, çoğunluğunu mahalle sakinlerinin oluşturduğu ikibin kişilik bir grup "Dalan istifa", "Kaza değil Katliam" sloganları atarak protesto gösterisi yaptı. Polisin gözaltına aldığı kişiden birini savcılık tutukladı. Şişli bölgesinde yayınlanan "YEREL HABER" gazetesi, faciayla ilgili olarak çıkardığı özel sayısını bölgede dağıttı ve olaydan Dalan'ı sorumlu tuttu.

Faciada ölenlerden kimilerinin cenazesi, sevgiden ürni ile kalabalık bir topluluk tarafından toprağa verildi. TMMOB, bu patlamayla birlikte İstanbul'daki yanlış belediyecilik anlayışının da infilak ettiğini açıkladı. □

Halkevleri, 57. kuruluş ve "3. Diriliş"ini kutladı

Halkevleri Genel Merkezi, Halkevleri'nin "57. Kuruluş ve 3. Diriliş"ini, 24 Şubat tarihinde Ankara'da düzenlediği şenlikle kutladı.

Şenliğin açış konuşmasını yapan Merkez Yönetim Kurulu üyesi **Ali Nejat Ölçer**, Halkevleri'ne, "Ülkeyi zorbalıktan, işkenceden kurtarıp, demokrasiyi yerleştirmek gibi çok önemli görevler düştüğünü" dile getirdi. Ölçer, laik, demokratik, bağımsız bir Türkiye'nin yaratılması için Halkevleri'nin gelecek kuşakları yetiştirmek gibi uğraşlar verdiğini belirtti.

Genel Yönetim Kurulu Başkanı **Muzaffer İlhan Erdost** ise, Halkevleri'nin ve ülkenin içine düşürüldüğü kültürsüzlüğe dikkati çekti. Erdost özetle şöyle dedi: "1961 Anayasası ile ülkemizde nispi de olsa bir demokrasi yaşandı. Bu demokrasi nispi de olsa, sermaye sınıfının çıkarlarına ters düştüğünden, sermaye sınıfı bu nispi demokrasiyi kendi çıkarlarına göre değiştirdi. Bugün ise Türkiye'de gençler, öğrenciler, aydınlar, yazarlar baskı altındadır. Amaç, demokrasiden vazgeçilip sermayeye daha fazla kâr sağlamaktır. Gündemde olan antidemokratik uygulamaların hepsi bunun içindir. Halkevleri bu noktada, gelişen halkın eğitimini gerçekleştirmek için yaşıyor. Bu nedenle, Halkevleri'ni siyasal bir kuruluş değildir; burjuva toplumu içerisinde demokrat, yurtsever, ilerici ve bağımsız halkın kültürünü yaymak ve yaşatmak için kurulmuştur. Kısacası Halkevleri'nin mücadele alanı, bağımsız halkın kültürünü yaşama geçirmektir."

4 saat süren gece boyunca, Halkevleri bünyesinde oluşturulan çeşitli kültür etkinlikleri sergilendi. Mim gösterilerinden tiyatroya, sazdan söze, şiirden çocuk korosuna kadar dolu dolu geçen şenlik, konukları da saran sıcak bir hava içerisinde geçti. □

İbrahim Aksoy'un yerine seçim yapılamadı

SHP TBMM Grubu, bir süre önce partiden "geçici" olarak çıkarılan Malatya Milletvekili ve Avrupa Topluluğu Karma Parlamento Komisyonu üyesi **İbrahim Aksoy**'un yerine yeni üye seçilmesi önerisini reddetti. 28 Şubat'ta yapılan Meclis Grubu toplantısında bir konuşma yapan İstanbul Milletvekili **Hüsnü Okçuoğlu**, Parti Meclisi'nin "seçim yenileme" isteminin demokrasiye ve Meclis İçtüzüğü'ne aykırı olduğunu, Aksoy'un ihracının henüz kesinleşmemiş bulunduğunu, disiplin cezasının kendisine bile tebliğ edilmediğini, bildirimden sonra **İbrahim Aksoy**'un Yargıtay'a başvurma hakkı bulunduğunu belirterek, istemin reddedilmesini istedi. Konuşmadan sonra, seçim yenileme istemi oy çokluğuyla reddedildi. Bilindiği gibi, **İbrahim Aksoy**, bir süre önce KPK'de "Kürt sorunu" üzerine görüş belirttiği için, SHP Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla 2 yıl için partiden uzaklaştırılmıştı. Siyasal çevreler bu olayı, "SHP Meclis Grubu ile Parti merkez yönetimi arasında demokrasi anlayışı bakımından var olan belli bir farklılığın belirtisi" olarak değerlendirdiler. □

Avukat İbrahim Açan serbest bırakıldı

Bir süre önce, "Vergilisyon Savunma" adlı kitabıyla "Komünizm propagandası yapmak" ve "Halkı suç işlemeye tahrik etmek" savıyla tutuklanan 73 yaşındaki asker kökenli avukat İbrahim Açan, 41 gün tutuklu kaldığı Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden 28 Şubat'ta salıverildi. Hakkında 20 yıla değin ağır hapis cezası istemiyle dava açılan **İbrahim Açan**, Ankara DGM'de yaptığı savunmada, kitapta yer alan belgelerin açık duruşmada okunduğunu ve haklarında yayın yasağı konulmadığını anımsatarak, "Böylece yasallık kazanan savunmaların kitap haline getirilip yayımlanması suç unsuru oluşturmaz" dedi. 64 avukat adına duruşmada bir konuşma yapan **Av. Veli Devecioğlu** da sözlerini şöyle bağladı: "Bir kitabın yazarı için Molla Humeyni ölüm emri veriyor. Çok şükür, biz o kadar ileri gitmiyoruz, yalnızca tutuklayıp zindana atıyoruz. İşte, Mollaların İran'ından farkımız bu kadar..."

► *İbrahim Açan, 41 gün sonra salıverildi.*

Erdost için soruşturma

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Başkanı Muzaffer İlhan Erdost hakkında, bir süre önce düzenlediği basın toplantısı nedeniyle soruşturma açıldı. Dernekler Yasası'na aykırı davrandığı gerekçesiyle açılan soruşturma dolayısıyla, yayıncı-yazar Erdost'un Ankara Basın Savcılığı'nda ifadesi alındı. M.İlhan Erdost, 1 Şubat 1989 günü Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, Avrupa Topluluğu İşkence Sözleşmesi'nin yürürlüğe girişi dolayısıyla açıklamalarda bulunmuş ve Adli Tıp raporlarıyla işkence gördükleri saptanan 32 kişinin adını kamuoyuna duyurmuştu.

ÇGD'nin "ONUR ÖDÜLÜ" İlhan Selçuk'un

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin geleneksel "Basın Gecesi", 24 Şubat günü Ankara Dedeman Oteli'nde yapıldı. Çok sayıda basın mensubu, sanatçı, politikacı ve bürokratın izlediği gecede, yılın başarılı gazetecilerine ödülleri dağıtıldı. ÇGD Yönetim Kurulu'nun bu yılki "Onur Ödülü" ise gazeteci-yazar **İlhan Selçuk**'a verildi. **Uluslararası Gazeteciler Örgütü (IOJ)** Dış İlişkiler Sekreteri **Leena Paukku**'nun da katılmadığı "Basın Gecesi"nde bir konuşma yapan ÇGD Genel Başkanı **Ahmet Abakay**, Türkiye'de gazeteciler üzerindeki baskıların sürdüğünü, kitap yakma kararları verildiğini, onlarca yazı işleri müdürünün cezaevlerinde bulunduğunu anımsatarak, "Bütün bu olumsuzluklara karşın, düşünmekten ve düşüncelerimizi açıklamaktan korkmamalıyız" dedi.

Eğit-Der'de görev bölüşümü

Kısa adı EĞİT-DER olan **Eğitimciler Derneği**'nin 4 Şubat günü Ankara'da toplanan ilk genel kurulunda seçilen yeni Yönetim Kurulu, geçen hafta içinde görev bölüşümü yaptı. **Ali Bozkurt**'un görev almamasıyla boşalan Genel Başkanlığa, TÖS'ün eski genel sekreterlerinden **Feyzullah Ertuğrul** getirilirken, Genel Sekreterlik görevini de **Kenan Görgülü** üstlendi. Bu arada **Elvan Türkmen** Genel Başkan Yardımcısı, **Binali Seferoğlu** Genel Sayman, **Cengiz Kaplan** Genel Sekreter Yardımcısı oldu. **Nuriye Babalık, İsmail Hakkı Bayram, Nilüfer Demirel** ve **Mehmet Koç** ise Yönetim Kurulu üyeleri olarak görev yapacaklar. Öte yandan, Eğit-Der Genel Başkanı **Feyzullah Ertuğrul**, düzenlediği ilk basın toplantısında, Eğitimciler Derneği'nin, "Yüzbinlerce çalışan öğretmenin ve hüküm giymiş, yurttaşlık hakları ellerinden alınmış nice değerli örgüt liderinin katılımını engelleyen Dernekler Yasası'nın çerçevelediği antidemokratik koşullar altında bugünlere geldiğini" söyledi.

İşçi Dünyası toplatıldı

Sosyalist basına yönelik baskıya yasaklamalar sürüyor. İşçi Dünyası gazetesinin 10. sayısı "Kürtçülük ve bölücülük propogandası" yapıldığı gerekçesi ile İstanbul DGM Savcılığı'nca toplatıldı. Gazetenin sahibi olan Ali Fidan, basına yaptığı açıklamada "Sosyalist bir gazete olarak politikalarımız ve ilkelerimiz doğrultusunda yayınımızı sürdüreceğiz. Tüm basını bu tür baskı ve uygulamaları kınamaya ve dayanışma görevini yerine getirmeye çağırıyoruz" dedi. □

Dokuz sosyalist derginin

YEREL SEÇİM KAMPANYASI

Çağdaş Yol, Emek, Hedef, İktidar Yolu, İşçi Sözü, Siyaset, Sorun, Yeni Öncü ve Yeni Yol dergileri bir araya gelerek önümüzdeki yerel seçimlerde "Birleşik Sosyalist Kampanya" yürütteceklerini bir deklarasyonla duyurdular. Ardından ortak bir programı yayınladılar.

Programda 12 Eylül'ün işkence ve baskılarına, cinayetlerine, özel mahkemelerine rağmen sosyalistlerin "Vardık, Varız, Varolacağız" haykırması dile getiriliyor ve "Biz, işçi sınıfının ancak kendi örgütlenmeleri aracılığıyla temsil edileceğini biliyoruz. Bu yüzden kendimizi bu örgütlenmeleri yerine koymuyor, onların görevlerine talip olmuyoruz. Bir siyasal örgütlenmenin yerini tutmadığımızın farkındayız. Sosyalistlerin tümünü temsil etmek iddiasında da değiliz", deniyor.

Kapitalist sömürü düzeninin ıslah edilmesinden değil, yıkılmasından yana olunduğu vurgulanan programda propagandanın bir yandan düzeni teşhir, bir yandan da işçi sınıfını burjuva partilerine yönelten sözde sosyalistlerin teşhirine dayanacağı ifade ediliyor.

Program yerel seçimlere ilişkin "Burjuva partilerine oy yok." "Kendi gücüne güven." "Bağımsız sosyalist adayları destekle." "Birleşik sosyalist kampanyaya katıl". "Yaşasın Sosyalizm." düğülerini saptıyor.

Programın "Belediyeler ve Sorunları" başlığı altında yayınlanan bölümünde "Belediyeler, burjuva devletinin aracı ve mülk sahipleriyle kapitalistlerin kentin imkanlarını kullanmalarına aracılık, hakemlik eden kurumlar" olarak tanımlanıyor. "Bu yüzden, belediyelerin burjuva devletle bağlarının koparılması, belediyeler üzerinde kentte yaşayan emekçilerin denetim kurması ve kapitalist sömürü ilişkilerinin sona ermesi gerekmektedir... Kapitalist sömürü ilişkileri sürdükçe, belediyeler emekçilerin çıkarlarına hizmet eden kurumlar olmayacaktır." denilerek, valilik ve kaymakamlık kurumlarının lağvedilmesi ve yetkilerinin yerel yönetimlere devri, seçilmemiş bürokratlardan oluşan belediye encümenliğinin lağvedilmesi, hükümetin yerel yönetimler üzerindeki denetiminin ve görevden alma yetkisinin kalkması, belediye meclisinin mahallelerden tek tek seçilen üyelerden oluşması ve istendiğinde seçmenleri tarafından geri alınabilmesi, meclis toplantılarının gizli olmaması talepleri dile getiriliyor.

"Belediyeler Kapitalist İşletmelerdir" başlığı altında da "Kapitalist toplumda kapitalistler için kârlı olmayan ama zorunlu olan işlerin aktarıldığı kurumlar belediyelerdir" denilerek belediyelerin kapitalist işletmelerle bağlarını koparması ve kâr eden belediye şirketlerinin kapitalistlere devredilmesine son verilmesi isteniyor. Bu bölümde belediyenin açacağı iş olanakları ve belediye işçilerinin ekonomik demokratik hakları da gündeme getiriliyor.

"Ulaşım Sorununun Sorumluluğu Fasa Olarak Kapitalistlerdedir" başlıklı bölümünde, kent içi toplu taşımacılığının büyük yatırımlar gerektirdiği ve bunun kapitalistlerce karşılanması gerektiği belirtiliyor. Bu sorun çözülünceye kadar yolda geçen sürelerin çalışma zamanından sayılması, kapitalistlerce işçilere, ya işyerlerine yakın konut ya da servis aracı sağlanması, otobüs sayılarının ve sefer sıklığının mahalle komiteleri ve belediye şoförlerince saptanması isteniyor.

"Kentlerde Konut Sorunu Varsa Kiracılık Kıtlığından Değil" bölümünde gecekondulara tapu vermenin çözüm olmadığı söylenip herkese sağlıklı konut güvencesi isteniyor. Kiraların ve konut fiyatlarının dondurulması, boş arazi ve arsaların semt komiteleri tarafından kullanıma açılması, toplu konut fonundan faydalanarak kurtarılan şirketlerin işçi denetiminde kamulaştırılması, gecekondu yıkımına son verilmesi talep ediliyor.

"Çevreyi Kirleten Kapitalist İşletmelerdir", "Kentlerde Yeşil Alanın Düşmanı Köylüler Değil Kapitalistlerdir", "Kültür Hizmetleri Emekçilerin Ayağına Götürülmeli" başlıkları altında çevre kirliliğinin ne adresi belirsiz protestolarla, ne de belediyeye yönelik taleplerle engellenemeyeceği, tek seçeneğin emekçilerin sanayi yerindeki denetimi olduğu açıklanıyor. Yeşil alan ve parkların çoğaltılmasında emekçi semtlerine öncelik istenirken kültür-sanat faaliyetleri için de aynı istem tekrarlanıyor. Kültür hizmetlerinin kapitalist işletmelerden alınarak belediye olanaklarıyla halka bedava verilmesi isteniyor.

"İnsanlar Yararlanacak Zaman ve Madde Olmak Sahibi Olmadıktan Sonra Kentler Cennet Olsa Ne Olur?" başlığı altında da "Kapitalist sömürü ilişkileri ve onun dayandığı sınıflı toplum varlığını koruduğu müddetçe, kentlerin çoğunluğunu oluşturan emekçilerin kentlere ilişkin sorunları çözülmeyecek" deniyor. Bu bölümde asgari ücretten SSK'ya, erkeklere doğum izninden kreşe ve dış borçlardan askeri harcamalara kadar uzanan konulardaki taleplere yer verilmiş.

"Birleşik sosyalist kampanya" İstanbul Anakent'te Yılmaz Ekşi, Ankara Anakent'te Seyit Nurettin Yeniay, Yalova'da Ahmet Manoğlu, G.Antep'te Cafer Aydın ile seçimlere katılırken Diyarbakır'da bağımsız belediye başkanı adayı Refik Karakoç'u destekliyor.□

"Birleşik Sosyalist Kampanya"nın İstanbul Anakent Belediye Başkan Adayı

YILMAZ EKŞİ

Yılmaz Ekşi İstanbul Paşabahçe doğumlu, evli ve iki çocuk babası. Sosyalist bir işçi olan başkan adayı halen Tekel'in Cevizli'deki Taşıtlar ve Dağıtım İşletmeler Müdürlüğü'nde çalışıyor.

İşçi sınıfının bağımsız politikasını seçim meydanında da duyurmayı hedefleyerek "Birleşik Sosyalist Kampanya"dan İstanbul Anakent belediye başkanlığına aday olan Ekşi, Emek yayıncılığın yönetiminde de görev alıyor ve bu yayınevinin çıkardığı yayınlara katkıda bulunuyor.

12 Eylül zindanlarından birinde katledilen Fatsa Belediye Başkanı Fikri Sönmez ve halen cezaevinde tutuklu Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana'nın deneyimlerine büyük değer biçtiklerini söyleyen Ekşi iyisiyle, daha çoğuyla "Niçin olmasın?" diye sorarak "Eğer işçiler emekçiler kendi sınıf bilinçlerini taşıyarak oy verebilseler Dalan'ın hiç şansı olmazdı." diyor.□

SOSYALİST PARTİ BAĞIMSIZ ADAYLARLA KATILIYOR

Sosyalist Parti genel kongresini henüz yapmadığı için, yasal kısıtlamaya tabi tutuldu ve yerel seçimlere parti olarak katılması engellendi. Bu konuda bir açıklama yapan Genel Başkan Ferit İlsever, yerel meclisleri doğrudan bir iktidarın organları olarak gördüklerini belirterek, kendi iktidarlarında yerel meclislerin, sendikalar kooperatifler, derneklerden oluşacağını söyledi. İlsever, "Valilik, kaymakamlık gibi kuruluşlar kaldırılacak, yerel güvenlik kuvvetleri yerel yönetimlerin emrine verilecektir" dedi.

SP, Sinop'un Gerze ilçesinde, Alaattin Oğuz, Mersin'de Kemal Öztürk, İstanbul Anakent'te Hıdır Hokka, İstanbul Ümraniye'de Kamber Erkoçak ile seçimlere katılırken, Diyarbakır bağımsız belediye başkanı adayı Refik Karakoç'a da destek verdiğini açıkladı.□

Galatasaray'ın golü ve politik gündemimiz

Umur Coşkun

1 Mart günü Galatasaray Monaco'yu 1-0 yenince Türkiye'de yer yerinden oynadı. Ortak sevinçlere susamış insanlar sokaklara döküldü. Bir bayram havası esti. Galatasaray'ın golü yerel seçim atmosferini de etkiledi. Seçime katılan partilerin başkanları kendi seçim etkinliklerini çok aşan bu olayı değerlendirme gereği duydular. "Hepimiz Galatasaray'lıyız", "galibiyet galibiyettir" gibi şeyler söylediler.

Komünistler, başka sol partiler seçimlere katılsaydı onlar da muhtemelen birşeyler söyleyeceklerdi. Galatasaray'ı kutlayıp yarı final yolunda başarı dileyebilirlerdi. Ama sol güçler ellerinde olanak olsaydı, 2 Mart günü radyodan, televizyondan mutlaka başka bir olayı dile getireceklerdi: "Ankara Cezaevinde Mavi Bereliler Operasyonu". Seçime katılan diğer partilerden farklı olarak, insan haklarına, özgürlüklere, demokrasiye karşı yapılan ağır saldırıyı nefretle kınayacaklar, sorumluların bulunup hesap sorulmasını isteyeceklerdi. Ülkenin siyasi ve sosyal yaşamını tehdit eden büyük tehlikelere, tertiplerin arkasındaki gerici-militarist odaklara, iktidarın ikiyüzlülüğüne işaret edeceklerdi. Demokrasi güçlerini uyanık davranmaya ve birleşik mücadeleye çağıracaklardı.

Bu söylediklerimiz tümüyle spekülasyon da sayılabilir. Çünkü komünist partisinin özgür olduğu bir ortamda, aynı olay aynı şekilde yer alamazdı. Bir tarafından komünist, solcu, sosyal-demokrat, barışsever, sendikacı, yazar, sanatçı, bilimadamı, öğrenci, kürt, kim girerse girsin, öbür tarafından hep komünist çıkarmakla görevli DAL, DGM, Kontr-gerilla gibi yapılar ve mekanizmalar bugünkü gibi işleyemezdi. Dolayısıyla politik tutukluluk olgusu anlamsızlaşırdı. Toplumun, cezaevi baskınları, öğrencilere inip kalkan coplar, kültür merkezi kapatmalar, gazete-dergi toplatmalar, kitap-film yakmalar, dışkı yedirme operasyonları cenderesinden çıkıp, politik düzeminin yükselmesi, çağı gerçekten yakalamayı amaçlayan tartışmalara yönelmesi olanağı doğardı.

6 Mart günü elimize Avrupa'daki bir basın ajansının (BEM) bülteni geçti. Başlık "TBKP'de Alarm" şeklindeydi. Ajans bülteni, mavi bereliler operasyonu hakkında geniş bilgi vermekle kalmıyor, TBKP'nin cezaevindeki direnişin başarıya ulaşması için tüm ilerici, devrimci, siyasal parti, örgüt ve çevrelerle birlikte hareket etme kararı aldığını duyuruyordu.

Anlaşılan TBKP, Sargın ve Kutlu'nun politik tutukluların uğradığı ağır saldırıyı protesto ve sorumluların bulunması için diğer politik tutuklularla birlikte giriştikleri açlık grevini partinin kendisi için de bir uyarı sayıyordu.

Gerçekten de politik gündemimizi belirlemesi gereken yön, tüm sol, demokratik güçlerin politik yaşama birlikte ve aktif müdahalesini sağlayacak mücadele platformlarını yaratmaktır. Birleşik ve etkin eylemlerin ortaya konmasıdır. Ve bu acil bir gereksinimdir.

Yerel seçimler gibi önemli bir politik süreç solun gündemine çok geç ve sınırlı girdi. SHP ve DSP dışındaki sol seçimlerde etkisizdir ve etkisizlik yalnızca yasaklara ya da nesnel koşullara bağlı değildir. Bundan kendi içimize döndüğümüzde hepimiz sorumluyuz. Emekçi halka ve ülkemize karşı sorumluyuz. Kimi sol çevrelerin çaba ve çıkışları bu kaideyi bozmuyor. Bu son olumsuz deney ya da deneysizlik olsun diyebilir miyiz?

Hem güncel ve yakıcı olaylara birlikte eğilmek için, hem de ideolojik politik sorunlarımızı ya da aramızdaki sorunları tartışmak için sürekli bir diyalog içinde olabilir miyiz?

Yalnızca "zirve"lerde değil, tüm Türkiye sathında, emekçi halkın temsilcileriyle birlikte bunu yapabilir miyiz?

Bu sorulara verilecek evet yanıtları sol hareketin tüm bileşenleri için daha farklı, daha gelişkin bir mücadele düzlemi demektir. Buna bugünden başlamak gerekir. ■

Sargın-Kutlu ve 57 siyasal tutuklu açlık grevinde

ANKARA KAPALI CEZAEVİ'NDE "VAHŞİ SALDIRI"

DUYURU

Bilindiği gibi Ankara DGM'de görülmekte olan TBKP davasının 17. duruşması 24 Mart günü saat 9.00'da yapılacaktır.

Şimdiye kadar duruşmayı izlemeye gidenler birçok engelle karşılaştı. Oysa evrensel kurallara göre herkesin duruşmaları izlemeye hakkı vardır.

Bizler, önümüzdeki duruşma öncesinde hem TBKP davasını, hem de diğer sol örgütlerle ilgili davaları izlemeye gidenlerin karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması için, Adalet ve İçişleri Bakanlığı'nı, DGM Başkanlığı'nı ve DGM Savcılığı'nı üzerlerine düşeni yapmaya çağırıyoruz.

Duruşmaları izlemeye gitmek aynı zamanda demokrat olmanın gereğidir. Bugüne kadar, bu doğrultuda özverili bir çaba içinde olan ilerici-demokratların 24 Mart duruşmasında da bu gereği daha yaygın ve geniş biçimde yerine getireceğine inanıyoruz.■

Adımlar Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Umur COŞKUN, Adımlar Gazetesi Koordinatörleri Mehmet UÇUM, Abidin SÖKMEN, Emin TURAN, Haydar YILMAZ, Canan KÜÇÜKBÜCE, Taner RENDA, Fatih ÜSTÜN, Fatih BAKAN, İlhan NEVŞEHİRLİ Adımlar Gazetesi Temsilcileri Ömer ÜZ, Üzeyir ATMACA, Nedet FİLİZOĞLU, Ömer ÜNAL, Halaf ŞALVARLI, Hamdi EKŞİOĞLU, Vahap ÜNSEVER, Ahmet ÖZGÜL, İsmail YILDIZ, Atilla ERENLER, Mehmet KARABULUT, Nevzat CINGIRT, Ali İhsan KAYALAR, Hayri ÇİFTER, Hüseyin ÖZTÜRK, Oner GÖNEN, Ahmet ÖZTÜRK, Ali ŞİMŞEK, Erol KARASOY, Selahattin SABIRLI, Hayrettin ALTUNCEVAHİR, Mehmet MALKOÇ, Hamit AKINCI, Mahmut DOĞAN, Muslim ERDAL, Hüseyin BAŞ

- *Özel jandarma timinin uyguladığı operasyon sırasında 57 siyasi tutuklu "meydan dayağı"ndan geçirildi.*
- *Saldırıya uğrayanların avukatları, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurarak, Türkiye'ye inceleme heyeti gönderilmesini istediler.*
- *Ankara Barosu, İnsan Hakları Derneği, Uluslararası Af Örgütü olayı şiddetle kınarken, SHP Ankara milletvekili Ömer Çiftçi de konuyu Meclis'e götürdü.*
- *Ankara Cumhuriyet Savcılığı ve Adalet Bakanlığı, Kapalı Cezaevi'nde süresiz açlık grevine yol açan "vahşi saldırı" üzerine ayrı ayrı soruşturma açtı.*

■ Adımlar (Ankara)

Ankara Kapalı Cezaevi'nde bulunan siyasal tutuklular, 1 Mart 1989 günü gerçekleştirilen bir operasyonla "sıra dayağı"ndan geçirildiler. Mavi bereli özel jandarma timi tarafından uygulanan "vahşi saldırı" sırasında çok sayıda tutuklu ağır biçimde yaralandı. Yaralılardan 10'u, doktorların tüm ısrarlarına karşın, cezevi yönetimince hastanelere gönderilmeyip cezaevi revirinde tedavi altına alınırken, durumu "ciddi" olan Dr. Cüneyt Kafkas, Numune Hastanesi'nin Acil Servis'ine kaldırıldı.

Adımlar Ankara Haber Merkezi'nin edindiği bilgilere göre, ülkemizde ve dünyada geniş tepkilere yol açan saldırı olayı şöyle gelişti:

▶ Ankara Kapalı Cezaevi'ndeki saldırı konusunda, avukatların basına yaptığı açıklamayı Av. Erşen Sansal okuyor. Fotoğraf: Bülent Akyöndem

▶ Ankara Kapalı Cezaevi kapısında giriş çıkışlar şimdi daha sıkı kontrol altında. Asıl kontrolün içerdeki terör uygulayıcıları üzerinde olması gerektiği hatırlanmıyor.

Bazı tutukluların 23 Şubat günü Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nden dönüşlerinde Ankara Merkez Cezaevi'nde dövülmelerinden sonra gergin bir ortamın yaşandığı cezaevinde, 1 Mart Çarşamba günü, "Mavi Bereli" özel jandarma timinin olağandışı koşullarda yapmak istediği "sayım", bardağı taşıran damla oldu ve 4. Koğuş'daki 57 siyasal tutuklu, son yılların en vahşi saldırısıyla karşı karşıya geldi. Saldırı sırasında, Ankara'daki Sıkıyönetim Komutanı ve halen ANAP Genel Başkan Yardımcısı, Emekli Orgeneral Recep Ergun'a suikast savıyla tutuklu bulunan Dr. Cüneyt Kafkas, aldığı ağır yaralar nedeniyle Ankara Numune Hastanesi'nin Acil Servis'ine kaldırıldı. Öteki ağır yaralılardan Abdullah Demir, Hüseyin Poyraz, Hasan Hüseyin Kaner, Mehmet Bayrak, Bekir Keven, Salih Şahin, Turhan Deniz, Ahmet Güler, Yakup Özgün ve Hüseyin Özgün ise Cezaevi Reviri'ne yatırıldılar. Halen 15 kadar yaralının hücrede tutulduğunu açıklayan avukatlar, doktorların uyarılarına karşın, bu kişilerin hastaneye sevk edilmelerine cezaevi yönetiminin izin vermediğini söylediler.

Sargın ve Kutlu'nun protestosu

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ndeki "toplu dayak" olayı, ilk olarak 2 Mart'da cezaevine giden TBKP yöneticileri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun avukatlarınca öğrenildi. Cezaevindeki saldırıyı protesto amacıyla aynı gün "süresiz" açlık grevine başlayan Sargın ve Kutlu, olayı avukatlara şöyle anlattı:

"1 Mart günü saat 16.00'da, Cezaevi'nin 4. Koğuşu'nu basan mavi bereli özel jandarma timi, 57 tutukluyu dışarı çıkarıp, 'arama' bahanesiyle talan etti. Daha sonra tutuklular tek tek ve elleri arkadan bağlanmış şekilde, jandarmalar ve gardiyanlarca dövüldüler. Dövme işlemi önce ayakta, yumruk, cop ve sopa ile başlayıp, yerde tekmeleme ile sürdürüldü. Saldırıdan yara almamış tutuklu yok gibidir. Çoğunun yüzü, gözü, sırtı morarmış ve kanamıştır. 2 Mart günü saat 00.04'e kadar sürdürülen operasyonda yaralananların bir kısmı hastaneye ve cezaevi revirine kaldırılmıştır. Yaralılardan bir bölümü ise halen hücrelerde tutulmaktadır.

Biz, bulunduğumuz koğuşun camından saldırıyı dehşetle izlemek durumunda kaldık. Koğuşun camını sürekli yumruklayıp, sesimizin çıktığınca bağırarak saldırının durdurulmasını istedik. Bu tepkimize sinirlenen görevliler, ellerindeki copları göstererek, 'Size de aynı şeyi yaparız' dediler. Bunun üzerine, durumu birer dilekçe ile Ankara Cumhuriyet Savcısı Akın Öncül'e ve Adalet Bakanı Mehmet Topaç'a iletik. Saldırıyı protesto etmek için de 2 Mart'ta süresiz açlık grevine başladık. Bu saldırının sorumluları ortaya çıkarılıp cezalandırılıncaya kadar da grevi sürdüreceğiz."

İnsan Hakları Komisyonu'na başvuru

Cezaevindeki olaylar sırasında yaralanan tutukluların avukatları, saldırının incelenmesi ve müvekkillerinin sağlık durumlarının saptanması için Strasbourg'daki "Avrupa İnsan Hakları Komisyonu"na 3 Mart günü başvuruda bulundular. Komisyon'un Genel Sekreteri H.C. Kruger'e ulaştırılan ortak başvuru yazısında, "İşkence ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Davranış ya da Cezanın Önlenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi"nin 1 Şubat'ta bütün hükümleriyle yürürlüğe girdiği anımsatılarak, olayın yerinde incelenmesi istendi.

Bu arada, Ankara Kapalı Cezaevi'ndeki tutuklular adına Başbakan Turgut Özal, TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, Adalet Bakanı Mehmet Topaç, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli ile Ankara Cumhuriyet Savcısı Akın Öncül'e 3 Mart'da birer telgraf gönderen 23 avukat, "Bizler, insanlık dışı bu işkence uygulamasını protesto ediyor, sorumluların bulunarak cezalandırılmasını talep ediyoruz" dedi. Avukatların ortak dilekçesinde ayrıca şu istemler yer aldı:

"4. Koğuş'da kalan bütün tutuklu ve hükümlülerin doktora sevki ile muayenelerinin yaptırılmasını, her kişi ayrı ayrı doktor raporu alınmasının zaman geçirilmeksizin teminini istiyor; bulunduğumuz mevkinin sorumluluğu gereği, bunun sağlanması için gerekli emir ve müsaadelerinizi diliyor, ilginizi bekliyoruz."

Bu dilekçeye imza koyan 23 avukat şunlardı:

Ali Kalan, Erşen Sansal, Yusuf Alataş, Hüsnü Öndül, Levent Hale Yılmaz, Nezahat Gündoğmuş, Ali Kurt, Uğur Söylemezoğlu, Ahmet Toptan, İbrahim Açan, Aşım Kılıç, Reşat Kadayıfçılar, Şenel Sarıbaş, Ümit Öncül, Hasan Şahin, Ejder Çelik, Kâzım Bayraktar, Ali Yıldırım, Hasan Ünel, Nusret Senem, Aydın Erdoğan, Orhan İzzet Kök, Gürbüz Özaltınlı.

Ankara Barosu'nun tepkisi

Ankara Barosu Yönetim Kurulu, cezaevindeki olaylar üzerine olağanüstü toplanarak gelişmeleri değerlendirdi. Avukatların başvurusu üzerine yapılan toplantıdan sonra basına bilgi veren Baro yöneticileri konuyu Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na götürebileceklerini söylediler.

Baro Yönetim Kurulu'nca konuya ilişkin olarak yapılan açıklamada ise özetle şöyle denildi:

"Yönetim Kurulu'ndan görevlendirilen Kurul üyelerimiz bizzat Cezaevi'ne giderek yerinde yaptıkları görüşmelerde, olayların, olağan 'sayıma çıkmama'ya karşı bir müdahalenin çok ötesinde, bazı tutukluların hedef gösterilerek ve amaçlı dövüldükleri saptanmıştır. Baro Yönetim Kurulumuz, böylesine ağır, toplu dövülme olayının hangi nedenle olursa olsun haklı görülemeyeceğini vurgular; olayların meydana gelmesinde kusuru ve ihmali bulunan tüm sorumluların bir an önce saptanarak haklarında yasal işlemlerin yapılması gereğine ilgililerin dikkatini çekeriz."

Ömer Çiftçi'nin soru önergesi

SHP Ankara Milletvekili Ömer Çiftçi de Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ndeki "meydan dayağı" olayını TBMM'ye götürdü. Çiftçi, 7 Mart 1989 günü, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'nin yanıtlaması istemiyle şu soruları yöneltti:

"1- Bakanlığınızca, bu olaya karışan görevliler hakkında idari soruşturma başlatılmış mıdır?

2- Mavi bereli özel jandarma timini, hapishaneye kim, hangi amaçla getirmiştir? Bu tim, hapishanenin iç güvenliği ile mi, dış güvenliği ile görevlidir?

3- Tutuklulara insanlık dışı işkence yapan ve yaptıranlar kimlerdir? Emri kim vermiştir?

▶ Cezaevi içinde yapılan ağır saldırıdan sonra, tutuklu aileleri yakınlarından bir haber alabilmek için Cezaevi kapısı önünde biriktiler.

Fotoğraf: Bülent Akyöndem

4- Özel tim komutanını, açılacak soruşturma sonuna kadar açığa almayı düşünüyor musunuz?

5- Bugüne kadar olayı kınadınız mı? Sorumlular hakkında ne gibi işlem yapmayı düşünüyorsunuz?

İHD'nin girişimleri

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi de olayla ilgili çeşitli girişimlerde bulundu. 3 Mart günü yaptığı açıklama ile saldırıyı kınayan ve olayı "açık bir şiddet gösterisi" olarak nitelendiren İHD Ankara Şubesi Başkanı Muzaffer İlhan Erdost, "Son günlerde cezaevlerinde ağır şiddet uygulamaları, üniversitelerde gençliğin şiddet içerisine çekilmeye çalışılması, demokratik mekanizmalar dışında, kimi tahrik odaklarının bulunduğu izlenimini güçlendiriyor" dedi.

Erdost, 6 Mart tarihinde de Başbakan Turgut Özal'a bir mektup göndererek, olayın "amacı aşan ve mutat olmayan bir aramadan kaynaklandığını" belirtti. Mektupta, aynen şöyle denilmekteydi:

Sayın Turgut Özal
Başbakan
Ankara,

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi 4. Koğuşunda bulunan siyasal tutukluların mavi bereli komando ve jandarma erlerine dövdürüldüğü, koğuşta bulunan tüm tutukluların yaralandığı, bilgileriniz dahilindedir.

Amacı aşan bir aramanın ardından, sayım için koğuştan dışarı çıkarılmak istenen tutuklular, aramayı yapan komando ve jandarma erleriyle karşı karşıya getirileceklerini anlayarak ve bu amaçla, sayımın koğuş içinde, her zaman olduğu gibi gardiyanlar tarafından yapılmasında ısrar etmişlerdir. Bunun üzerine, tekrar koğuşa alınan komando ve jandarma erler, tutukluları tek tek ve döverek havalandırma avlusuna çıkarmışlar ve burada akşam saatlerinden gece yarısına değin dövmeye devam etmişlerdir.

Bu olayların nedenini, amacı aşan bir arama yapmış bulunan komando ve jandarma erler, mutad olmayan bir biçimde avluda bekletilerek, tutukluların da aynı avluya çıkmasının zorlanmasında aramak gerekir düşüncesindeyiz. Esas amaç, tutukluların avluya çıkarılması olsaydı, 200'e yakın komando ve jandarma, fiili bir kargaşa ortamında bulunmayan 57 tutukluyu, tutarak dışarı çıkarabilirdi. Nitekim dışarı da çıkarmış, ama bununla yetinilmemiş, gerek dışarı çıkarılırken, gerek dışarıda (avluda), tutuklular, öldüresiye dövülmüşlerdir.

Hiç kimsenin devletten aldığı gücü ve yetkiyi, görev ve yetki sınırını aşarak, bir başkasına eziyet için kullanmaya hakkı olmamak gerekir. İçerde kolları ve ağızları bağlı insanı, devletin güç ve yetkisiyle donatılmış güçlerine dövdürmek kolaydır, ama bunu, demokratik hukuk devleti ilkeleriyle bağdaştırmak olanağı yoktur.

Tutukluların, yasa ve yargıyla belirlenmiş kısıtlılığıyla yetinilmeyip, siyasal düşüncelerinden dolayı, ayrıca cezalandırılmak istenmiş olduğu için dövüldükleri kanısındayız.

Gene bizim kanımıza göre, düzenin sağlanması amacıyla herhangi bir ilişkisi bulunmayan bu toplu dövdürme olayı, cezaevi yönetimini, dolayısıyla, ilgili bakanlığın unsurlarını aşan olabilecektir.

Bu olayı, iktidar bilgisi dahilinde ise, toplu dövdürme olayının nedeninin ve amacının kamuoyu tarafından bilinmesi, demokrasinin bir gereğidir.

Bu olayı, iktidarın bilgisi dışında ise, devletten aldığı yetkiyi, yasaların belirlediği amaç dışında kullananlar hakkında ve bu konumda soruşturma açılmasını saygıyla dilerim.

Muzaffer İlhan Erdost
İHD Ankara Şube Başkanı

Soruşturma açıldı

Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde 1 Mart günü meydana gelen "toplu dayak" olayı için Ankara Cumhuriyet Savcısı Akın Öncül'ün soruşturma açtırdığı ve iki savcı yardımcısını bu konuyla görevlendirdiği öğrenildi. Savcı yardımcıları, tutukluların ve cezaevi yöneticilerinin ifadelerini alırken, Adalet Bakanlığı'nın da aynı konuda idari soruşturma açtığı bildirildi.

Adalet Bakanlığı Müsteşarı Arif Yüksel, idari ve adli soruşturmanın hafta sonuna değin sonuçlanacağını söyledi.

Ankara Tabip Odası Başkanı Dr. Selim Ölçer, Cezaevi Müdürlüğü'ne başvurarak, "Yaralı tutukluların yeterli tıbbi bakım alamamalarından kaygı duyduğunu" bildirdi. Selim Ölçer, tutukluların, Tabip Odası'nın belirlediği hekimlerce muayene edilmesini, ayrıca Cezaevi Tabipliği'nin de olayı ayrıntılı biçimde kendilerine rapor etmesini istedi.

Bu arada, Ankara'da yayımlanmakta olan ve Genel Yayın Yönetmenliğini Mehmet Bayrak'ın yaptığı "Özgür Gelecek" dergisi de konuya ilişkin açıklamasında, avukatlarıyla görüşen Mehmet Bayrak'ın, "Kendisinin gazeteci olmasından ötürü özellikle sağ görüşlü bir gardiyan tarafından hedef gösterildiğini ve 5 jandarmanın kendisini dövdüğünü anlattığını" bildirdi.

Dünyada sert tepkilere yol açan Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ndeki "vahşi saldırı" dolayısıyla, Türkiye'de, başta SHP olmak üzere tüm siyasal parti yönetimlerinin sessiz ve suskun kalması, demokratik çevrelerde üzüntüyle karşılandı.

Adımlar gazetesi, cezaevlerindeki ortamı gerginleştiren ve 59 siyasal tutuklunun haklı direnişine yol açan "toplu dayak" olayı sorumlularının bir an önce ortaya çıkarılarak cezalandırılmasını istiyor. Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde sürmekte olan açlık grevinin kötü sonuçlar yaratmadan ortadan kaldırılması için, tüm ilgili ve yetkilileri sorumluluk bilinciyle hareket etmeye ve insan haklarına saygılı davranmaya çağırıyoruz.□

TBKP'den açıklama

Türkiye Birleşik Komünist Partisi Politik bürosu'nun yaptığı açıklamada , "mavi berelilerin cezaevi baskını karşısında hükümetin hiçbir girişimde bulunmadığı" vurgulandı. "Özal hükümetinin ya baskıncılara gücü yetmemekte ya da bizzat hükümet baskıncılara göz yummaktadır" denilen açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

"Başkanımız Nihat Sargın ve Genel Sekreterimiz Haydar Kutlu, bizzat tanık oldukları barbarca saldırı karşısında, saldırıya uğrayan tüm tutuklularla dayanışma amacıyla açlık grevine katılmışlardır. TBKP, Ankara Cezaevi'ndeki direnişi bütün güç ve olanaklarıyla desteklemektedir.

Bir kere daha ortaya çıkmıştır ki, hükümlü ve tutukluların devletin koruması altında olduğu iddiası boş bir sözden ibarettir. Hükümlü ve tutukluların can güvenliği yoktur. Savunma olanaklarından yoksun bırakılan hükümlü ve tutukluların uğradığı saldırılar Türkiye'de insan haklarının çiğnendiğinin en büyük kanıtıdır. İşkenceyi önlemeye ilişkin imzalanan sözleşme daha uygulanmadan bir yana atılmaktadır.

Tutukluların açlık grevi sonucu sağlıklarının ve yaşamlarının tehlikeye girmemesi hükümetin alacağı karara bağlıdır. Derhal harekete geçilmesini, açlık grevi yapanların taleplerinin yerine getirilmesini, cezaevi baskınından sorumlu olanların ortaya çıkarılarak cezalandırılmasını talep ediyoruz.

Tersi durumda, hükümet ve açlık grevinin devamından ve sonuçlarından sorumlu olacaktır. Keyfiliğe, işkenceye son vermek hükümetin görevidir."□

Uluslararası dayanışma

SALDIRI DURDURULSUN

Ankara Merkez Cezaevi'nde gerçekleştirilen saldırı Yunanistan demokratik kamuoyunda geniş yankı yarattı. Televizyonun iki kanalı birden ana haber bültenlerinde olaya yer verirken, iki yerel radyo istasyonu, TBKP Temsilcisi Alaattin Taş ile yarım saat süren canlı konuşmalar yaptı. Yunanistan basını da, 4 Mart günü açlık grevine geniş yer ayırdı. YKP Merkez Komitesi organı Rizospastis gazetesi ise, politik tutuklularca açlık grevine, 4 ve 5 mart günlü sayılarında, yeni gelişmelerle birlikte, geniş biçimde yer verdi.

Yunanistan'daki "Kutlu ve Sargın'a Özgürlük ve Türkiye'de İnsan Hakları Komitesi" de gelişmeler üzerine toplanarak, durumu değerlendirdi ve çeşitli girişimlerde bulunma kararı aldı.

Komite, Başbakan Özal'a gönderdiği telgrafta olayı protesto ettiğini bildirerek, saldırı olayının sorumlularının bulunmasını istedi. Yapılan basın açıklamasında, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı nezdinde de, Yardımcı bakan Kapsis'e, konunun Avrupa Konseyi'ne götürülmesi için acil bir telgrafla başvuruda bulunulduğu belirtildi.

YKP ve Avrupa parlamenterlerinden ve Ortak Pazar Avrupa Parlamenterleri Komünist Grup Başkan Yardımcısı Vasilis Efremidis de saldırı ve ardından başlayan açlık grevi direnişini konu alan çok acil bir mektupla Avrupa Parlamentosu Başkanı Lord Plumb'a, aynı içerikte diğer bir mektupla da Ortak Pazar Türkiye Karma Komisyonu Başkanı Bayan De Reyk'a başvurduğu öğrenildi.

Özgürlük Komitesi'nin çağrısına paralel olarak harekete geçen Genel İşçi Konfederasyonu ve bünyesinde 700'ü aşkın sendikayı barındıran Atina İşçi Merkezi'nin yanı sıra, deri, demiryolu, PTT, belediye, tiyatro, tekstil, muhasebe, hastane işçileri gibi federasyonların yanında Pan Helenik Kültür Hareketi, kadın, gençlik, barış örgütleri de Başbakan Turgut Özal'a mesajlar gönderiyorlar.

Uluslararası Af Örgütü, "Acil Eylem Çağrısı" yaptı

Öte yandan, Uluslararası Af Örgütü, bütün dünyaya geçtiği "faks notu"yla, Ankara kapalı Cezaevi'nde saldırıya uğrayan ve açlık grevini sürdüren siyasal tutuklular için "Acil Eylem Çağrısı" yaptı. Uluslararası Af Örgütü, Ankara Kapalı Cezaevi'ndeki olayları dünyaya duyurduktan sonra, "Tüm tutuklulara gereksinme duydukları tıbbi bakımın hemen sağlanması; bu olayla ilgili tüm işkence iddialarının bağımsız ve tarafsız biçimde soruşturulması ve sonuçlar konusunda açıklama yapılması için" ilgili makamlara her türlü iletişim aracından yararlanılarak baskıda bulunulmasını istedi.

Uluslararası Af Örgütü'nün çağrısında, olay sonrasında, aralarında "düşünceleri nedeniyle tutuklu bulunan TBKP yöneticileri Dr. Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun da bulunduğu 59 tutuklunun açlık grevlerinin sürdüğü" de kaydedildi.

Görüş ve Adımlar'ın ortak açıklaması

Görüş dergisi Genel Yayın Yönetmeni Çağatay Anadol ve Adımlar Genel Yayın Yönetmeni Umut Coşkun, yayınlanan ortak açıklama Ankara Merkez Cezaevi'ndeki saldırı olayını kınadılar. Anadol ve Coşkun'un ortak açıklamasında, Ankara'daki tutumun 12 Eylül rejiminin karanlık günlerini aratmadığı belirtilerek, sorunun üzerine gidilmesi istendi. Açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"1 Mart 1989'da Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde bir komando taburunun marifetiyle hükümlü ve tutuklular ağır dayaktan geçirilmiş, aralarında beyin travması geçirenlerin de bulunduğu çok sayıda insan hastanelik hale getirilmiştir. Bu tutum 12 Eylül rejiminin en karanlık günlerinde Mamak, Metris, Kabakça gibi askeri cezaevlerindeki "uygulamaları" aratmamaktadır. Özal hükümetinin 12 Eylül rejiminin bir alternatifi değil, bir uzantısı olduğu yolundaki görüşe yeni bir kanıt getirmektedir. İnsan haklarının yoğun bir şekilde ihlalinin yeni bir örneğini oluşturmaktadır. Bunun Ankara, [illegible] başına gelenler bu durumda hiç yaptırımı olmamaktadır.

Ne yazık ki yurdumuz basını insan haklarının böylesine pervasız bir şekilde ihlalleri karşı bir duyarlılık göstermemekte adeta resmi gazete gibi davranmayı yeğlemektedir. Bizler yurdumuzun değer basınının iki temsilcisi olarak basının bugün karanlık durumunun [illegible] istiyoruz. Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde açlık grevinin 8. gününü tamamlayan ve aralarında Dr. Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun da bulunduğu tutuklu ve hükümlüleri destekliyoruz. Yurdumuzun tüm insanlarını Merkez Cezaevi Kurbanlarıyla dayanışmaya çağırıyoruz.

▶ 1- Cezaevi Müdürü, diğer sorumlu yöneticileri derhal görevden alınmalıdır.

▶ 2- Komando taburunu komanda eden subaylar ve onlara emir verenler hakkında adli soruşturma başlatılmalıdır.

▶ 3- İnsanlık onurlarını açlık grevi ve ölüm oruçlarıyla aramak zorunda kalan tutuklu ve hükümlülerin taleplerine cezaevi yönetimleri duyarlı davranmalı, yasa ve yönetmelikler buna göre düzenlenmelidir.

▶ 4- Açlık grevi ve ölüm oruçları ek cezalandırma gerekçesi yapılmamalıdır.

▶ 5- Adli mahkumlara tanınan tüm haklar siyasal hükümlü ve tutuklulara da tanınmalıdır.

Sorunun özü ülkemizde demokrasinin yokluğudur. Demokrasinin yolu ise öncelikle 12 Eylül rejiminin tüm sonuçlarının kaldırılması, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün parti bağlı olmaksızın benimsenmesi ile açılacaktır. Bunun için mücadele etmek demokrasiden bir yarar görmeyecek tüm insanlara görevidir. Sonuca ancak böyle ulaşılacaktır.■

Mehmet Karaca ile söyleşi

DEMOKRASİ, KOMÜNİST PARTİSİ VE BİRLİK

Kutlu-Sargın davası, TBKP davası denilen davanın özü budur. Kişilerle sınırlı, TBKP ile sınırlı değildir. Köklü bir demokrasi davasıdır. Demokrasi davasına bugüne kadar nice insanımız, aydınımız, işçimiz, sendikacımız yaptıkları ve yapmakta oldukları mücadele ile katkıda bulundular. Biz bu hareketler içinde yer aldık ve/ya da destekledik. Şimdi ise, komünist hareketin yasallığını gündeme getirerek, demokrasi mücadelesine somut ve doğrudan katkımızı yapıyoruz.

Gazetemiz genel yayın yönetmeni Umur Coşkun, Türkiye Birleşik Komünist Partisi Başkan Yardımcısı Mehmet Karaca ile Federal Almanya'nın Duisburg kentinde, Adımlar okurları için görüştü. Aşağıda yer verdiğimiz bu söyleşinin, Türkiye'de demokrasinin geleceği konusunda ve marksist hareket içindeki tartışmalarda, TBKP'nin bakış açısına daha bir açıklık getirdiği inancındayız.

TBKP davası

▶ *Adımlar: Sayın Mehmet Karaca, yoğun çalışmalarınız arasında gazetemize zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. İlk sorum TBKP açısından en yakıcı olduğunu bildiğim konu üzerinde olacak. Sargın ve Kutlu'nun yargılanması, diğer adıyla TBKP davası nasıl bir süreç izliyor?*

Karaca: Başkan ve Genel Sekreterimizin yargılandığı bu dava sıradan bir dava değildir. Çünkü 141-142 kapsamına girdiği iddia edilen bu dava, bugüne kadarki 141-142 davalarından farklıdır. Yıllarca bu ceza maddelerinden yargılanan insanların "gizli örgüt" üyesi oldukları, komünist oldukları kanıtlanmaya çalışıldı. Şimdi ise mahkemenin karşısında komünist oldukları zaten bilinen ve yasal bir komünist partisi kurmak istediklerini belirten iki politik lider var.

Dava demokrasi açısından büyük önem taşıyor. Çünkü davanın tarafı olanlar yasal, açık çalışma istemiyle böyle bir davanın açılmasına olanak tanımışlardır. Şimdi herkes düşünmelidir. Bu açık çalışma istemimize karşı, "hayır, siz gizli kalın" mı denilecektir? Bundan sonra komünistler "gizli" olmakla nasıl suçlanabilir?

Aslında bu dava düşüncemizin özgürlüğü, demokrasimizin üzerindeki yerleşik yasakların kaldırılması davasıdır. Özünde rejimi köklü değişikliklere uğratmayı hedef almaktadır. Böyle bir devrimci öze sahiptir.

Açık ki, Başkan ve Genel Sekreterimizin dönüşü ile başlayan süreçte, komünizm üzerindeki yasağın kalkabileceği, yasal bir komünist partisinin kurulabileceği, reel bir hedef olarak gündeme gelmiştir. Bu yasağın kalkması yalnızca Kutlu-Sargın'ın özgürlüğü, TBKP'nin yasallık hakkını elde etmesiyle sınırlı bir olay değildir. Mücadele sonucu elde edilecek olan, tüm komünistlerin özgürlüğü hakkıdır. Bu ise demokrasinin bir zaferi olacaktır. Komünist olan çekinmeden komünist olduğunu söyleyebilecek, özgürce partileşebilecek, yazarlar, aydınlar, sanatçılar, barışseverler, bilimadamları düşüncelerine zincir vurmayacak, kendi kendini sansüre tabi tutmayacak komünist olsun olmasın insanlara "komünist" zanlısı olarak baskı ve işkence yapılmayacaktır.

İşte Kutlu-Sargın, TBKP davası denilen davanın özü budur. Kişilerle sınırlı, TBKP ile sınırlı değildir. Köklü bir demokrasi davasıdır. Demokrasi davasına bugüne kadar nice insanımız, aydınımız, işçimiz, sendikacımız yaptıkları ve yapmakta oldukları mücadele ile katkıda bulundular. Biz bu hareketler içinde yer aldık ve/ya da destekledik. Şimdi ise, komünist hareketin yasallığını gündeme getirerek, demokrasi mücadelesine somut ve doğrudan katkımızı yapıyoruz.

Böyle bir katkıdan söz etmeye hakkımız vardır sanırım. Oluşan ortam nedeniyle bunu söyleyebiliriz. Bunun için hem Sargın ve Kutlu yaşamlarını, özgürlüklerini, ortaya koydular, hem de partimiz en üst yöneticilerine yasal çalışma istemimizi ülkede açıkça dile getirme, yasallaşma mücadelesinin gereklerini yerine getirme görevini verdi. Büyük riskler göze alındı, özveriyle davranıldı. Kimi zaman böyle davranılmadan özgürlüklerin elde edilemeyeceğini demokrasi tarihinden de biliyoruz. Şimdi konu TBKP açısından değil Türkiye açısından, demokrasi açısından yakıcıdır. Yani acil ve büyük öneme sahip bir konudur.

141-142

▶ *Adımlar: Peki sizce 141-142. maddeler kalkacak mı, kalkabilir mi?*

Karaca: Keşke sorunuz gibi yanıtı da kısa olabilse. Aslında bizi attığımız adımla bu sorunun yanıtını da bir ölçüde kısalttığımızı düşünüyoruz. Ceza yasasındaki bu maddeler, demokrasimizin önündeki büyük engellerin en başında geliyor. Bu engeller aynı zamanda toplumun ilerlemesinin önündeki engellerdir. Sadece komünistleri baskı altında tutmanın, cezalandırmanın aracı değildir. Toplumun çeşitli kesimleri de bu engellerin, yani 141 ve 142. maddelerin kalkması için mücadele etmektedir. En son aydınlarımızın çeşitli illerde yaptıkları toplantılar da bunu gösteriyor.

Ülkeyi yönetenler çağdaş olmaktan, çağı yakalamaktan söz ediyorlarsa, önce toplumun düşüncesine, düşüncenin pratiğe dönüşmesine zincir vurmaktan vazgeçsinler. Bu yasaklar halkımızın demokrasi istemine, onun gelişkinlik düzeyine ters düşmektedir.

Olay ceza yasalarında indirim yapılmasıyla, cezaların hafifletilmesiyle çözüm bulacak bir olay değildir. Eğer düşünce suç sayılacaksa, cezanın bir yılı da, bir günü de mantık olarak bir şey değiştirmez. Bir düşünelim. Komünist olan cezası her ne kadarsa yattıktan sonra cezaevinden yine komünist olarak çıkacak. Yani tahliye olduğu andan itibaren yine suçlu! Sonra tekrar, sonra tekrar. Yasada yer alacak bir aylık hapis cezasıyla bile bir komünisti müebbet hapse mahkum etmek mümkün. Tek değişen mahkemelere, idareye daha sık iş düşmesi olacak. Bürokrasi artacak! İndirim ya da

▶ *Umur Coşkun Mehmet Karaca ile TBKP'nin çeşitli konulardaki yaklaşımlarını tartıştı.*

hafifletme düşüncesinin saçmalığı ortadadır. Onun için ceza yasasındaki 141-142. maddelerden ceza indirimi hiçbir şey çözmez. Bu maddeler toptan kaldırılmalıdır. Bunun gecikmesinin toplumsal ve siyasal yaşam üzerinde ağır maliyetleri vardır.

TBİP-TBKP birleşmesi

▶ *Adımlar: Evet, yeterince açık. Sayın Karaca, şimdi izninizle başka bir konuya geçelim. TSİP'le TBKP birleşmesinin geri dönüşsüz bir süreç olduğunu iki (üç) parti birlikte açıklamıştınız. Açıklamadan bu yana geçen aylardan sonra şimdi ne düşünüyorsunuz? Aynı düşünceyi taşıyor musunuz?*

Karaca: Aynı ideolojik zemindeki partilerin birleşmesinden söz ediyoruz. Bunu çok doğal görmek gerekir. Üstelik TSİP ve TBKP'nin politik görüşleri aynı ideolojik zeminde olmanın daha ötesinde yakınlıklar göstermektedir. Bu nedenle aynı düşünceyi bugün de kuvvetle taşıyorum. Kuşkusuz burada partinin mücadele hedeflerini belirleyen programının ne olacağını, nasıl bir parti olacağını tartışmak gerekiyor. Ortaya çıkan ve çıkması da doğal olan sorunlar ortak temelimizde çözülecektir.

İki partinin de sorunları çözmek ve bu birliği yakınlaştırmak konusundaki niyeti, çabası devam ediyor. Bu, sorunların ve farklılıkların üstünü örttüğümüz anlamına gelmemeli. Birleşme çalışmamız daha geniş çevreleri de kapsayan bir birlik haline gelebilir. Bu da her iki partinin en başından beri öngördüğü, arzuladığı bir olgudur.

Birliğin önündeki sorunlar

▶ *Adımlar: TSİP'le TBKP arasında birtakım tartışmalar olduğu anlaşılıyor. Siz de söylediniz. Tartışmalarınızda şunların ağırlığı ve önemi ne derecede yer tutuyor? Bir, 141 ve 142. maddelerin kalkma olasılığı konusunda öngörü farkı... İki, programatik görüşler ve hedefler... Üç, birleşik partinin adı.*

Karaca: Sol çevrelerde bir kaygı var. Hükümet 141-142'yi kaldırmazsa, TBKP ne yapacak? TSİP'li arkadaşlar da bu soruyu gündeme getirdiler. Oysa önemli olan, bu maddeler kalkmadığı zaman demokrasinin büyük zarar göreceğidir. 141-142 kalkmazsa TBKP, TSİP, sol demokratik güçler ne yapacaklar, bu amaca ulaşmak için ne yapılacak, önemli olan budur. Esas bu soruyu sormak gerekir düşüncesindeyim.

İkincisi, programatik görüşlerimizin ve hedeflerimizin üzerinde daha geniş kapsamlı bir çalışma gerektiği görülüyor. Bunu sürdürmenin yol ve biçimleri üzerinde duruyoruz.

Üçüncüsü ise, sorunuzda yönelttiğiniz "ad" konusudur ki, bunu ele almış değiliz. Bunu dokunulmaz "tabu" olarak görmedik. Ama legalite kazandırmak istediğimiz hareket açısından bakıldığında, "ad", biçim meselesi olmaktan çıkıyor, öze ilişkin bir durum arzediyor. Öyle inanıyoruz ki, ülkemizin her komünisti, her demokratı olaya bu açıdan bakacaktır. Nitekim tartışılan ve kamuoyunun gündeminde olan da, ismiyle, cismiyle yasal bir komünist partisidir.

En geniş marksist çevrelerle birlikte

▶ *Adımlar: TBKP'nin yasallaşması hedefiyle, TSİP'le birleşme ve en geniş marksist çevrelerle birlikte bir komünist parti kurmak için çalışmak fikri çelişmiyor mu?*

Karaca: Biz çelişki görmüyoruz. Herhalde bazı şeyleri biraz daha netleştirmek gerekiyor. TBKP'nin yasallaşması talebi, egemen güçlere karşı, demokrasinin bir eksiğinin, hem de köklü bir eksiğinin elde edilmesi talebidir. Komünist hareketin bileşenlerine karşı bir talep değildir. Bu nedenle karşı karşıya konulamaz, konulmamalıdır. Ayrıca bu hakkın elde edilmesindeki mücadele ne kadar geniş bir zemine oturursa, demokrasinin bu eksiğinin kazanılması ve elde edilen hakkın kalıcılığı daha sağlam temellere oturmuş olur.

TBKP yasallık hakkının elde edilmesi için egemen güçlere karşı mücadele ederken, gerek bu evrede, gerekse bu hakkın elde edilmesiyle, TSİP başta, olanaklı en geniş marksist aydın ve çevre ile birlikte, günümüzün koşullarına, kendinden beklenene cevap verebilecek, demokratik, yığınsal bir komünist partisi kurmaya hazır olduğumuzu söylüyoruz. Şimdiden bunun görüşmelerine başlayabileceğimizi söylüyoruz. Ve yine şimdiden bu hedefe yönelik kimi adımlar atılabileceğini düşünüyoruz.

Partide ev sahibi kim?

▶ *Adımlar: Yalnız bir de şöyle bir kaygı var: Komünist partisini kurma olanağı elde edildiğinde, ortaya çıkacak partide ev sahibi kim olacak? Hep birlikte oluşturulacak dense bile, halen örgütlü olan partilerin diğer kişi ya da çevrelere kıyasla ve onlar üzerinde belirleyici etkisi olmaz mı?*

Karaca: Biz birliği başkalarını hegemonyamız altına almak için değil, ülkenin ve emekçi sınıflarımızın ihtiyacı olduğu için istiyoruz. Zaten böyle bir hegemonya mümkün de değildir. Birleşik partinin gücü, etkinliği, katılanların özgün katkılarıyla artacaktır. Partinin düşünsel zenginliği, özgür iradeleriyle birlikte mücadele etmeye karar vermiş insanların çabaları üzerinde yükselecektir.

Eğer evi birisi kursaydı olsaydı, diğerinin konuk haline geleceği, belki söylenebilirdi. Demek ki asıl soru şudur: Bu evi kimler kuracak? Biz, birlikte ortak evimizi kurmak isteyen herkesle beraber olacağız. Böylece evi kuranlar da onun sahibi olacaklar. Ekleyelim ki, bu mantık, ortak evimizi işçi ve emekçi kitlelerin mücadeleleriyle kurma sorununda olduğumuzu da gösteriyor. Ortak ev, hepimizin, işçilerin, halkın evi olacaktır. Ev sahibi bunlardır!

Nasıl bir komünist partisi?

▶ *Adımlar: TBKP'nin yayın organlarından Yeni Yol dergisinde parti üyelerinin katıldığı "Nasıl bir komünist partisi" konulu tartışmalar okuduk. Peki sizce nasıl bir parti? Tartışma neler getiriyor?*

Karaca: Biz TİP-TKP'nin birleşmesine temel olan yeni bir program, yeni bir tüzük kabul ettik. Program ve tüzüğümüze damgasını vuran yaratıcı marksist yaklaşımlarımızdır. Gerek programatik yaklaşımlarımızın yeni teorik temellerine inmede, gerekse yeni teorik yaklaşımlarımızın örgütsel yapılarımızda ve onun işleyişinde ne gibi değişiklikler getireceği üzerinde fazla durmadık. Söylüyoruz: "Demokratik, yığınsal, çağdaş bir komünist partisi." Üyelerimiz kullanılan bu kavramları yaşama geçirmenin sorunlarını tartışıyorlar. Kavramlar bir ihtiyacın ürünüdür, ama içeriği henüz doldurulmuş değildir.

"Nasıl bir komünist partisi" sorusunu dışımızdaki marksistlerle de tartışmak düşüncesindeyiz. Yani tartışma önümüzdeki günlerde, ileride daha da genişleyecek, kapsamlı hale gelecektir.

Biz parti yaşamında, demokrasiyi bir alışkanlık, bir yaşam tarzı olarak benimsemiş, içine sindirmiş bir parti olmak istiyoruz. Sorunlarını açık yüreklilikle tartışan, tartışarak çözebilen

bir parti olmak istiyoruz. Toplum için demokrasi kavgası veren parti, kendi içinde de demokrasinin tutarlılığını gösterebilmelidir. Açık ki yasal çalıştığımızda üzerimizde halkın denetimi de olacaktır. O zaman partinin demokratik karakterinin daha güzel örnekleri görülebilir.

Partiden ayrılanlar

▶ *Adımlar: TİP ve TKP'den çeşitli nedenle ayrılmış, çıkarılmış, ilişkisi kalmamış ya da uzaklaşmış olanların TBKP üyesi sayılmaması dönük bir kongre kararını olduğu biliniyor. Daha doğrusu TBKP 1. Kongresi böyle bir karar almış. Bu karar nasıl uygulanıyor ve kimleri kapsıyor? Kararın temeli yıllar boyunca "tüm" ayrılanlar mı?*

Karaca: Aslında karar, geçmişteki partilerimizin üyeleri olmuş herkesi kapsayacak kadar geniş anlamlıdır. Partilerimizden herhangi birinden ve ortak köken olarak TKP'den herhangi bir zaman ayrılmış bir arkadaşımızın "ben mücadeleye TBKP'li olarak devam etmek istiyorum" deme hakkı vardır. Bu hakkın bir tasarruf olarak kullanılmasında parti ayrıca koşullar ileri sürmeyecektir.

Ancak geçmiş yılları, olayları, tarihsel süreçleri dikkate alırsak, geçmişte partili olmuş herkesin aramıza bu şekilde katılmasının beklenemeyeceği açıktır. En geniş marksist çevreler arasında oluşturulacak tartışma platformu bu açıdan önemlidir.

Kararımızın daha çok son yıllarda partilerimizden ayrılmış arkadaşlarımızın tekrar partili kimliğiyle, TBKP'li olarak mücadeleye devam etmelerini sağlayacağına inanıyorum. Bu bir anda gerçekleşmesi beklenen mekanik bir süreç değildir. Biz parti olarak uygun ortamı yaratmaya azami özen göstereceğiz, ikircimsiz davranacağız. Kuşkusuz bu bağlamdaki çeşitli sorunların aşılması zaman alabilir.

Farklı görüşler

▶ *Adımlar: Sayın Karaca, izinsenizle söyleşimizi parti içi demokrasiyle ilgili bir soruyla noktalayalım. TKP ve TİP'in TBKP olarak birleşeceği, sonra da birleştiği ilan edildiğinden bu yana partinin yeni doğrultusunu benimsemeyenler, ya da çeşitli eleştiriler getirenler muhakka olmuştur. Ayrılanlar da oldu mu, bilmiyorum. Varsa ayrılanlara ve farklı tutum olanlara karşı tavrınız ne oluyor?*

Karaca: Ayrılanlar olmadığını söyleyebilirim. Ya da çok az sayıdadır. Ancak, olarak bulduğumuz ölçüde açık tartışıyoruz ve genel tutumları itibariyle bazı parti üyelerinin partinin bugünkü profilinin dışında göründüğü oluyor. Tartışma platformunun amaçlarımıza dönük olarak tam yerine oturtulduğunu henüz söyleyemem. Bir kere dönemli değil, ikna ve sentez için gerekli süreleri kapsamıyor, vb. Açık ki programımızın temel, ana doğrularını da yeterli ölçüde tartışmadık. Ayrıca, çeşitli birikimler, öznel, ön yargılı yaklaşımlar var. Bunlar bizi ürkütmüyor. Daha işin başındayız. Parti içinde de, dışında da sorunlarımızı aşacağımız inancındayım. Böyle bir süreç işliyor.

▶ *Adımlar: Tekrar teşekkür ederiz Mehmet Karaca. Söyleşiyi okurlarımızı düşünerek yapmıştık, ama bunun için de yararlı oldu.*

Karaca: Ben teşekkür ederim. Adımlar aracılığıyla tüm dostlarımıza selam ve sevgilerimizi, dayanışma dileklerimizi iletirseniz ayrıca çok sevinirim.☐

YASAL KOMÜNİST PARTİ "ARA MODELLER"İN ÜRÜNÜDÜR

■ **Çağatay Anadol**

Yasal politik arenada sosyal demokrasiden daha soldaki boşluğun doldurulması uzunca bir süredir sol kamuoyunda görüşülüyor, tartışılıyor. Bu tartışmalarda gözlemlenen en olumlu faktör birlik arzusu. Yasal bir partiden yana hemen herkes, böyle bir partinin, onun içinde yer alabilecek tüm solcuların elbirliğiyle oluşturulmasını istiyor. Yine öne çıkan bir başka gerçek, partiye ilişkin tartışmaların genel olarak Marksistler -ya da "şu Marksisttir, şu değildir" tartışmasına girilmemesi için tarif edeyim, kendini Marksist kabul edenler- arasında sürüyor olması. Yasal parti konusu, yasal örgütlenmeyi hedefleyen herkesi, hepimizi ilgilendiriyor. Dolayısıyla tüm Marksistleri ilgilendiren bu konuda tartışmaya girildiğinde, Marksistlerin birliğine hizmet edici bir tutup kullanmak, söylenenlerin muğlaklıktan uzak, anlaşılır şeyler olmasına özen göstermek önem kazanıyor.

Veysi Sarısözen bildiğim kadarıyla Marksistlerin birliğinden yana. Ne ki Adımlar'ın 4. sayısındaki yazısında can alıcı noktaya pek özen göstermemiş. Sarısözen'e göre "141-142'ye, komünist hareket üzerindeki yasağa karşı tam bir zafer kazanmak için mücadele, geçici ve çok özgül şekilde devrimci bir içerik taşıyor." (siyahlar benim Ç.A.) "Yasal olanakları genişliyor, yani 141-142'nin kalkması "zafer"i yakınlaşıyor, bu şartlarda yasal bir parti kurmaya girişmek "reformizm"dir.

Şimdi Sarısözen'e göre ben bir reformistim. Sadece ben değil, mevcut şartlar yasal parti girişimini başlatmaktan yana olan pekçok Marksist, Sarısözen'e göre yine reformist. Ben Sarısözen'in, beni "reformist" diye nitelemesine gocunmuyorum. Benimle aynı kefeye konan diğer Marksistler'in de gocunacağını sanmıyorum. Çünkü kimin ne olduğunu bunca yıldan sonra aşağı yukarı herkes biliyor.

Dahası, Sarısözen'in de birileri reformist olarak gördüğünü sanmıyorum. Ama yazının girişimde değindiğim gibi, tartışmayı ilerletecek metodlara yeterince özen göstermeyip, yerine "hamaset edebiyatı"na başvurulduğu meydu kantarın topuzu kaçıveriyor.

"Hamaset edebiyatı" diyorum, çünkü 141-142'ye karşı mücadelenin nedendemokratik değil de "devrimci" bir içerik taşıdığını doğrusu kavrayamıyorum. Aynı şekilde 141-142'nin, -uzunca sayılmayacak bir süre sonunda kalkacağı beklenmediğine göre- ANAP'la DYP'nin yaklaşık 4/5 çoğunluğu bulunduğu TBMM'de yapılacak bir oylama sonucu -farzı muhal- kalkması ihtimalinin, neyin ve kimin "zafer"i olacağını da nihelinde şekillendiremiyorum. Böylesi yaklaşımlar, "devrim", "zafer" vb. kavramları bir hayli ucuzlatmıyor mu?

Sarısözen'in yazısındaki bir başka özensizlik, tartışmaya ithal ettiği "ara model partisi" kavramı. Sarısözen'e göre benim de içinde yer aldığım ve yasal parti girişiminin mevcut şartlarda başlatılmasından yana geniş bir Marksistler yelpazesi "ara model"ci. Sarısözen "ara model" adını verdiği partiyi "peşinen 141-142'ye intibak ettirilmiş, komünist olmayan parti" olarak tanımlıyor. TBKP'liler dışında kalan Marksistlere yönelttiği bu ağır itham farkında olarak mı bilmiyorum, Sarısözen "ara model"in, süreç içinde evrimleşerek "yasal Marksist Parti kavramıyla ifade edilen ve açık ki komünist partisinden başka bir şey ifade etmeyen bir anlayışa doğru geliştiği"ni söylüyor. Yani "ara model"cilerin öngördüğü parti başlangıçta "komünist olmayan" bir parti tipiydi, ama bu "ara model" zamanla komünist partiye dönüştü. Demek ki "ara model", ara model olmaktan çıkmış. Yoksa Sarısözen'in yazısının başlığını tersine çevirmek mi daha doğru? Yani yasal komünist partisi "ara modellerin" bir ürünü mü oluyor?

Tabii doğrusu, tartışmaya yeni ithal edilen muğlak, kavramlarla olup bitenleri yaftalamaya gitmek yerine süreci somut verilerle değerlendirmektir. Yasal partinin, geldiği ilk günden gündümüze dek evrimleşen bir süreç izlediği doğrudur ve bu da eşyanın tabiatı gereğidir. Bu sürecin değerlendirilmesi ayrı konudur. Ancak hemen belirteyim ki, uzunca bir süreden beri kimse yasal partiye bir "ara model", geçici bir örgütlenme olarak bakmıyor. Dahası, konunun gündeme geldiği günden bu yana tartışmalara katılanların çoğunluğu genel hatlarıyla bir işçi sınıfı partisi çerçevesinde görüş belirttiler. Yani, tüm Marksistlerin birliğini sağlayacak kalıcı bir örgütlenme hedefinin ağır bastığı daha baştan görünüyordu.

Yasal örgütlenme meselesinde sağlıklı bir yol izleyebilmek için kanımca 141-142 fetişizminden kurtulmak gerekiyor. Yasal parti, adı üzerinde yasal partidir. Yani varolan yasaları "hoşuna kalmak" zorunda olan bir partidir. Ve sosyalist düzenin yasal ortamına erişilene kadar yasal parti, kendisini şu veya bu ölçüde kısıtlayan burjuva yasallığı çerçevesini yok sayarak kurulamaz. Tabii burjuva hukuku dahilinde yasal parti kurmak Allahın emri değildir. Ama o zaman da yasal parti konumuz olmaktan çıkar.

Yasal partinin burjuva hukuku dahilinde çalışması onun bu hukuk sistemini tümden benimsediği anlamına gelmez. Parti daha baştan önüne burjuva hukukunu aşmayı ve ondan daha üstün olan sosyalist düzenin hukuk sistemine erişmeyi hedef olarak koyar ve bunu deklare eder. Bu, mevcut hukuki çerçevede bulunan fakat sosyalist hukuk sistemiyle bağdaşmayan yasal mevzuatın değiştirileceği anlamına gelir. Bu kadarla da kalmaz. Ülkemiz örneğinde olduğu gibi mevcut yasal çerçevede burjuva demokrasisine dahi aykırı yasalar varsa -ki bunlar, başta anayasa olmak üzere pek çokturlar- yasal parti daha kurulurken bunlara karşı olduğunu deklare eder ve bunların kaldırılması için mücadele verir. İşte 141-142'yi de bu anlayış çerçevesinde ele almak doğru olur. Bir başka deyişle 141-142 yasal bir parti kurulmasının önünde bir engeldir, ama, engellerden sadece biridir. Diyelim 141-142 kalktı ve komünist parti kurulması girişimi başlatıldı, birileri kalkıp da örneğin "mevcut anayasa yürürlükteyken komünist parti kurulamaz" derlerse, onlar bugün "141-142 varken komünist parti kurulamaz" diyenler kadar haklı olurlar.

Kaldı ki meselenin özü yasal mevzuata ilişkin değildir. Sol kamuoyunda yasal parti tartışmaları ilk başladığında da "acaba mevcut hukuki çerçevenin varlığında parti kurulabilir mi?" sorunu hep tali kalmıştır. Bu noktada çeşitli tereddütler ve endişeler olmuştur, ama genellikle çözüm, yasal parti girişiminin fiilen başlatılmasında görülmüştür. Doğrusu da budur. Çünkü toplumsal meşruiyet hukuki meşruiyetten önde gelir. Pek bilinen örneğiyle, 141-142'nin orjinallerine rağmen İtalyan Komünist Partisi'nin, söngelimi savaş sonrasındaki geçici hükümetin ortaklarından birisi olmasının hikmeti buradadır.

Dahası, yasal engeller, onlara karşı mücadelede en elverişli ve etkin araçlarla daha kolay aşılabilirler, kazanımlar daha dayanıklı kılınabilirler. Yasal partinin önündeki engelleri temizlemenin de en sonuç alıcı yolu, böyle bir partinin elbirliğiyle oluşturulması girişiminin daha yarı çıkmada devreye sokulmasıdır. Yasal parti kurmak, mevcut hukuk çerçevesinde da bir haktır. Bu hakkın, yasal bir partiye ilgi duyan herkesin yığınsal katılımıyla kullanılmaya başlaması, yani mücadelenin yığınlara maledilmesi, yasal örgütlenmenin olabilirliğinin ve kalıcı kılınmasının en gerçekçi yoludur. Ve örneğin 141-142'nin kaldırılması, kalkmasa dahi İtalya örneğindeki gibi sadece kağıt üzerinde kalması da yine en kestirme yoldan böyle sağlanır.

Hepsinden de önemlisi, yasal partiye ilişkin tartışmaların, tali bir faktör olan 141-142 üzerinde yoğunlaştırılması, esas amacın gözden kaçırılmasına yol açıyor. Bunca yılın tecrübesi bir kere daha kanıtladı ki, yasal siyasi örgütlenme emekçilerin sınıf mücadelesinde çok önemli bir araç. Bu noktada, Sarısözen'in de esasta farklı düşünmediğine inandığım için yasal partinin önemini uzun uzun vurgulamaya gerek görmüyorum. Sadece sonuca bir kez daha dikkati çekiyorum. Yasal partinin oluşturulması için 141-142'nin kaldırılması beklendiği sürece, işçi sınıfının, emekçi halkın yığınsal siyasi örgütlenmesi o ölçüde geciktirilmiş, dolayısıyla sınıf mücadelesi, dahası en temel demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadele yine o ölçüde aksatılmış oluyor.

Buraya kadar değindiğim olumsuzluklara rağmen Sarısözen'in yazısında bir de olumlu yaklaşımı var. o da, H.Kutlu'nun sözlerinden "141-142 kalkana kadar hiçbir girişimde bulunmama"nın reddedildiğini çıkarsaması. Buna paralel olarak Sarısözen yazısını "...tüm Marksist çevrelerde gerçekten güçlü bir yasal Marksist, komünist partinin kuruluş sürecine başlamak hiç de uzak olasılık değildir" diyerek bitiriyor. Bu sözler umut verici ama, bir yandan da şöyle düşünmekten kendimi alamıyorum:

Madem Kutlu ile Sargın döndüklerinde "ertesi gün" TBKP tabelasını asmak değillerdi ve madem "Marksist sol içinde olabilen en geniş çerçeve ile birlikte girişimlerde" bulunacaklardı, bundan niye hiçbir Marksistin haberi olmadı?

Madem Sargın ile Kutlu'nun böyle bir yasallaşma projeleri vardı, ne demeye "TBKP'yi yasalda kurmaya geldik" dediler? Bunun yerine "biz Türkiye'deki tüm Marksistlerle birlikte yasal bir komünist partisi kurmaya geliyoruz" deselerdi. Böylesi hem mantıkda daha uygun, hem de Kutlu'nun şimdiki beyanlarıyla uyumlu olmaz mıydı.

Madem ki amaç "TBKP'yi yasalda kurmak"tı, neden Kutlu ile Sargın'ın arkadaşları bu hedefi bir kenara bırakıp TBKP'yi illegalde kurdular! Yasal komünist partinin en geniş Marksist çevrelerle kurulmasını hedeflediklerine göre, böyle bir partinin kurulması şartları -kendilerine göre- oluşuncaya kadar sabretmeleri çok daha yerinde ve inandırıcı olmaz mıydı?

Ve madem ki yasal partinin kuruluş sürecinin başlatılması "hiç de uzak bir olasılık değil", nasıl oluyor da, "çevre"li ya da "tekil" hemen hiçbir Marksist'e, böylesi bir girişimin elbirliğiyle başlatılması için hâlâ daha başvurulmuyor?☐

HERKESE DÜŞEN SORUMLULUK VAR

22 Mart 1989 günü, Edirne'de, bir karakolda "intihar" olayının daha davası görülecek; 27 Haziran 1988 günü Edirne'nin Kıyık Karakolu'nda "öldüğü" açıklanan yedek subay adayı Mustafa Gülmez'in ölümü ile ilgili davanın ilk duruşması yapılacak.

Anımsanacağı gibi, M.Gülmez, 22 Haziran 1988 günü askerliğini yaptığı Tuzla Piyade Okulu'na gelen polis ekibi tarafından götürülmüştü. Gerekçe, 1984'ün Eylül'ündeki Trakya TKP operasyonunda adının geçmiş olmasıydı. Asker bir kişiyi polise teslim etmemesi gereken okul komutanı Necati Özgen, kendi deyişiyle "devletin güvenliğini düşünerek", ama M.Gülmez'in güvenliğini hiçe sayarak, onu polise teslim etmişti. M.Gülmez iki gün İstanbul 1. Şubede tutulmuş, 24 Haziran Cuma günü Edirne'ye gönderilmişti. 27 Haziran günü ise, ailesine "M.Gülmez'in öldüğü" haberi verilmişti.

İşkence ve cinayet gizlenemez!

Emniyet yetkilileri, Mustafa Gülmez'in gözaltında tutulduğu hücrede kendini yatak çarşaflarıyla kalorifer borusuna asmak suretiyle intihar ettiği açıklamasını yapıyorlardı. Oysa karakolda çarşaf bulunmadığı bir gerçekti. Böyle olunca neden ve nasıl soruları yanıtsız kalıyordu. 25 yaşında, sağlıklı, neşeli, yaşama ayağını sağlam basan bir insan neden intihar etsindi? Neden karakolda intihar?!..

10 Temmuz 88 tarihli Nokta dergisine yaptığı açıklamada, intiharın farklı orijinleri olduğunu ileri süren, Edirne Cumhuriyet savcısı Mehmet Çerkez Kayabekir bu gibi soruları şöyle yanıtlıyordu:

"İnsan sadece karşısındakini zor durumda bırakmak için de intihar edebilir!"

Edirne Emniyet Müdürü Hasan Yücesan da, Gülmez ailesine Mustafa'nın sırf polisleri zor durumda bırakmak için intihar ettiğini söylüyordu. Bu ucuz gerekçe Gülmez ailesine hiç de inandırıcı gelmiyor; oğullarının işkencede öldüğüne inanan aile, Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı ve siyasi partilere suç duyurusunda bulunuyordu. (Bugüne kadar yetkililerden tek açıklama alınamıyordu.) Olayla ilgili olarak savcılığın yürüttüğü kovuşturmada takipsizlik kararı verilirken, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün başta Edirne Emniyet Müdürü olmak üzere görevliler hakkında açtığı idari tahkikat da sonuçsuz kalıyordu. Avukatlar 11 Kasım 1988'de savcılığın takipsizlik kararına itiraz ediyorlardı. Kabul edilen itiraz sonucunda ilk duruşma 22 Mart 1989 günü Edirne'de yapılacaktı.

İşkence-ölüm, H.Yücesan-Kıyık Dörtlüsü

Yetkililerin "intihar" açıklamaları bir yana M.Gülmez'in sağ girip ölüsünün çıktığı Kıyık Karakolu'ndaki bu olay ilk değildi. Aynı zamanda M.Gülmez'in ölümü sırasında Edirne Emniyet Müdürü olan Hasan Yücesan'ın görevli bulunduğu yerlerdeki ölüm olayı da ilk değildi.

Hasan Yücesan ve karakolda ölüm olayı bilinen kadarıyla önce 14 Haziran 1980 tarihinde Malatya'da yanyana duyuluyordu. 10-16 Ocak 1988 tarihli 2000'e Doğru dergisinde yer alan bir haberde; 14 Haziran 1980'de Malatya'da Mehmet Karasoy adlı bir kişinin gözaltına alındığı ve emniyet görevlilerinin iddiasına göre sanığın sarhoşluk nedeniyle kustuğu ve öldüğü anlaşılıyordu. Fakat adli tıp raporu maktüle işkence yapıldığını saptıyor ve sanık polislerin ifadeleri işkence olayını doğruluyordu.

Emniyet görevlisi Mehmet Çelik savcılıkta 6.9.1980 tarihinde verdiği ifadede; Emniyet Müdürü sanık Hasan Yücesan ile Şube Müdürü Ahmet Gökçen'in, maktulün el, ayak ve vücudunun muhtelif yerlerine copla vurduklarını, Hasan Yücesan'ın elindeki manyetolu telefon telini, üzerinde sadece bir külotla çarmıha gerilmiş olan maktulün vücuduna değdirip değdirip çektiği ve bu suretle maktule işkence yapıldığını beyan ediyor ve beyanını mahkemede tekrarlıyordu. Ne var ki, Sıkıyönetim Komutanlığı Erzincan Mahkemesi sanıkları, önce beraat ettirmiş, beraat kararının Askeri Yargıtay tarafından bozulması üzerine 16.5.1983 tarihinde işkencenin dozunu (ölüme rağmen) gayri insani bulmayarak sanıklara iki aylık ertelenen bir ceza vermişti.

Bilinen başka bir "karakolda intihar" olayı da hem Edirne Emniyet Müdürlüğü ve hem de burada görevli Hasan Yücesan adıyla yanyanaydı. 1984'ün 8. ayında Sadık Çuhadar adlı bir yurttaş Edirne Emniyet Müdürlüğü nezaretinde "kendini kapı pervazına asarak intihar etmiş"ti. "Resmi" açıklama buydu. Öte yandan 5 Ocak 1989 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir röportajda ise Dündar Kılıç, S.Çuhadar'a gözaltında işkence yapıldığını, S.Çuhadar'ın işkencede can verdiğini ve sonradan kapı pervazına kendini astı diye rapor verildiğini söylüyordu. İlginç rastlantı, Hasan Yücesan'ın da aynı ay içinde (1984'ün 8. ayında) Edirne Emniyet Müdürlüğüne atanmasıydı.

Adalet gözü bağlı kalamaz!

M. Gülmez'in ölümü şimdi dava konusudur. Kamuoyu, bir işkencede cinayet davasının daha nasıl sonuçlanacağını yakından izleyecektir. Açık ki, 1989 Türkiye'sinde insanlık suçu işkencenin önlenmesi mücadelesinde "Adalet"in de yerine getirmesi gereken yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülükler açısından bakıldığında "Bağımsız Adalet"in insanlık suçu işkence karşısında alacağı tutum önemlidir.

Herkese Düşen Sorumluluk

Türkiye'de işkence inkar edilemez kanıtları, tanıkları, ölüme uzanan sonuçları ve uygulayıcıları ile ortadadır. Türkiye 88 yılının Şubat ayında "işkencenin önlenmesine" ilişkin Avrupa Sözleşmesi'ni, Ağustos 88'de "İşkenceye Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Ancak en yetkili ağızların bile "işkence suçu işleyenler kovuşturulup, cezalandırılıyor" ya da "işkence münferit bir olaydır" şeklindeki "itiraflarla" varlığını kabul ettikleri işkence sürmektedir. Sözleşmenin imzalanmasından bu yana çeşitli nedenlerle gözaltına alınan 6 kişi polisteki sorguları sırasında ölmüşlerdir. Yetkililer, artık işkenceyi itiraf etmekle yetinemezler. Türkiye'nin yukarıda sözü geçen sözleşmeleri imzalamaktan doğan hukuksal, yasal ve yönetsel sorumluluk ve yükümlülükleri vardır. Meclis, hükümet, Meclis içindeki ve dışındaki muhalefet, geniş demokrasi güçleri Türkiye'nin insanlık suçu işkenceden arınması için sözleşmelerin getirdiği yükümlülükler çerçevesinde gereken her türlü düzenlemeyi gerçekleştirme doğrultusunda aktif girişimlerde bulunmak zorundadırlar.□

▶ Mustafa Gülmez karakolda ölmüştü. İntihar ettiğine kimse inanmadı. Gülmez'in öldüğü günlerde Edirne Emniyet Müdürü olan Hasan Yücesan'ın görev yerlerinde başka karakolu ölüm olayları da yaşanmış.

ÖLÜM CEZALARI, KOMÜNİST PARTİSİ VE DEMOKRASİ

■ Mirza Turgut/Ceyhan Cezaevi

Büyük gazetelerin arka arkaya yaptıkları anketlerde görülüyor ki, halkın demokrasi bilinci giderek artmakta ve rejimin otoriter anlayışına karşın muhalif konumu güçlenmektedir. Ölüm cezalarının önemli bir çoğunluk tarafından kabul edilmemesi, Özal iktidarının elinden önemli bir silahı almıştır. Öyle ya şimdiye kadar ölüm cezalarını biz değil halkımız istiyor diyen iktidar, bu demokratik eğilim karşısında zor durumda kalmıştır.

1984 ve 85 sonrası İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) kurulması, idam cezalarının kaldırılması yolunda, önemli bir adım oluşturuyor, demokrasi güçlerinin bu dönemde güçlenmeye başlaması, rejimin başına buyruk davranışlarının önünde önemli bir engel oluşturuyordu.

İHD'nin başlattığı, "ölüm cezalarının kaldırılması ve genel af" kampanyası biri belki şimdilik tayin edici bir sonuca götürmedi. Ama ölüm cezalarının kalkması yolunda geniş bir demokratik kamuoyunun oluşmasını sağladı. Rejimin elinde bugün, demokrasi güçlerinin üzerinde baskı unsuru olarak kullanmaya çalıştığı, 250'ye yakın idam dosyası bulunmakta. Bu durum bile, ölüm cezasının kaldırılması talebinin doğrudan demokrasi talebi olduğunu açıkça göstermektedir.

Ölüm cezalarının kalkması neyi çözecek? İlk elde 250'ye yakın insan yaşamını kurtaracaktır. Ki, bu bile önemli bir gelişmedir, ama sorunun asıl önemli boyutu antidemokratik güçlerin gerilemesi, demokrasi güçlerinin insiyatifi ele almasıdır. Öyle ise ölüm cezalarının kaldırılması geniş anlamda, demokrasi savaşımının bir bileşeni ve ilerleten güçlerinden biridir.

Ülkemiz demokrasi mücadelesinin, köklü, oturmuş bir tarihselliği yok. Ama kötümser olmamız da anlamsız. Çünkü, her şeye rağmen belli bir demokrasi savaşımının mirasına sahibiz. Esas olarak yaşadığımız şu günler demokrasi bilinci ve demokrasinin kazanılmasını sağlayacak birikimi taşıyor. Komünist partisinin kurulması 12 Eylül öncesinde de gündemdeydi. Hatta o dönemde demokratik güçler bugüne oranla daha geniş örgütlülüğe sahipti. Buna rağmen, KP'nin kurulması talebi bu günkü gibi geniş çevrelerin desteğini almamıştı. Buradaki olumlu gelişme, birçok şeyin yanısıra temelde şu gerçekten kaynaklanmaktadır. 12 Eylül, mevcut demokratik hakları yok etti ve uyguladığı terörle halkı tek sesliliğe zorladı. Bu gelişme ister istemez demokrasi savaşımını kızıştırmıştır.

Kutlu ve Sargın'ın attığı cesur adımlar, demokrasinin kazanılmasında çok önemli bir kilometre taşıdır. Onların geliği ile KP ve demokrasi kavramları hep gündemde kalmış, geniş yığınların demokratik bilinçlerinin gelişmesine yardımcı olmuştur. Uzaklara gitmeye gerek yok. Henüz ülkeye yeni geldiklerinde, rejimin tepe noktaları hep bir ağızdan "KP kurulamaz, gelecekleri varsa görecekleri de var" yollu açıklamalar yapmışlardır. Bunlara bağlı olarak Kutlu ve Sargın günlerce işkence görmüşler ve o günden bugüne hapistedirler. İlk bakışta liderlerin ülkeye gelmeleri, olumsuz, yanlış bir tavır olarak yorumlanabilir. Hala böyle yorumlar yapanlar olduğu gibi daha ötesinde uzlaşma ve teslimiyet saptamaları yapanlar da vardır. Ancak tüm bunlar bir çok şeyin önemini kavramaktan uzaktır. Bir kez demokrasinin elde edilmesi ile nelerin elde edilebileceğinin bilincine varamamıştır, bu görüşleri dile getirenler. İkincisi hala solun bazı kesimlerinde, yasallığın; uzlaşma, düzen unsurlarına bağlanma gibi yorumlanması sürmektedir.

Eğer bugün burjuvazi, Marksistlerin yasal çalışmasına izin vermiyorsa, bu hakkı elde etmek gibi bir sorun vardır. Tıpkı yüzyıl önceki Marksistlerin yaptığı gibi. Marksistler, kendi partilerini yasal kurabilme savaşımını verirken, aynı zamanda demokrasiyi kazanma savaşımını da vermektedirler. Bu bağlamda KP'nin kurulmasını savunmakla demokrasi arasında, doğrudan bir bağlantı vardır.

KP ile demokrasi arasındaki bağın kavranamamasına bir örnek de, TBKP'nin yalnızca kendisini yasallaştırmaya çalıştığı doğrultusundaki görüşlerdir. Bugün burjuvazi işçi sınıfına örgütlenme hakkını tanımıyorsa, yapılması gereken bu hakkın elde edilmesinin savaşımını vermektedir. Başka bir deyişle burjuvaziyi toplumsal-siyasal yaşamda tek belirleyici olmaktan çıkarıp, karşıt güçlerin de örgütlenmesine ses çıkaramayacak bir duruma getirmek gerekiyor. Bu doğrultuda KP'nin kurulması dar anlamda TBKP ile ilgili olmakla birlikte, esasta geniş anlamda işçi sınıfının örgütlenme hakkının elde edilmesini içerir. Sorunun özü budur. Ve bu şekliyle TBKP'nin yasallığı, tüm demokrasi güçleri üzerindeki baskının geriletilmesi anlamına da gelir.

Ölüm cezalarına karşı yürütülen savaşım nasıl ki, salt idamlıklarla sınırlı kalmıyor, demokratikleşme savaşımını içeriyorsa, özünde, TBKP'nin yasallaşması da demokrasi savaşımının merkezine oturacak bir öze sahiptir. Bir yıla yakındır sürdürülen çalışmalar da bu özün kanıtlarıdır.□

TARTIŞMA

12 EYLÜLCÜLÜK VE ÖZAL

Demokrasinin önündeki en önemli engel 12 Eylülcülüktür ve o yenilgiye uğratılmadan demokrasiyi geliştirmek mümkün değildir. Ancak, yenilgiye uğratılması gerekenlerin başında 12 Eylülcü anlayışla birlikte, ANAP konulmalıdır.

■ Emin Turan

Adımlar Gazetesi'nin "Adımlar" imzasıyla çıkan başyazılarında ve özellikle yerel seçimlere ilişkin tavrın açıklandığı 5. sayıdaki "Yerel seçimler ve sol" başlıklı yazıda yeni sayılabilecek kimi yaklaşımlar dikkat çekiyor.

Sözü geçen yazılarda, politik güçlerde, özellikle iktidar bloku içinde farklılaşmanın yeni bir boyut kazandığı, bu güçlerin karşılıklı çıkar çekişmeleri içine girdiği, bunun da demokrasi mücadelesinde yeni mevzilenmeleri içereceği açıklanıyor. Yazılardaki ifadelerden bu farklılaşmanın 12 Eylülcülerle, "Özal ve ekibi" (ANAP'ın tamamı değil) arasında olduğu anlaşılıyor. Çeşitli boyut ve biçimlerde ortaya çıkan çekişmenin bir yanıyla da "yeniden yapılanmanın" temel konularını içerdiği anlatılıyor.

5. sayıdaki yazıda ise bu mücadelenin seçim platformuna yansıdığı, 12 Eylülcülerin seçimlerden politik istikrarsızlık beklediği, seçim sonuçlarının bir yanıyla Özal'a cumhurbaşkanlığının yolunu açması, bu beklentiyi suya düşürecektir tespiti yapılıyor.

Gazetede çıkan her iki yazıdan, çok net tanımlar getirilmiş olmamasına karşın iktidar blokunda şu farklılaşmaların altı çiziliyor.

1- 12 Eylülcüler: Darbeyi planlayanlar, yapanlar, sivil iktidardan bağımsız olarak belirli bir politika ve ilişki sistemine sahip güçler. 12 Eylülcüler ve Özal'ın ekibi zaman zaman anlaşmaktadır.

2- Özal ve ekibi: Bu tanıma sadece ANAP içindeki "liberal kanat" diye adlandırılan kesim girebilir.

Yukarıda özetlenen ayrım ve çelişkilerden şu sonuç çıkarılıyor:

Politik yeniden yapılanmanın, devletin bütün alanlarında ideoloji, ilişkiler ve hukuk alanlarında demokratikleştirilmelerin önündeki en büyük engel, 12 Eylülcü anlayıştır. Öncelikle bu anlayış yenilgiye uğratılmalıdır. (Yenilgiye uğratılması gereken sadece bu anlayış mıdır yoksa bunun fiziki güçleri de var mıdır? Bu pek açık olarak koyulmuyor.)

Özal ve ekibi bu anlayışla çelişkili ve çatışma içindedir. Bu çelişki, demokrasi mücadelesini yükseltmenin olanaklarını artırıyor. Özal, çevresindeki gerçekçi ve görece liberal kesim istikrardan yana iseler, istikrardan yana olan diğer güçlerle mutabakata girerlerse, istikrarsızlığın krize dönüşmesini engellerler. Bu mutabakat yeniden yapılanmanın temel konularını da kapsadığında 12 Eylülcülük yenilgiye uğrar ve demokrasi (liberal) gelişir, vb... Bu konuda Özal ve ekibi istikrardan yana da diğer güçlerle, yasal muhalefet partileriyle, sol hareket ve komünistlerle mutabakata varmalıdır. Bu koşulları yaratmak ve yakalamak sol güçlerin başlıca sorumluluğudur. (Burada sözkonusu edilen mutabakat Özal ve ekibinin "sıkıştırılması"nı değil, özel bir ilişki sistemini, işbirliğine alınmasını içeriyor.)

Bu mutabakat platformu yerel seçimleri içine almalı, asıl adımlar burada atılmalıdır.

Bu tablodan seçim tavrı olarak ANAP'a karşı eleştirel, ancak mutabakata çağıran bir politika çıkarılabilir.

Yazılarda öncelikli tartışma konusu olan değerlendirme, 12 Eylülcülükle Özal ve çevresi arasındaki ilişkidir. Yapılan tanımlamalardan 12 Eylülcülük bütün kötülüklerin kaynağı, Özal ve çevresi ise demokrasiyi geliştirmek istediği halde, gerek dışındaki baskıdan, gerekse öznel yanından ötürü başaramayan liberal bir güç.

Yazılarda savunulan bu mantıktan ötürü Özal ve ekibinin ülkemizin yaşadığı 9 yıllık karanlık dönemden sorumlu tutulamayacağı ya da az sorumlu olacağı izlenimi çıkarmak mümkün. Halbuki Özal ve ekibinin 1980'den bu yana 12 Eylül yönetimi içinde çok önemli bir rol oynadığı, 1983'ten itibaren de ülkemizde baskıcı, otoriter rejimin yerleşmesi ve istikrar kazanması için birinci dereceden sorumlu olduğu biliniyor. İlhan Selçuk'un deyimiyle bizzat Özal'ın eliyle 12 Eylülcülük 2000'li yıllara taşınmak isteniyor. Rejimde kötü olanları 12 Eylülcülere, "iyi" olanları Özal ve ekibine bağlamak ya da bu izlenimi uyandırmak derin bir yanılgıdır. Özal ve ekibi, izlediği yol, yaptığı ve tasarladığıyla, programıyla 12 Eylülcülüğün içindedir. Bugün 12 Eylülcülük siyasi arenada ANAP tarafından temsil edilmektedir. Bugünkü tepişme ve çekişmeler, 12 Eylülcü güçlerin bir aile kavgasından başka bir şey değildir.

Bu tanımlama bu güçler arasındaki kavgayı küçümsemek anlamına gelmiyor. Bu çatlak gelecekte daha fazla büyüyebilir ve açık kamplaşmaya dönüşebilir. Bu boyut politik güçlerin dağılımını etkiler ve yeniden bir tavır alışı gerektirebilir. Ancak bugünden böylesi bir durumdan uzağız. Bugünkü ayrılık noktaları, demokrasi mücadelesinin olanaklarını artırması açısından değerlendirilebilir.

Yazılarda değinildiği gibi demokrasinin önündeki en önemli engel 12 Eylülcülüktür ve o yenilgiye uğratılmadan demokrasiyi geliştirmek mümkün değildir. Ancak yazılardan farklı olarak, yenilgiye uğratılması gerekenlerin başına 12 Eylülcü anlayışla birlikte, ANAP (Özal ve ekibi de içinde olmak üzere) konulmalıdır.

Bundan önce olduğu gibi ANAP geriletilmedikçe, kitle tabanı eritilmedikçe demokratik ilerleme sağlanamıyor. Baskıcı-otoriter rejim içinde bazı demokratik kazanımlar sağlandıysa ANAP'ın 1983'ten bu yana uğradığı seçim ve referandum yenilgilerinin çok önemli payı olmuştur. ANAP'ın kaybettiği her oy, 12 Eylülcülüğün bir adım daha geriletilmesi anlamına gelmiştir. Önümüzdeki yerel seçimlerde de bundan farklı olmayacaktır.

Bu nedenle yerel seçimlerin sonuçları itibariyle Özal'a cumhurbaşkanlığının yolunu açması sadece Özal'ı değil, esas olarak 12 Eylülcülüğü güçlendirir. ANAP güçlendikçe muhalefete karşı izlediği tutum daha kayıtsız ve daha pervasız olabilir. Bu destek "ben yaptım oldu"cu yöntemlerin kullanılmasını artırır. Muhalefetle belirli konulardaki mutabakatını önleyerek 12 Eylülcülere daha fazla yaklaşmasının yolunu açabilir.

Gazetenin 5. sayısındaki yazı ANAP'ın geriletilmesi hedefini koymuyor, ANAP'a yönelttiği eleştiriyi belediyelerle sınırlı tutuyor. "Özal ve ekibi"ni ayıran ve kollayan bir yaklaşım içine giriyor. 12 Eylülcülük adlı başka bir parti varmış gibi soyut bir hedef gösteriyor.

Ülkemiz, demokrasinin kazanılması doğrultusunda çok önemli bir dönemeçte bulunuyor. Baskıcı-otoriter rejime yönelik muhalefet güçleniyor. Demokrasinin temel sorunlarını içeren mutabakat çeşitli kesimleri etkiliyor, genişliyor. 12 Eylülcü güçlerin iç çekişmeleri bu süreci daha da hızlandıracaktır. 12 Eylülcülük ve ANAP'ın bu süreçte alacağı yenilgiler bu güçler arasında daha net ayrışmaların yolunu açabilir ve kimi "gerçekçi" politikacıları demokratik mutabakatın içine çekebilir.□

Yerel yönetimler ve gençlik

GENÇLER, DÜŞÜNCELERİNİN YAPTIRIM GÜCÜ OLMASINI BEKLEMEKTEDİR

Gençlerle oluşturulacak mutabakat zeminleri gençliğin yoğun olarak yaşadığı çevrelerdir. Eğitimden kültüre, sosyal yaşama değin her alanda, her birimde gençliğin katılımı sağlanabilir. Kendileriyle ilgili karar alma süreçlerine katılmaları, görüş oluşturmaları, bunun uygulayıcıları ve denetleyicileri olmaları, demokrasinin bir yaşam biçimi olarak algılanabilmesinin birincil koşuludur.

■ Bilal Özdemir

Günümüzde yerel yönetimler anlayışı, yol, su, kanalizasyon, park vb. gibi bir anlayışa indirgenmiştir. Oysa yerel yönetimler, gerçek anlamda düşünceden kültüre ve sanata, eğlenceye ve sosyal hizmetlere değin halkın yerel düzeyde katılımı ve denetimi ile bir yaşam biçimi oluşturabilmeyi kapsamalıdır. Yerel yönetimler böylesine demokratik bir işleyişe kavuşabildiği oranda insanın, toplumsal yaşamın ve politikanın öznesi olabilmesinin önü açılacaktır.

Gençlik açısından durum daha acildir

Genel olarak toplumsal yaşamda sosyal rollerin kazanıldığı süreç ya da kişiliğin oluşma süreci olarak adlandırılan gençlik açısından, yerel yönetimlerde söz sahibi olabilmek kendisi ile ilgili kararların alındığı süreçlere katılabilmek ve bunları denetleyebilmek önemli bir ivedilik taşımaktadır. Genç insanı şekillendiren, yoğuran, biçimlendiren ve erişkinliğe hazırlanmasında en önemli işlevi, içinde yaşadığı çevre oluşturmaktadır. Gencin yoğun olarak yaşadığı, mahallesinde, okulunda, iş yerinde, beyinsel ve bedensel faaliyetlerini geliştirebileceği araçlardan yoksundur ya da bu araçlar yetersizdir. Bunların oluşturulmasında ve geliştirilmesinde ise hiç bir yaptırım gücüne sahip değildir. Bu bağlamda "Konuşan gençlik"in yaratılması, gencin sağlıklı bir erişkin konumuna yükselmesi mümkün değildir. Böylesi bir ortamda gencin çağını kavraması, yaşıtlarıyla, ailesiyle ve toplumla bağ kurabilmesi olanaksızdır. Bunun sonuçları ise yalnızlaşma, yabancılaşma ve yalıtlanmadır.

Öte yandan, gençlik sesini yükseltmeye çalışmakta, başarının hazzını yakalamak istemektedir. Değişik araçlarla, toplumla bağ kurmaya çalışmaktadır. Örneğin tüm antidemokratikliğine rağmen 24-28 Ekim tarihlerinde yapılan I. Gençlik Şurası'nda önce güven ve söz hakkı istediğinin mesajını ulaştırmayı başarabilmiştir. Yanı sıra, uygulanması kuşkulu olmakla birlikte, 2000 yılının gençliği komisyon raporunda "Demokrasinin bir hayat tarzı olarak tümüyle yerleşemediği müşahade edilmektedir," gibi tespitler ve "Genç insanın demokratik haklar çerçevesinde daha aktif olabilmesi için siyasi katılım ve sosyal teşkilatlanma imkanlarının bir an önce sağlanması gerekmektedir," gibi öneriler mevcuttur. Tüm bunlarla birlikte sürekli liberal bir görünüm çizmeye çalışan sayın Hasan Celal Güzel tüm da yerel seçimler öncesi son çıkışını yapmış, Anayasayı değiştirmek için gençlerden yardım istediğini dile getirmiştir. Eğer tüm bu söylenenlerde bir gerçeklik payı varsa, öncelikle gençlerle mutabakat zeminleri oluşturulmalıdır. Gençler hiçbir zaman oluşturulan zeminlere hayır dememişlerdir. Yalnız, samimiyet ve ortaya koyduğu düşüncelerin bir yaptırım gücü olmasını da beklemektedir.

Gençler yönetime, yerinde katılmalıdır

Gençlerle oluşturulacak mutabakat zeminlerine Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu'nun şu sözleri kılavuz olabilir: "Onlara kulak verelim, onlarla diyalog kuralım. Onları geleceğe doğru yönlendirebiliriz ama geleceklerine egemen olamayız. Gençler için parlak bir gelecek kuramayabiliriz ama onları daha barışçı ve daha güzel bir dünya yaratmaları için gerekli niteliklerle donatabiliriz."

Gençlerle oluşturulacak mutabakat zeminleri gençliğin yoğun olarak yaşadığı çevrelerdir. Eğitimden kültüre, sosyal yaşama değin her alanda, her birimde gençliğin katılımı sağlanabilir. Kendileriyle ilgili karar alma süreçlerine katılmaları, görüş oluşturmaları, bunun uygulayıcıları ve denetleyicileri olmaları, demokrasinin bir yaşam biçimi olarak algılanabilmesinin birincil koşuludur. Çünkü genç insan demokrasi bilincini öncelikle kendine en yakın yönetim birimlerinde kavrayacaktır. Toplumla bağlarını kurduğu ilk zeminlerde demokrasi bilincini yakalayamayan gencin, toplumsal yaşamın genel süreçlerine katılması olanaksızdır.

Gençlik, kendisinin seçimden seçime hatırlanan bir oy potansiyeli olarak görülmesini istemiyor. Seçim öncesinde yapılan büyük şovlarla atılan spor tesisi, kültür merkezi temelleriyle kandırılmak istemiyor. Gençlik, ciddiye alınmak, güvenilmek istiyor. Gençlik hiçbir iktidarın değiştirmeye cesaret edemeyeceği, demokrasinin tüm kurallarıyla işlediği, tüm halk kesimlerinin olduğu gibi kendisinin de karar alma ve denetleme süreçlerine katıldığı yerel yönetimler istiyor.

Kuşkusuz gençliğe düşen görevler de söz konusudur. Herşeyden önce içinde yaşadığı çevreyi sorgulayabildiği, nasıl bir çevre istediğinin yanıtlarını bulabildiği, bu doğrultuda taleplerde bulunabildiği ve oluşturduğu taleplerin kararlı savunucusu olabildiği ölçüde beklentilerine yanıt bulabilecektir.□

TÜRKİYE'NİN MİLLİ GELİRİ VE SANAYİ ÜRETİMİ

■ Yusuf Işık

Türkiye ekonomisi, 2000'lerin başlarında, en gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin düzeyine ulaşacak biçimde gelişiyor mu? Yoksa, gelişmekte olan ülkeler için de, daha alt sıralara mı düşecektir? Gelişmenin boyutları ve yönü nedir?

Bu soruya yanıt ararken, ilk aşamada yalnızca milli gelir ve sanayi üretimi ile ilgili uluslararası karşılaştırmalardan yararlanarak, Türkiye ekonomisinin bu alanlarda hangi düzeye ulaşmış olduğuna bakacağız.

Değişik ülkelerin ekonomilerini karşılaştırmakta istatistiksel veri ve kavram farklılıklarından kaynaklanan önemli güçlükler bulunduğunu başından belirtmek gerekir. Buradaki karşılaştırmalarda, Türkiye'nin diğer kapitalist ülkeler karşısındaki konumuna ağırlık verilmektedir.

Kişi başına Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH), tüm eksikliklerine karşın uluslararası ekonomik karşılaştırmalarda en çok başvurulan göstergelerdendir. Türkiye'de kişi başına GSMH'nin 1960-1986 dönemindeki gelişimi, Tablo 1'de başka ülkelerle karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerde Kişi Başına Gayrı Safi Milli Hasıla (1960-1986) (Dolar)

	Yıllar		
Ülkeler	1960	1975	1986
ABD	2.513	6.321	17.480
Japonya	421	3.662	12.840
F.Almanya	1.200	6.035	12.080
İtalya	632	3.071	8.550
İspanya	317	2.677	4.860
Yunanistan	410	2.264	3.680
Kore Cumhuriyeti	143	527	2.370
Arjantin	589	1.388	2.350
Malezya	239	714	1.830
Tayland	93	323	810
Mısır	123	343	760
Zambia	190	396	300
Hindistan	69	139	290
TÜRKİYE	178	935	1.110

Kaynaklar: TÜSİAD, "Türkiye'de Modernleşme Sanayileşme ve Gelişme Göstergeleri, 1989, 1986 yılı verileri için: Dünya Bankası, "World Development Report, 1988";

Tablo 2: Türkiye ve AT'de, Kişi Başına Gayrı Safi Milli Hasıla (1958-1986) (Dolar)

	Yıllar	
	1958	1986
AT'ye üye 12 ülkenin ağırlıklı ortalaması	734	8.968
TÜRKİYE	180	1.110

Kaynaklar: TÜSİAD, a.g.y.; 1986 için; Dünya Bankası, a.g.y.'dan hesaplanmıştır.

Tablo 3: Çeşitli Ülke Gruplarında, Kişi Başına GSMH'nin Yıllık Ortalama Artış Oranı (1965-1986, ağırlıklı ortalaması)

Ülke Grupları	(%)
— Gelişmekte olan ülkeler ortalaması	2,9
• Petrol İhraç eden ülkeler	2,5
• Sanayi malı ihraç eden ülkeler	4,6
• Yüksek borcu olan ülkeler	2,3
• Alt Sahra Afrika Ülkeleri	0,9
— Gelişmiş kapitalist ülkeler ortalaması	2,3
— TÜRKİYE	2,9

Kaynak: Dünya Bankası, a.g.y.

	1970-1980	1900-1986
Ücretli başına kazancın yıllık ortalama artış oranı (%)	3,7	— 3,5

Tablo 4: Mal İhracatının Yapısı (% ağırlıklı)

	Hammaddeler		Makinalar ve Ulaşım Araçları		Diğer İmalat Sanayii Ürünleri	
Ülke Grupları	1965	1985	1965	1985	1965	1985
Gelişmiş kapitalist	31	20	32	42	37	37
Gelişmekte olan ülkeler	78	48	2	14	18	37
TÜRKİYE	98	44	0	5	2	51

Kaynak: Dünya Bankası, a.g.y.

Aşağıda, Tablo 2'de, Türkiye ile Türkiye'nin tam üyelik başvurusu yaptığı Avrupa Topluluğu (AT) arasında, kişi başına GSMH açısından bir karşılaştırma yer almaktadır.

Bu verilere göre, Türkiye'de kişi başına GSMH göreli olarak düşük bir düzeyde kalmıştır. Dünya Bankası'nın yayınladığı Dünya Gelişme Raporu'nda, 1986 yılı kişi başına GSMH'ları karşılaştırılırken, 120 ülke içinde, Türkiye 57. sırada gözükmektedir. Türk parasının dolar karşısında önemli ölçüde değer yitirmesiyle yakından ilişkili olan bu sonuç, bir ölçüde yanıltıcıdır. Değişik ülkelerde satın alınan malların fiyat düzeyleri arasındaki farkları dikkate alan "alım gücü paritesi" yöntemine göre, OECD tarafından yapılan hesaplamalarda, Türkiye ile gelişmiş ülkeler arasındaki gelir düzeyi farkları daha düşük çıkmaktadır. Örneğin 1985 yılı için bu yöntemle hesaplanan kişi başına özel tüketim harcamaları şöyledir:

▶ OECD Ülkeleri (ağırlıklı ortalama) 7.651 dolar

▶ Türkiye 2.642 dolar

"Alım gücü paritesi" yöntemine dayalı OECD hesaplamaları, genelde, diğer gelişmekte olan ülkelerin göreli gelir düzeylerini de daha yüksek göstermektedir. Türkiye'nin gelir düzeyinin ortaya konmasında bundan daha önemli olan nokta, Türkiye ekonomisinde milli gelir istatistiklerine yansımayan faaliyetlerin büyüklüğüdür. Örneğin, İtalya, geride bıraktığımız yıllarda, milli gelir rakamını benzeri bir gerekçeyle önemli ölçüde yükseltmiştir.

Uluslararası karşılaştırmalarda GSMH düzeyi kadar önemli olan büyüme hızı verileri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Türkiye'nin söz konusu 21 yıl içindeki büyüme hızı, göreli olarak yüksek, ama hızlı büyüme gösteren Brezilya ve diğer bazı gelişmekte olan ülkelerin ulaştığı oranın altındadır. Yine Dünya Bankası verilerine göre, aynı dönemde Türkiye İmalat sanayiinin büyüme hızı göreli olarak yüksektir, imalat sanayiinin Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içindeki payı da yükselmiştir.

Türkiye'de 24 Ocak ve 12 Eylül 1980'den sonraki belirgin gelişmelerden ikisi, ihracatın artmaya devam etmesi ve reel ücretlerin düşmesidir. Dünya Bankası verilerine göre, Türkiye'de ücretlilerin gelirleri şöyle gelişmiştir:

Bu veriler Dünya Bankası 1988 Raporundan alınmıştır. Aynı raporda: Brezilya, Meksika, Uruguay, Portekiz, Yugoslavya, Cezayir ve Yunanistan ücretli başına kazanç düzeyinin azaldığı ülkeler arasında yer almaktadır.

Tablo 5: Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerde Dört Alt Sektörde Üretim (Katma Değer, Milyon Dolar)

	Elektriksiz Makinalar		Elektrikli Makinalar		Ulaştırma Araçları		Mesleki ve Bilim Ölçü Aletleri	
	1975	1986	1975	1986	1975	1986	1975	1986
Fransa	12.459	22.321	7.396	13.221	9.566	21.617	1.213	2.197
F.Almanya	18.650	37.299	15.878	34.480	14.906	36.820	2.951	3.566
Japonya	18.595	75.490	14.522	103.144	15.930	58.781	2.399	10.390
İspanya	636	1.363	1.232	4.082	1.610	2.653	111	221
ABD	52.850	116.779	35.840	111.598	48.650	135.837	14.160	41.937
Çekoslovakya	2.721	4.910	802	1.569	1.102	2.500	507	120
Arjantin	566	980	450	892	1.004	2.164	69	99
Brezilya	3.876	6.185	2.166	5.325	2.387	5.465	209	317
Hindistan	620	1.762	890	1.679	532	1.721	44	162
Meksika	864	991	648	1.154	1.080	1.864	128	308
Nijerya	6	92	33	141	22	1.148	—	1
Filipinler	30	65	74	444	95	65	2	11
Kore Cumh.	128	1.673	411	4.386	231	5.282	43	349
Malezya	40	125	140	675	41	223	3	27
Tayland	80	268	69	312	215	842	7	39
Venezuella	81	232	138	345	305	531	8	29
Tayvan	271	1.579	482	5.613	267	1.835	61	373
TÜRKİYE	283	361	206	652	354	700	6	15

Kaynak: Birleşmiş Milletler, UNIDO, "Industry and Development, Global Report 1988/89.

Tablo 6: Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerde, Araştırma-Geliştirme Harcamalarının GSMH İçindeki Payı (%, bilgi sağlanabilen son yıl)

Ülke	(%)	Ülke	(%)
Fransa	2,3	Arjantin	0,4
F.Almanya	2,5	Brezilya	0,7
Japonya	2,8	Hindistan	0,9
İspanya	0,5	Nijerya	0,3
ABD	2,8	Filipinler	0,2
Çekoslovakya	4,1	Kore Cumhuriyeti	1,8
Sovyetler Birliği	5,0	Venezuella	0,4
TÜRKİYE (1983) 0,2			

Kaynak: UNESCO, Year Book, 1986.

Türkiye'nin ve diğer ülkelerin ihracatlarının bileşimi, 1965-1986 yılları arasında, Tablo 4'te belirtildiği gibi değişmiştir.

Tablo 4'teki veriler, Türkiye'nin ihracatındaki artışın makine sektörüne çok az yansıdığını, diğer imalat sanayii ürünleri içinde % 60'lık bir paya sahip olan tekstil ve giyim sektörlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. İmalat sanayii içinde üretim türüne göre bir ayrım yapılıp, makinalar, ulaştırma araçları ve ölçü aletleri alt sektörleri seçildiğinde, katma değer düzeyleri bakımından uluslararası karşılaştırma aşağıda belirtilen tabloyu ortaya koymaktadır (Tablo 5).

Tam bir karşılaştırma için yeterli olmamakla birlikte Tablo 5'teki veriler, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ve Türkiye'nin dört önemli alt sektördeki katma değerleri hakkında fikir vermektedir. Bu tabloda gelişmekte olan ülkeler söz konusu dört alt sektörde en yüksek üretime sahip olanlardır. En gelişmiş ülkelerin söz konusu alt sektördeki üretim düzeylerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'nin bu alanlardaki üretim bakımından sıralaması, tabloda yer alan gelişmekte olan ülkelerin ortalamasından daha aşağıdadır ve göreli olarak gerilemiştir. Bir ülkenin gerek bu alanlardaki üretiminin gerek genelde ekonomisinin gelişimi, günümüzde, bilimsel ve teknolojik temelinin ve bu çerçevede araştırma-geliştirme faaliyetlerinin düzeyi ile yakından ilişkilidir. Türkiye'nin ve seçilmiş ülkelerin araştırma-geliştirme harcamalarının GSMH içindeki payı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Yine yeterince sağlıklı bir karşılaştırma yapmanın güç olmasına karşın, Tablo 6'daki rakamlar, on aradan Türkiye'nin araştırma-geliştirme alanındaki gecikmesinin boyutları hakkında fikir vermektedir. Sanayi Bakanlığı'nın düzenlediği 1. Sanayii Şurası'nın Yatırım Malları Sanayii Yönlendirme Planı Özet Raporu'nda (1987) şu çarpıcı veriler ortaya konulmaktadır:

▶ "Ülkemiz uluslararası bilimsel yayınlar bakımından 1981'de 41. sıradayken 1984'de 43. sıraya düşmüştür ve,

▶ Türkiye sınırlı örnekler dışında teknoloji üretememektedir."

Bu sözler sanayi üretiminin gelişimi ile ilişkili yukarıdaki uluslararası karşılaştırmaların sonuçlarını doğruluyor ve bu karşılaştırmaları düşündürücü biçimde noktalıyor. □

ANKARA 100. YIL SİTESİ İŞÇİLERİ, 1 YILLIK TOPLU-İŞ SÖZLEŞMESİNİ BAĞITLADILAR

Belediye-İş Sendikası'nın Ankara Kapı ve Kalorifer İşçileri Şubesi'ne üye, 100. Yıl Sitesi'nde çalışan 41 işçi adına, 1.11.1988-30.10.1989 tarihlerini kapsayan bir yıllık toplu iş sözleşmesi bağıtlandı. Bir yıl için 190.000 TL. ücret zammı ve çeşitli sosyal yardımlarda artış sağlayan sözleşme ile ilgili olarak görüştüğümüz Şube Başkanı Kemal Özmen, ADIMLAR'a şunları söyledi: "Şubemiz e kayıtlı 800 üyemiz var. Bir yıllık sözleşme fikri esas olarak üyelerimizden kaynaklandı. Bu, hayat pahalılığı ve sürekli artan enflasyon karşısında haklı bir talepti. Grev yapabilen sendikalardan olduğumuz için, özellikle kış aylarına rastlayan sözleşmelerde istediğimiz hakları alabiliyoruz. Genel Merkezimiz de bu sözleşmeyi çok doğru, haklı ve yerinde buldu. Biz de, yapabilirsek, düşünüyoruz" dediler. Bir yıllık sözleşmeyi yaygınlaştırmayı düşünüyoruz."□

İŞÇİ HAKLARI VE DEMOKRASİ MİTİNGİ

Cam, Tekel ve deri işçilerinin düzenlediği "İşçi Hakları ve Demokrasi Mitingi" 4 Mart cumartesi günü Beykoz Çayırı'nda yapıldı. Mitinge Beykoz ve Paşabahçe yöresinde oturan işçiler ve aileleri katıldı. "Demokratik Türkiye", "İşçiler Birleşin", "Bir Yıllık Sözleşme" sloganlarının atıldığı mitingde, "Fiyatlar Avrupa Ücretler Yerli", "Babalar İşsiz Çocuklar Aç", "İşçiler Kardeştir Patronlar Kalleştir", "İşçiler El Ele", "Demokratik Türkiye" pankartlarını taşındı.

Saat 14.00'da başlayacak olan miting öncesinde polisin, "Burada miting olacak. Arabalarınıza, dükkanlarınıza zarar gelebilir" şeklindeki "uyarılarla" çevreyi tedirgin ettiği gözlendi.

Deri-İş Beykoz Şube Başkanı Şaban Tören, Kristal-İş Paşabahçe Şube Başkanı Ahmet Okuyan, Genel Başkan Vekili İbrahim Eren ve Tek Gıda-İş Paşabahçe Şube Sekreteri İlhan Oğuz mitingte birer konuşma yaptılar. Konuşmacılar sendikal haklara konan kısıtlamaları eleştirerek, enflasyon karşısında ücretlerin ne denli gerilediğinin somut örneklerini verdiler. Konuşmalarda demokratik bir Türkiye için, sendikal mücadelenin taşıdığı önem özellikle vurgulandı.

Polis şeflerinin müdahaleci ve katı tavrına rağmen, baş tencerelerle gösteri yapan yaşlı kadınların yerden kopardıkları otları yemeğe başlaması görevli polislerin bir kısmını etkiledi. Bir polisin ağladığı görüldü. Kimi polisler ise bu anı video kamera ve fotoğraf makinaları ile fişleme telaşındaydı.□

İETT İŞÇİLERİNDEN UYARI EYLEMLERİ

Belediye-İş Sendikası ile İETT arasında toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sürerken, işçiler sendikalarına destek vermek için fazla mesaiyi kestiler. Bu eylem sonucunda sefere çıkan taşıt sayısının yüzde on oranında azaldığı açıklandı.

İETT çalışanları, işverenin akçeli maddeleri görüşmekten çakmasının "sözleşmeyi seçim sonrasına bırakmayı" hedeflediğini belirterek, "22 şubattan itibaren, hareket dışındaki 24 birim, iki gün süreyle iş yavaşlatma ve topluca viziteye çıkma eylemine geçecekler. Grev hakkımız elimizden alındığı için, işveren tüm enerjimizi bu günden tüketmeyi amaçlıyor. Bu oyuna gelmeyip direnişimizi bu günden tüketmeyi amaçlıyor. Bu oyuna gelmeyip direnişimizi TİS görüşmelerinin sonuçlarına göre aşamalı biçimde yaygınlaştıracağız" dediler.

İETT garajlarından gelen bilgiler, görüşmelerin bilinçli olarak uzatılması halinde, şoförlerin hız kesme eylemine geçmek hazırlığında olduğunu belirtiyor.□

BELEDİYELER İŞÇİLERE 15 MİLYAR BORÇLU

26 mart 1989'da yapılacak yerel seçimlerde göreve gelecek belediye yönetimlerini büyük oranla borçlar bekliyor. Bu borçların içinde 115.5 milyar liralık bölümü, belediyelerin işçilere olan borçları oluşturuyor.

Araştırmalarımızla saptayabildiklerimize ve Belediye-İş Sendikası'ndan aldığımız bilgilere göre, 82 il ve ilçe belediyesinin işçi borçları ve dağılımı şöyle:

Borçların, 100 milyar lirasını S.S.K. primleri, 13 milyar 360 milyon lirasını işçi ücret ve sosyal yardımları, 2 milyar 179 milyon lirasını da, işçi ücretlerinden kesilip sendikalara ödenmeyen sendika ödentileri oluşturuyor.

Aralarında Van, Hakkari, Siirt, Adıyaman, Bingöl, Uşak, Mardin, Adapazarı, İzmit belediyelerinin de bulunduğu toplam 82 belediyenin işçilere ücret, ikramiye ve sosyal yardım ödemelerinden doğan borcu bulunuyor. Bu alacakların, 1984 yılından bu yana biriktiği belediyeler de mevcut.

İşçilere ücret ve sosyal yardımdan borçlu belediyeler arasında, 178 milyon lirayla Adapazarı, 78'er milyon lirayla İzmit ve Erzurum ön sırayı alıyorlar. S.S.K.'ye borcu olan belediyelerin başında ise Adana, Antalya, Adapazarı ve İzmit başı çekiyor.□

GÖLCÜK TERSANESİ'NDE BİR CİNAYET

Gölcük Tersanesi Komutanlığı işçilerinden Atanur Kaşıkçı işyerinde fenalaşması üzerine arkadaşları tarafından Deniz Hastanesine götürüldüğünde acil servisteki hemşire, yemekteki doktora, kalp krizi geçiren bir işçinin geldiğini haber verdi. Doktor, telefonla "Bir nova iğne yapıp İzmit'e sevk edin" talimatını vermekle yetinince Atanur Kaşıkçı SSK'ya götürülürken yolda can verdi.

İşyerinde, işçilere asker muamelesi yapan zihniyet, ölümün eşiğindeki bir işçinin askeri hastanede muayene edilmesini çok gördü. Türk Harb-İş Sendikası Kocaeli Şube İkinci Başkanı Abdülkadir Çay Dz.K.K.'na çektiği bir telgrafla sorumluların cezalandırılması için yetkilileri görev yapmaya çağırdı.

İki mart tarihinde yaşanan bu olayla ilgili olarak tersane işçileri öğle yemeğini boykot ederek topluca Anıtpark'a gittiler ve Atatürk heykelinde "Deniz Hastanesinin Tutumunu Protesto Ediyoruz" yazılı siyah bir çelenk bıraktılar. Dört martdaki cenazede mezarlığa kadar yürüyerek gitmek isteyen işçileri polis engelleyemedi. Polise "YUH" çeken işçiler Atanur Kaşıkçı'yı mezarına kadar kortej halinde taşıdılar.□

Adımlar/Kocaeli Temsilciliği

Toplu-iş sözleşmelerinde somut bir hedef: Bir yıllık sözleşme

Özcan Kesgeç

Toplu-iş sözleşmelerini bir yıllık olarak bağlamak mücadelesi ve düşüncesi, sendikal hareketimiz için yeni değil. Yeni değil derken, 12 Eylül sonrasının ve son yılların olgusu olmadığını belirtmek istiyorum.

12 Eylül öncesi bu konu, DİSK'in temel kararları arasına girmiş ve kimi bağlı sendikalarca da hayata geçirilmeye başlanmıştı. Sendikal hareketimiz böyle bir "mirasa" sahip bulunuyor.

Toplu iş sözleşmelerini bir yıllık bağıtlama hedefi, bugün de dayatan bir zorunluluk ve gerçekçi, somut bir hedeftir. Zorunluluktur. Çünkü; reel ücretlerdeki aşınmanın ulaştığı hedeftir. Zorunluluktur. Çünkü; reel ücretlerdeki aşınmanın ulaştığı boyut, "hiç kimse" tarafından yadsınamayacak duruma gelmiş, enflasyon üç rakamlı boyutlara ulaşmıştır. Gerçekçidir. Çünkü; işçi sınıfının asgari yaşam standartlarına kavuşma savaşımıdır. Kamuoyunun haklılığına inandığı, hiç kimsenin "öküz altında buzağı aramayacağı" denli kitleselleşebilecek bir istemdir. Somuttur: Ne sendikal kısıtlamaların, ne grev yasaklarının engel gösterilmesine olanak vermeyecek denli elle tutulur gözle görülürdür.

Türk-İş Başkanlar Kurulu, 3 Mart 1988 günlü toplantısında, sözleşmelerin bir yıllık olarak bağıtlanmasını karar altına almıştır.

Ne yazık ki, bugüne değin bu alanda önemli sayılabilecek bir sonuca ulaşılamamıştır.

Türk-İş'in ve bağlı sendikaların bu doğrultuda etkin ve planlı bir eylem içinde olduklarını söyleme olanağı da yoktur.

Belediye-İş'in Ankara Kapı ve Kalorifer İşçileri Şubesine üye 41 işçi için, 1.11.1988-30.10.1989 yürürlük tarihli bir yıllık sözleşme imzalanmıştır. Cılız ama parlamaya aday bir ışıktır.

Bu alanda asıl önemli mücadeleyi, Kristal-İş Sendikası yürütmektedir. Kristal-İş, Türkiye Şişe Cam İşverenleri Sendikası'na üye işyerlerinde çalışan 13 bin üyesi için, bir yıllık sözleşme bağıtlama savaşımı vermektedir.

Türk-İş, kendi kararına sahip çıkarak bu girişimi desteklemek zorundadır. Bağlı sendikalar da, Türk-İş'in eylemsizliği bahanesi arkasına sığınma huylarından vazgeçerek, bu girişimi desteklemek ve kendileri de bir yıllık sözleşme savaşımına girmek görevindedirler.

Bu savaşımın temel gücü olma görev ve işlevi ise işçilere düşmektedir. İşyeri temsilcileri, işçi önderleri bu istemi yükseltmelidirler. Hiçbir savaşım, somut bir hedef için verilecek uğraş kadar olumlu sonuca ulaşma şansına sahip değildir. Kitleselleşebilen ekonomik istemler, kitleselleşebilecek demokratik birliğin de temel anahtarı olacaktır.■

126 işçiden 51 işçinin katılmadığı

ANKARA BULVAR PALAS OTELİ GREVİ SÜRÜYOR

12 Eylül 1980 sonrası turizm işkolunda ilk grev uygulaması, Ankara'da tarihi Bulvar Palas Oteli'nde sürüyor. 22 Şubat 1989 günü başlayan grevi, Bağımsız Tursan-İş Sendikası yürütüyor. 126 işçinin çalıştığı otelde, 43 işçi sendika üyesi değil ve greve katılmıyor. Greve katılmayan işçiler, ekonomik durumlarından memnun olmadıklarını, istemleri haklı bulduklarını belirtiyorlar. Buna rağmen greve katılmayış nedenlerini ise muhabirimize şöyle açıkladılar:

"Tursan-İş Sendikası işyerimizde örgütlenirken hepimiz olaya olumlu bakıyorduk. Ancak bu aşamada Tursan-İş MİSK'e bağlı Türk-Oleysen ile birleşerek MİSK'e üye oldu. Bunu, işçilerden gizleyerek yaptılar. Sonra tekrar ayrılmışlar. Bu nedenle üye olmadık. Bugün de sendika hakkında bir bilgimiz yok. Yani bizler mücadeleyi ve grevi değil, sendikayı kabul etmiyoruz."

Grev sürerken, işverenlerin mahkemeye başvurarak, grevin "yasadışı" olduğuna ilişkin bir karar aldıkları açıklandı. Sendika yetkilileri, kararı temyiz ettiklerini bildirirken, konuya ilişkin olarak şunları söylediler: "İşverenin yasadışı dediği şey şudur: İşyerinde grev oylaması yapılmış ve yasaya göre üç günlük bekleme süresi beklenmeden, greve başlanmış. Bu iddia doğrudur, fakat grev yasadışı değildir. İşverenin asıl amacı, grevdeki arkadaşlarımızın moralini bozmaktır."

YEREL YÖNETİMLER FORUMU

ADIMLAR Gazetesi'nin düzenleyeceği yerel yönetimlere ilişkin sorun ve taleplerin tartışılacağı ve tüm Türkiye'den belediye başkan adaylarının katılacağı bir forum düzenleniyor.

Yer: Fatih Renk Düğün Salonu

Gün ve Saat: 18 Mart 1989, 11.00

Bölgemiz halkları Newroz'u kutluyor

BİN YILLARDIR DAĞIMIZDA DUMAN VAR, GÜNEŞ DE EN GÜZEL NEMRUT'TA DOĞAR

21 Mart'ın özellikle 60'lardan sonra enternasyonal kimliği daha da artmıştır. BM ve UNESCO'nun girişimiyle "bu günün" Uluslararası Irkçılıkla Mücadele Günü ilan edilmesi, yine Filistin Halkıyla Dayanışma Günü olan "Kerami Günü"nün aynı tarihe rastlaması bu tarihi daha anlamlı kılmıştır.

■ **Fevzi Karadeniz/Fransa**

Yeni bir Newroz'un eşiğine geldik. Yıllardır baskı altında tutulan, dili, kültürü yasaklanan, soykırımla yokedilmeye çalışılan Kürt ulusu varlığının sembolü haline gelen Newroz'u gene zor, ağır baskı koşullarında ve fakat gelecekle umutla, inançla karşılıyor.

Newroz insanlık tarihinin en eski bayramlarındandır. Onun tarihi milattan çok önceleri, 2600'lü yıllara dayanır. O yıllarda yaşayan hükümdar Dehak, başta Kürtler olmak üzere bölge halkları üzerinde ağır bir zulüm düzeni kurmuştur. Öyle ki; vahşetini genç insanların beyinlerini yemeye kadar götürür. Halk, Dehak'a karşı derinden bir kin ve nefret duymakta fakat, çaresizlik içindedir. Böylesi bir ortamda demirci ustası Kawa çevresine topladığı insanlarla birlikte harekete geçer, Dehak'ın konağına saldırır ve çekiciyle başını ezer.

Bu olay, köylerde, ovalarda yaşayan halkı sevince boğar. Ateşler yakılarak dağlara çıkılır, karanlığa ve zorbalığa karşı aydınlık günlerinin gelişi müjdelenir.(1) Böylece "Yeni bir gün" anlamına gelen "Newroz, Newroz!.." haykırışları tarihte ilk kez dağlarda yankılanır.

İşte tarihin en eski çağlarında, ateşe tapan halkların yaşadığı topraklar üzerinde doğan ve günümüze dek içeriği, biçimi zenginleşerek gelen Newroz'un çıkış kaynağı kısaca budur.

NEWROZ tarihseldir, ulusaldır

Newroz; mitolojiyi, masalı, efsaneyi içerse de anlamı bunlarla sınırlı değildir. "Tarihte" kaf dağı, cin ve peri masalları da vardır. Ama onlar ışıksız zifinlerde saklı kaldı. Newroz ise; halkların yalnız ruh ve duygu dünyasında değil, eylemlerinde de yaşadı. Çünkü onun, halka, insanlığa eşitlikçi, adaletli ve hümanist öğeler taşıyan mesajı vardı. Bu anlamda özellikle "klasik" masallardan ayrı bir öze, bir gerçekliğe sahiptir.

Eğer insanlık tarihi yalnız hükümdarlar, sultanlar, hanedanlar tarihi değilse; çirkinlikleri ve güzellikleriyle gaspları ve hak-hukuk arayışlarıyla, zulümleri ve direnişleriyle sosyal mücadeleler tarihi ise; Newroz bu tarihsel zincirin bir halkasıdır. Hem de ateşlerde yanan, parıldayan bir halkasıdır.

Newroz, insanlık tarihinde meşaleli yürüyüşlerin de en eskisidir. Bu aydınlığın uygarlık tarihinde hangi medeniyetlere esin kaynağı olduğunu biz bilemeyiz. Ama bu, kazıbilimcilerin, sosyalbilimcilerin ve tarihçilerin araştırma konusu olmalıdır derim.

Newroz, yakın tarihlerin kaydettiği (kuşkusuz hepsi çok önemli, değerli ve anlamlı olan) günlemelerden ayrı özelliklere sahiptir. Her şeyden önce herhangi bir "hareketin" kuruluşun kararı ya da öznel çabasıyla yaratılmış değildir. Kendi tarihsel koşulları içinde -öz ve biçim olarak- bir halk hareketi olarak doğmuş, bizzat halkın kendi eseridir. Onu tarihin karanlığından çıkarıp getiren, halkın kendi öz değerlerine sahiplenme ve "taşıyıcılık" özelliğidir. Newroz, ulusların "tarihsel bir kategori" oluşuyla bağıntılıdır. Onun binlerce yıl öncesinden unutulmayıp günümüze dek gelişinin nesnel temeli ve dayanıklılığının sebebi budur.

Newroz,-Kürtlerin ulusal bir değeridir. Kürt halkının ruhsal, sosyal ve ulusal yaşamında yer etmiş, uluslaşma sürecine hizmet etmiş önemli bir olgudur. Kürt ulusunun örf, adet, gelenek, ulusal karakter ve ulusal psikoloji gibi etmenlerini içeren "ruhi şekillenme birliği" ile yakından ilintilidir. Böyle olduğu içindir ki; tarihsel müdahalelerle, coğrafi, ekonomik, politik ve sosyal olarak birliğinin nesnel temeli (aileden en üst dünyadaki örgütlenmesine kadar) parçalanan, zedelenen Kürt ulusunun yaşadığı tüm ülkelerde aynı amaç ve inançla kutlanır.

Eklemek gerekir ki; Kürt ulusal hareketlerinin doğup gelişmesine paralel olarak Newroz'un hem tarihsel kaynağı daha bir belirginleşmiş hem de geniş kesimler üzerindeki etkisi artmıştır. Bu anlamda başta Kürt örgütlerinin, Kürt tarihiyle ilgilenen kurum ve kuruluşların, aydın kişiliklerin ve diğer sol güçlerin Newroz'a sahiplenmeleri, günün koşullarına denk düşen yeni yorumlar katarak zenginleştirmeleri inkar edilemez. Bu çabalar Newroz'u ruhuna uygun yeni bir kimlik kazandırmıştır. Newroz artık eski bir tarihi anmaktan öte, güncel görevlere bağlı olarak kullanılır hale gelmiştir.

Nitekim 70'lerden sonra Kürdistan'da, bu arada Batı Avrupa'da politik, kültürel ve sosyal içerikli gecelerle, toplantılarda kutlanması ve bu kutlamalarda Kürt halkının ulusal, sosyal ve politik istemlerinin dile getirilmesi, kültürel değerlerinin sergilenmesi bunun somut kanıtıdır.

Bütün bunların yanında Newroz'da, insan ruhunu okşayan bir incelik bir estetik var. Onda, dağın ufkunda gök maviliğiyle birleşen ateşin şavkı ve dumanı birlikte var. Bu yönüyle de yüzyıllarca Kürt kültürüne kaynaklık etmiştir. Fegiye Teyran'dan, Cigerxwin'e, O'ndan günümüzdeki genç Kürt aydın ve sanatçılarına kadar... Sürekli bir esin kaynağı olmuştur. Edebiyatta, şiirde, tiyatroda, resimde, müzikte bazen hümanizmin, bazen devrimci romantizmin bazen de geleceğe dönük büyük hasretlerin simgesi yapılmıştır. Böylece Newrozlar politik-demokratik istemlerin öne çıktığı günler olarak kalmıyor, ulusal duyguların da en kabardığı günler oluyor.

Özcesi; tarihsel çıkışı, gelişimi, sahiplenişi ve bugünkü işlevi bağlamında Newroz, Kürt halkının yaşamının tüm boyutlarında yer etmiş, derin izler bırakmış, vazgeçilmez nitelikte ulusal bir değeridir. Bunu yoksayıcı, gözardı edici hiçbir yaklaşım doğru olamaz, tarihsel ve güncel politik gerçeklerle de bağdaşamaz.

NEWROZ çağdaştır, evrenseldir

2000'li yılların eşiğine geldik, gene de kimi insani ve ulusal sorunlar insanlığın gündeminde yakıcılığını koruyor. Dünyanın çeşitli ülkelerinde açlık, Afrika'da ırkçılık, Kürdistan'da zehirli gaz bombalarıyla soykırım olanca vahşetiyle sürüyor. Bu sorun-

KÜRT SORUNU YOK SAYILABİLİR Mİ?

Son günlerde günlük basının da katkılarıyla, Kürt sorunu kamuoyunun gündemine sürekli olarak girmiş durumda.

Ne var ki, Başbakan Turgut Özal sorunun "siyaseten" çözülmesi gerektiğini söyleyip, Kürtler'i ülkenin "asli unsuru" olarak görürken, öbür yandan aynı soruna sayfalarını açan basın üzerinde gittikçe yoğunlaşan baskılar yaşanıyor.

Milliyet gazetesine Mehmet Ali Birand'ın röportajı nedeniyle yayın yasağı konup, sorumlular hakkında dava açılırken, Özgür Gelecek dergisinin genel yayın yönetmeni "bölücülük" propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklandı. Medya Güneşi dergisininse, neredeyse her sayısı toplatılıyor. Adımlar'ın 3. ve 4. sayılarının aynı gerekçeyle toplatılması ise, bu baskıların son örnekleri oldu.

Sol basının Kürt sorununu tartışması istenmiyor.

Kürt sorunu yok sayılabilir mi?

Sorun ne ölçüde önemlidir?

Nasıl tartışılabilir?

Bu soruları yönelttiğimiz çeşitli kesimlerden aydınlar, sorunun yadsınmasının artık mümkün olmadığını, insan hakları, toplumsal barış, özgürlükler, hukuk devleti ve demokrasi çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğini dile getirerek, düşünce özgürlüğü önündeki yasal engellerin kaldırılmasını istediler. ■

Prof.Dr. Sina Akşin

Soruna demokrasi açısından yaklaşmakta yarar var

Kürtler İran, Irak ve Türkiye'de yaşamaktadırlar. Bizde bir Kürt sorununun bulunduğunun en açık göstergesi PKK adındaki örgütün silahlı eylemleridir. Bilindiği üzere, PKK'nın eylemlerine karşı güvenlik güçleri yoğun bir faaliyet içindedirler ve bu uğurda bir de "Bölge Valiliği" kurulmuştur. Acaba asayişi korumak için gösterilen bu faaliyet yeterli midir?

Dikkat edilirse, söz konusu eylemler demokrasinin askıya alındığı bir dönemde başlamıştır. Bana öyle geliyor ki, soruna daha fazla demokrasi, insan haklarına ve hukuk devleti esaslarına saygı açısından da yaklaşmakta sonsuz yarar vardır. Kimilerinin sandığı gibi, bu açıdan bir yaklaşım asayişi sağlama faaliyetinin gevşemesi anlamına gelmez. İspanya, İngiltere, Fransa, İtalya söz konusu türden eylemlerle mücadelelerini bu biçimde, telaşa kapılmadan ve genellikle iyi sonuçlar alarak yapabilmektedirler. Türkiye'nin demokrasi ve daha geniş çerçevede uygarlaşma davası en öncelikli davamızdır ve bu alanda göstereceğimiz ilerleme sanırım Kürt sorununu da çözüm getirecektir.□

Abdurrahman Dilipak

Gözlerini kapayan, dünyayı sadece kendine gece yapar

"Kürt Sorunu" konusunda çözümün, kapalı kapılar arkasında tartışılarak çözümlenebileceğini ve böyle bir sorunun "yok" sayılabileceğini sanmıyorum.

Bir sorunu görmemezlikten gelmekle yoketmek mümkün değildir. Gözlerini kapayan, dünyayı sadece kendine gece yapar.

Sorun, insan hakları, özgürlükler ve toplumsal barış açısından önemlidir. Konunun tarihi, felsefi, ahlaki, toplumsal temelleri vardır ve Türkiye ile birlikte bölge barışı açısından da büyük önem taşımaktadır.

Sorunun çözümü yönünde bir adım atılacaksa, önce dürüst bir şekilde sorunu ortaya koymak ve tartışmaya açmak gerekir.

Üniversiteler, Basın, Sosyal baskı grupları konuyu özgürce tartışabilmelidir. Amerika'da zencilerin "New African Republic" adı altında birleşik devletten ayrılma tartışması Chicago Üniversitesi salonlarında, üniversitenin gözetiminde yapılmıştı. Kaldı ki bu sorunu adil, kalıcı bir barışa ulaştırabilmek, toplumsal benzerlikler inanç birliği, tarih birliği ve kültür benzerlikleri açısından o denli güç olmayacaktır.

Sorun çözümsüz değildir. Ancak çözümü güçleştirenler ve kendi çıkarlarını bu çözümsüzlükle temellendirmek isteyen çevreler vardır.

Bu konuda basının ilgisizliği biraz da yasal baskılardan kaynaklanıyor sanıyorum. Konu ile ilgili olarak basına yönelik baskı politikasını kabul etmek mümkün değildir.□

lar; ister kökleri tarihin derinliklerine dayansın, ister bilim ve teknik alanındaki gelişmeleri hoyratça kullanmanın sonuçları olsun -her haliyle- ulusal hareketlerin, açlıkla mücadele örgütlerinin, insan hakları derneklerinin adeta varlık nedenleri olarak orta yerde duruyor, çözüm bekliyor.

Newroz tam da bu noktalardan, yani günümüz insanının ilgi alanındaki sorunlardan kaynaklanarak doğmuştur. O herşeyden önce en meşru insani hak olan "yaşama hakkı"nı korumaya yönelik olmuştur. Yanı sıra ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi çerçevesinde de "sınıfsal" bir öz taşıyor. Kendi tarihsel koşulları içinde, iş önlüğünü bayrak yaparak hükümdara başkaldıran, düşüncesi ve eylemiyle bölge halklarının birliğini sağlayan demirci Kawa'nın hareketiyle, çağdaş sınıflar mücadelesinde "çeliğe su veren sınıf"ın misyonu arasında benzerlikler vardır.

Kısaca Newroz; ezilen halkların birliğinin, birlikte hareketinin, ırksal-ulusal baskılara karşı durmanın ve ulusal-evrensel değerleri yaşatmanın hem dünkü, hem de bugünkü adıdır. Gerek ırkçı-şoven çevrelerin gerekse yerel gerici güçlerin ona karşı çıkmaları, yasaklamaları, anlamını çarpıtmaları bundandır.

Belirttik ki, Newroz Kürt ulusunun ulusal bir değeridir. Ancak; kanımızca onu ulusal sınırlar içinde hapsedemeyiz. Çünkü günümüzde ulusallığın -her anlamda- içeriği zenginleşmiş, kapsamı genişlemiştir. Aynı topraklar üzerinde yaşayan değişik halkların, hatta bölgesel yakınlığı olan ülkelerin ortak mirası, davası haline gelmiştir. Bu, tarihsel, nesnel bir gerçekliktir. O halde: Bizim bahçemizde açan, kokularını dünyaya saçan değerlerimizi, dostlarımızla, müttefiklerimizle paylaşmalıyız gibi soylu düşünceler açısından da böyle olmalıdır. Newroz'u böylesine "çok sahipli" kılma, ulusal kaynağını yoketmez, olsa olsa evrensel değerini artırır.

Besbelli ki; ulusal değerler vardır: "saftır, katışıksızdır." Sadece bir ülkenin diyarında, bozkırlarında açar, orda güzeldir. Toprağından koparıldı mı kurur. Zoraki misyonlar yüklendi mi güzelliği kaybolur. Emrelxa'yı Harran Ovasından aldın mı, Halil İbrahim'den kopardın mı geriye "Aşk" mı kalır.

Ama belli bir kaynaktan çıkmasına karşın, dar kabuğunu kıran, ulusal çitleri aşan, enternasyonal hüviyete bürünen değerler, bayramlar da vardır. İşte 1 Mayıs. Teşbihte hata olmayacaksa; Newroz böyle bayramlardandır. Birlik ve evrensellik de çağdaşlık gibi onun tarihsel kaynağında ve gelişme sürecinde zaten vardır. Yüzyıllardır Newroz'un Kürtlerden başka Farslar[2], Afganlar, Beluciler, Azeriler ve Türkler tarafından (kimilerince değişik anlam ve biçimlerde de olsa) kutlanması bunun somut kanıtıdır.

Ayrıca 21 Mart'ın özellikle 60'lardan sonra güzel tesadüflerin de sayesinde enternasyonalist kimliği daha da artmıştır. Birleşmiş Milletler'in ve UNESCO'nun girişimiyle "bu günün" Uluslararası Irkçılıkla Mücadele Günü ilan edilmesi, yine Filistin Halkıyla Dayanışma Günü olan "Kerame Günü"nün aynı tarihe rastlaması bu tarihi daha anlamlı kılmış, önemini daha da artırmıştır.

Dolayısıyla 21 Mart'ın, ulusal-uluslararası sosyal tabanı, politik muhtevası genişlemiş; ırkçılığa, yeni sömürgeciliğe ve şovenizme karşı Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının ortak mücadele günü haline dönüşmüştür.

NEWROZ birlikte kutlanmalıdır

Bugün gelinen noktada gerek dünyamızda gerekse ülkemizde, başka bir deyişle uluslararası olanından en yereline kadar sorunlar daha çok ortaklaşıyor. Bağlı olarak dayanışma, diyalog ve birlik eğilimleri artıyor. Çünkü hiç birşey bunlarsız olmuyor. En azından yeterince etkili ve ses verici olmuyor.

21 Mart-Newroz, gelişen bu sürece hizmet amacıyla Avrupa'da ve Türkiye'de, Türk-Kürt değişik politik parti, eğilim ve demokrat çevrelerin ortak çabasıyla Kürt halkına, Filistin, Mandela'ya özgürlük şiarıyla kutlanmalıdır.

Avrupa'da, ırkçı hareketlere ve yabancı düşmanlığa karşı durmak için, oy hakkı ve ana dilde eğitim için göçmen işçilerin birliğini sağlama amacıyla, birlikte kutlanmalıdır.

Avrupa'da ve Türkiye'de; politik tutuklularla dayanışma, vatandaşlıktan çıkarılan ve ülkeye dönemeyen yurtsever-demokrat insanların dönüşlerine destek amacıyla, birlikte kutlanmalıdır.

Ülkede genel af için, TBKP'nin legalitesi, Kürt partilerinin ve diğer düşüncelerin serbest faaliyeti için, ortak sesimizi yükseltmek amacıyla, birlikte kutlanmalıdır.

Newroz, Birlik-Mücadele-Dayanışma sembolüdür. Mart ayı Kürt halkıyla dayanışmaya adanmalıdır.

Avrupa'da ve Türkiye'de, konferanslar, paneller, açık oturumlar ve kültürel etkinliklerle Kürt halkının varlığı, ulusal-demokratik haklarının tanınması öne çıkarılmalıdır.

Irak'ta katliama uğrayan ve ülkemize sığınan Kürtlerle dayanışma somutlanmalıdır.

Siirt'te, Batman'da, Mardin'de, Cizre'de halka yönelik insanlık dışı uygulamalara karşı, sessiz kalınmamalıdır.

Yerel seçimler öncesinde, Mehdi Zana ile dayanışma yükseltilmeli, "halk iradesi" özgür kılınmalıdır.

Sonuç olarak Newroz, tarihsel kaynağına ve ruhuna uygun biçimde, güncel görevlere bağlı olarak insan hakları adına, ulusal haklara saygı adına ve ateşi küllenmemiş dostluklar adına birlikte kutlanmalıdır. Heyecanlı, coşkulu, ateşli olmalıdır. Kültürün, sanatın inceliği halklarımızın yüreğine, alınteri, halaybaşı çekenlerin mendiline su gibi akmalıdır.

Böylesine bir kutlama, hem halklarımızın hem de sol güçlerin birlik ve güven duygularının gelişmesine ve uluslararası dayanışma ruhunun yükselmesine hizmet edecektir kanısındayız. □

(1) Ateş Kürtlerde aydınlığın ve büyük coşkuların sembolüdür. Ayrıca İslamiyetten önce Kürtlerin ateşe taptığı bilinir.

(2) Newroz İran'da resmi bayramdır ve takvimi onunla başlar.

Demirci ustası Kawa'nın baskıya ve zulme karşı yakmış olduğu özgürlük ateşinin sıcaklığıyla NEWROZ bayramımızı kutluyoruz.
Tüm özgürlük yanlılarına kutlu olsun!
ADIMLAR

Emil Galip Sandalcı

Kürt sorununu yok saymak dönemi artık geçmiştir

Konu, sol basının Kürt sorununu tartışmasının istenmemesi değil, basının pekçok konuyu tartışmasının istenmemesidir. Türkiye'de iktidarlar gerçek anlamda özgür bir basını hiçbir zaman istememişlerdir. En iyi niyetlileri bile gerçek anlamda özgür bir basının bilincinde olmamışlardır. TCK'nın 141, 142 ve 163. maddeleri ve de yasalarda basına ilişkin çeşitli cezai yaptırımlar gözönünde tutulursa, Türkiye'de özgür bir basının varlığı sözkonusu olamaz. Türk basınında cesaret ettiğiniz ölçüde özgürsünüzdür. Eğer basının sol kanadında iseniz daha da cesur olmanız gerekir. Basının sol kanadının içinde çeşitli sol görüşleri ve grupları yansıtan dergi ve gazeteler iseniz göze alacağınız tehlike daha da büyüktür. Bütün bunların üstünde Kürt sorunu gibi "sakıncalı" konuları ele aldığınızda cesaretiniz ve karşılaşacağınız tehlikenin derecesi daha da yüksek olacaktır. Tüm bu elverişsiz koşullara karşın Kürt sorununun tartışılmasında psikolojik sınır aşılmıştır. Tıpkı 1950'lerde insanoğlunun 1 millik bir mesafeyi 4 dakikanın altında koşamayacağı iddia edilirken, bir İngiliz atletin, sözkonusu mesafeyi 4 dakikanın altında koşmasının hemen ardından, bir yıl içinde bir düzine atletin aynı başarıyı göstermesi gibi. Bugün artık 4 dakikanın çevresinde 1 mil koşan kişiye atlet denmemektedir.

Nitekim Türk basınında Kürt sorununun "Kürt sorunu" deyimiyle tartışılması son 1-1.5 yıl içindedir. Kürt sorununu yok saymak dönemi artık geçmiştir. Aynı şekilde Kürt sorununun tartışılmasını istememek dönemi de ister istemez geçecektir. Sorun hayati ölçüde önemlidir. Kürt sorunu Türkiye Cumhuriyeti'ni ne kadar sarsabilirse o kadar gücü de olabilir. Sorunun özgürlük ortamı içinde tartışılması gerekir. "Bugün zamanı değildir" mazereti bu gerçeği ortadan kaldırmaz. Konuyu tartışmaktan korkmak gibi bir yaklaşım hiçbir sonuç getirmez. Belirli güvenlik çevrelerinin klasik ve dar anlayışlı yaklaşımları ve endişeleri bu konuda aşılmak zorundadır.

Sözkonusu sorun, istensin istenmesin, engellensin engellenmesin tartışmayı kendi varlığıyla zorlayacaktır. □

Mehmet Ali Aybar

DİE, Kürtleri etnik grup olarak kabul etmiştir

"Ayrıl var mıyız Kürtlere dışkı yedirmezsek, tam şu sırada? Uluslararası Af Örgütü genel sekreteri, yurdumuzda incelemeler yaparken!"

Büyüklerimiz aralarında her halde böyle yakındılar. Yeşilyurt'da ifadelerin alınabilmesi için tercüman kullanıldığını öğrenince. Olay yöre halkının Kürt olduğunu gözler önüne seriyor ve Türkiye'de Kürt bulunmadığını kanıtlamak için, bunca Savcının yıllardır sürdürdükleri çabaların, bir anda yok olmasına neden oluyordu. Evet, Yeşilyurt olayı Türkiye'yi yönetenler için talihsiz bir olaydır.

Olayın bir başka yanı da, sorgularında bilinen işkence yöntemleri dışında, Yeşilyurtlular'a insan dışkısı yedirilmiş olmasıdır. İçişleri Bakanı işte bunu kabul etmiyor.

Ne var ki, Yeşilyurt olayından hemen sonra, İçişleri Bakanının verdiği demeç, eski alışkanlıklardan kurtulmanın kolay olmayacağını ortaya koyuyor. "Öyle bir olay karşısında irkilmemek elde değil" diyen sayın Kalemli'nin, tahkikat açılması için hemen emir verdiğini belirtmesi üzerine Cumhuriyet gazetesi muhabiri, "O halde soruşturma devam ederken, iddiaların doğru olmadığı saptanmış gibi şekilde ki, işkencelere yol açan açıklamanızın anlamı nedir?" diye sorunca, Bakan, "Bana gelen ilk bilgileri kamuoyuna açıkladım" diyor. Savcılığa verilen

edilecek hakkında ise, "savcılığın konuyla ilgili idari tahkikat açıldığını gördüğü için, görevsizlik kararı verdiğini ve dosyayı Olağanüstü Hal Bölge Valiliğine gönderdiğini", belirten Bakan, "Şimdi bu tahkikat mülkiye müfettişlerince devam ettiriliyor. Çıkacak neticeyi kamuoyuna gene ben açıklayacağım" demiştir. (Bk. Cumhuriyet, s.8, 9 Şubat 1989).

Yeşilyurt olayının adli tahkikat konusu olmaktan çıkarılıp, idari tahkikat konusu haline getirilmesi olayı, kanımca ayrıca araştırılıp soruşturulması gereken ebir olaydır. Ama bu her halde yapılmayacak ve Yeşilyurt olayı gündemden çıkacaktır. Ne var ki, gerçek sansürsüz dek gündem dışı kalmaz. Bir gün mutlaka karşımıza çıkar. Ama her geçen gün sorunun çözümü daha zorlaşır.

Bu Avrupa topluluğuna bu yollardan mı gireceğiz? Faşist yasaları yürürlükte tutan, bir sözde demokrasi olarak mı Avrupalı olacağız? Nizam-ı Cedit'ten beri ne kadar Avrupalı olduysak, Avrupa Topluluğuna alınsak bile, gene o kadar Avrupalı oluruz. Bizim egemen sınıf ve tabakaların mensupları, hiç bir iyerin kapısını çalmadan, bu kafalarla bir yere varılamayacağını anlamalıdırlar. Politikanın gerçeğin yorumu olduğunu. Gerçek kabul edilmeden politika yapılamayacağını öğrenmelidirler. Örneğin şu Yeşilyurt olayını ele alıp, dosta düşmana karşı, gerçeği olduğu gibi açıklama cesaretini göstermelidirler. Ve çağdaş hiçbir ulusun tek bir etnik gruptan oluşmadığını, çeşitli grupların tarihin potasında kaynaşarak, farklılıklar içinde bir bütün oluşturduklarını bilmelidirler...

Ama bunlar boş sözlerdir. Bizim "Bey ve Paşalar takımı" yüzyıllardır süren egemenlikleri içinde, farkında olmadan çağın dışına düşmüş ve artık çağı yakalamaları olanaksız, eriyip yok olmaya mahkûm, gölge varlık haline gelmişlerdir. Her canlı gibi sosyal sınıflar da ölürler: kimileri gerçeği görerek, kimileri de bizimkiler gibi, gerçekten habersiz. □

Altan Öymen

Ceza kanunu değiştirilmelidir

Türkiye'de elbette herşey söylenebilmeli, yazılabilmeli, tartışılmalıdır. Bunu önleyen Ceza Kanunu maddeleri var. Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri, -aralarında 142'nci maddenin de bulunduğu- o maddelerin kaldırılmasıdır.

Eğer onlar kaldırılırsa herşey gibi, "Kürt sorunu" diye nitelenen konu da rahatça tartışılacaktır.

Konuyu, bu açıdan, genel bir konu olarak ele almak gerekir. Milliyet, Adımlar, ya da başka gazete ve dergiler hakkındaki takibatın, yayın ve dağıtımı önleme uygulamalarının temelinde, düşünce hürriyetini engelleyen, o yasalar vardır. Bunlar bazen, 142'nci maddenin 3'ncü fıkrasındaki gibi milli bütünlük gerekçesiyle, "Kürt" konusu üzerinde durulmasını önler. Bazen aynı maddenin 1'nci fıkrasındaki gibi komünizmden, sosyalizmden söz edilmesini. Bazen de 163'ncü maddedeki gibi dinle ilgili görüşler ortaya atılmasını.

Mesele, bu ve benzeri maddelerin tümünün kaldırılmasını hedefleyen gerçekçi tutumlar almaktadır. Tartışılması önlenmiş çeşitli konular arasından sadece birine öncelik vermek, düşünce ve tartışma hürriyetini sadece o konuyla ilgili olarak istiyormuş gibi bir izlenim verir. Etkisi de o çerçeve içinde kalır.

Bu açıdan, Türkiye'de yasaklanmış konulardan hangisiyle özel olarak ilgilenirsek ilgilenelim, sorunu o konuların hepsini kapsayacak bir yaklaşım göstermek gerekir. □

Çin'in dış politikası

BİR DÜNYA, İKİ TOPLUMSAL SİSTEM

Çin yönetimi, yeni bir uluslararası politik düzen oluşturulması için şu beş ilkeyi öneriyor: Egemenliğe ve toprak bütünlüğüne karşılıklı olarak saygı gösterilmesi; saldırmazlık; birbirlerinin içişlerine karışmama; eşitlik ve karşılıklı yarar; barış içinde bir arada yaşama.

■ Akgün Şenler

"Kalın buz bir anda eritilmez, tabaka tabaka erir." Bu bir Çin atasözü. Dünyamızdaki "soğuk savaş" döneminin, yerini uygar ve barışçı bir döneme bırakması da, tıpkı bu atasözünde denildiği gibi, yavaş yavaş, aşama aşama mümkün olabiliyor. Bu süreçte Çin Halk Cumhuriyeti küçümsenmeyecek bir rol oynuyor. Özellikle son yıllarda ÇHC'nin uluslararası barışın güçlenmesine yaptığı katkı daha etkinleşiyor.

Çin yönetimi, dünyada, gerginliğin yerini yumuşama ve diyaloğa bıraktığı olumlu bir sürecin gelişmekte olduğunu belirtiyor. Bu sürecin sağlam ve kalıcı bir hale gelebilmesi için yeni bir uluslararası politik düzen oluşturulmasını, bunun temelinde de şu beş ilkenin yer almasını öneriyor: Egemenliğe ve toprak bütünlüğüne karşılıklı olarak saygı gösterilmesi, saldırmazlık, birbirlerinin içişlerine karışmama, eşitlik ve karşılıklı yarar, barış içinde bir arada yaşama. (Bunlar, kısaca "barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi" olarak nitelendiriliyor.)

Bu ilkeler, devletlerarası ilişkilerin düzenlenmesinde temel oluşturması amacıyla, Çin'in komşu ülkelerle birlikte daha 50'li yıllarda ileri sürmüş olduğu ilkelerdir. Ancak, ÇKP Politik Bürosunun, geçen yılın sonunda yaptığı toplantıda da ortaya koyduğu gibi, reform döneminde (1978 Aralığından günümüze dek), özellikle de son yıllarda, Çin'in dış politikası önemli ölçüde değişmiştir. Politik Büronun resmi olarak açıkladığı dış politika konsepti, bunun en somut kanıtıdır.

Çin yönetimi, 1987 sonbaharında yapılan ÇKP 13. Kongresinde de saptandığı gibi, barışı ve kalkınmayı günümüz dünyasının iki temel sorunu olarak tanımlıyor. Bu iki sorunun birbiriyle yakından ilişkili olduğunun altını çiziyor. Ülkenin ekonomik potansiyelinin pekiştirilmesine bağlı olarak, dünyada barışın egemen olması yolunda yapacakları katkının artacağını vurguluyor. Öte yandan, reform programını yaşama geçirip sosyalizmi güçlendirebilmek için, uluslararası barışa ve yumuşamaya ihtiyaçları olduğunu belirtiyor.

▶ Deng Shiao Ping. Çin-Sovyet yakınlaşmasında önemli rol oynuyor

Bağımsız ve barışçı dış politika

ÇKP, Çin'in dış politikasının bağımsız bir dış politika olduğunu, barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi temelinde, toplumsal düzeni ve ideolojisi ne olursa olsun, bütün ülkelerle iyi ilişkiler kurmayı amaçladığını kaydediyor. Dünya çapında hegemonyacılığa ve güç politikasına karşı mücadeleyi sürdüreceğini ifade ediyor. Yeni bir politik ve ideolojik düzenin uluslararası alanda egemen kılınmasının zorunlu olduğuna dikkat çekiyor.

Çin'in yeni dış politika anlayışında, üçüncü dünya savaşının kaçınılmaz olduğu tezi artık yer almıyor. "İki süper devlet" formülasyonu yerine, "bir dünyada iki toplumsal sistem, politik ve ekonomik merkezlerin çoğalması, yarışma ve işbirliği" biçiminde ifade edilen yaklaşım öne sürülüyor. Ülke, içine kapanıklık dönemini geride bırakarak, politik, diplomatik, ekonomik, ticari ve bilimsel, kültürel alanlarda dış dünya ile ilişkilerini geliştiriyor.

Dünya barışının pekiştirilmesinde, özellikle de nükleer felakete karşı mücadelede Çin'in oynadığı rol büyüktür. Çin, 1964'de "nükleer silahı ilk başvuran ülke olmama" yükümlülüğünü üstlenmiş, bu konuda başı çekmiştir. Nükleer silaha sahip olmayan ülkelere ve bölgelere yönelik olarak nükleer silah tehdidinde bulunmayacağını ve onlara karşı bu silahı kullanmayacağını açıklamıştır. Nükleer, uzay, kimyasal, biyolojik ve öteki türden yığınsal kırım silahlarının yasaklanmasını ve yok edilmesini savunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin nükleer denemeleri tek yanlı olarak durdurduğu dönem içinde, Çin de bu tür denemeler yapmamış, 1986'dan itibaren, nükleer silahın yaygınlaştırılmaması ilkesine bağlılığının bir işareti olarak atmosferde nükleer deneme yapmayı durdurmuştur. Sovyetler Birliği ve ABD'nin, ellerindeki nükleer silah birikimini önemli ölçüde yok etmeleri, yenilerinin üretilmesini ve denenmesini durdurmaları koşullarında, uluslararası bir konferans düzenlenerek öteki nükleer devletlerin de bu sürece katılmaları gerektiğini belirtmektedir. Sovyet-Amerikan ilişkilerinin düzelmesini, barışı güçlendiren uluslararası anlaşmaların imzalanmasını ve Mihail Gorbaçov'un BM'deki konuşmasını olumlu karşılamaktadır. ÇHC, 1985 yılında silahlı kuvvetlerinde bir milyon kişilik indirim yapma kararı almıştır. Son 10 yılda, bütçesindeki askersel harcamaların payını önemli ölçüde azaltmış, silah endüstrisinin bir bölümünü sivil üretime dönüştürmüştür. Çin, ulusal sınırların dışında askeri birlik ve üs bulundurulmasına karşı çıkmaktadır. Uzayın yalnızca barışçı amaçlarla kullanılmasından yana olduğunu ifade etmektedir.

BM'nin saygınlığının ve etkisinin azalması

Çin yönetimi, dış politikalarının önemli bir öğesinin de "üçüncü dünya" ile dayanışma ve işbirliği olduğunu vurgulamaktadır. Büyük-küçük bütün devletlerin, barış ve kalkınma sorunu üzerine yapılacak tartışmalara ve alınacak kararlara eşit haklı üyeler olarak katılmasını, bu yolda BM'nin saygınlığının ve etkisinin artırılmasını savunmaktadır.

Uzun süren bir soğukluk döneminden sonra, son yıllarda, Çin-Sovyet ilişkileri iyileşmeye başlamıştır. İki büyük sosyalist ülkenin dış politikaları pekçok noktada uyumludur. Ayrıca iki ülkede de gündemde olan ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik değişimler, deneyim alışverişinin güçlendirilmesi talebini doğurmaktadır. Çin ile SB arasındaki en önemli görüş ayrılıkları olan Kamboçya, Afganistan ve sınır anlaşmazlığı sorunlarının gelişim çizgisi, yakın gelecekte iki ülkenin birbirlerine daha da yakınlaşmalarının mümkün olduğunu düşünmeyi olanaklı kılmaktadır. Kuşkusuz ki, Gorbaçov'un Çin ziyareti, Çin-Sovyet ilişkilerinde yeni bir dönüm noktası olacaktır. Bu yakınlaşmanın, hem genel olarak insanlığın yazgısı açısından, hem de dünya sosyalizmi ve uluslararası komünist hareket açısından olumlu etkiler yapacağı açıktır. □

Kısa kısa kısa kısa kısa kısa kısa kısa kısa kısa

▶ IRAK

Uluslararası Af Örgütü, Irak hükümetini politik muhaliflerin çocuklarına işkence yapmak ve öldürmekle suçladı. UAÖ'nün politik tutuklulara çeşitli suçları kabul ettirmek için çocuklarının dövüldüğü, elektrik şokuyla işkence yapıldığını ve cinsel tecavüze uğradıkları, okul çağındaki çocukların bile tutuklanarak halkın gözü önünde kurşuna dizildiği yolundaki açıklamaları Irak hükümetince yalanlandı.

Irak'la ilgili bilgi edinmenin çok güç olduğunu belirten UAÖ, bu tür ihlallere uğramış kişilerin korktukları için konuşmadıklarını belirtiyor.

UAÖ'nün tespitleri, 1986-1987 yılları arasında meydana gelen 61 olayda çocukların idam edildiğini gösteriyor.

UAÖ'nün yaptığı açıklamada, Irak hükümetinin çocukların yurttaşlık haklarıyla ilgili bütün uluslararası anlaşmaları resmen kabul etmesine karşın, çocukların insan hakları açısından korkunç ihlallere kurban olduğu yolundaki haberlerden endişe duyulduğu ifade ediliyor. □

▶ KOLOMBİYA

Kolombiya Yurtseverler Birliği, bir bildiri yayınlayarak hükümetten ülkede bulunan 140 kadar aşırı sağ örgütün yasaklanmasını talep etti. Şubat ayı sonunda Yurtseverler Birliği Başkan yardımcısının, başkent havaalanında öldürülmesinin ardından, bir başka yöneticinin de evine saldırı yapıldı.

Öte yandan Kolombiya İçişleri Bakanı Orozco, solcu muhaliflerin öldürülmesinin ülkenin yararına olmadığını belirterek, hükümetin teröre karşı cephe almaya kararlı olduğunu açıkladı. □

▶ NİKARAGUA

ugusto Sandino'yu anma toplantısında konuşan Nikaragua Devlet Başkanı Daniel Ortega, devrik diktatör Somoza'nın 1800 eski milli muhafız askerini serbest bırakmaya niyetli olduklarını açıkladı. Managua'dan verilen bilgiye göre Nikaragua hükümeti, muhalefetle diyaloğu yeniden başlatıyor. □

YUNANİSTAN, GREVLERİN RİTMİNDE YAŞIYOR

2 Şubat'taki başarılı grevden tam bir ay sonra, 2 Mart grevinin ayırdedici özelliği sadece Yunanistan'da son yılların en büyük katılımıyla gerçekleşen en büyük grev olması değil; aynı zamanda 1985'ten sonra ilk kez Yunanistan Genel İşçi Konfederasyonu'nun (YSEE) çağrısıyla birlik içinde gerçekleşmiş olmasıydı. Toplu sözleşmelerin imzalandığı dönemde kamu ve özel sektörden 1,5 milyonun üstünde emekçi tüm taleplerini kapsayacak genel toplu sözleşmelerin imzalanmasını ve (üzel haklarının kabul edilmesini talep ediyorlar.

2 Şubat grevinin hemen ardından, hükümetin sendikal harekete müdahale ve çok yönlü manevralarına karşı, emekçilerin 3 yılı aşkın mücadelesi ve sol güçlerin ikircimsiz tutumu sonucu ülkenin en yüksek sendikal örgütlenmesindeki bunalım sona erdi. Tüm politik görüşlerin sendikal hareketteki temsilcilerinin katıldığı YSEE geçici yönetimi oluşturuldu. Bu, konfederasyonunun normal işleyişe kavuşmasında olumlu bir adım olarak değerlendiriliyor. Emekçilerin mücadeleci birliğine dayanan geçici yönetimin önünde iki temel hedef var: Birincisi, tüm politik görüşlerin üzerinde anlaştığı şartlar içinde en kısa zamanda YSEE'nin gerçek temsili kongresinin toplanması; ikincisi, sendika ve federasyonların 2 şubat büyük greviyle yükselen grev ve eylemlerle emekçilerin taleplerini karşılayacak genel toplu sözleşmelerin imzalanması.

YSEE geçici yönetimi, 5 Şubat'taki ilk toplantısında 15-16 Nisan'da YSEE Kongresinin yapılmasını tam görüş birliğiyle karar altına aldı. Yine aynı şekilde, çoğunluğun oylarıyla (PASOK'un sendikal örgütlenmesi PASKE dışında) PASKE'nin kendi başına geçtiğimiz aylarda yaptığı YSEE Kongre kararlarının hükümsüz kılınmasını kararlaştırdı. Geçici yönetim, işveren örgütleriyle toplu sözleşmelerin imzalanması için bir Müzakere Komitesi atadı. İşverenlerle yapılan 2 tur görüşmelerin çıkmaza girmesi sonucu ulusal çapta 2 Mart'ta grev yapılmasını kararlaştırdı.

YSEE'nin değerlendirmesine göre 2 Mart grevi en büyük katılımla başarıya ulaştı. Atina, Selânik, Pire ve diğer şehirlerde binlerce işçi taleplerini kabul etmeyen işverenlere bu grevle en güzel yanıtı verdi. YSEE, bu talepler kabul edilmediği sürece mücadelenin yükselerek süreceğini vurguladı. □

Gülenay Öztürkçü

GİZLİ SAVUNMA BÜTÇELERİ VE PARLAMENTOLAR

▶ Askeri sırlar, silahsızlanmanın önünde bir sorun olarak çıkıyor. Komutanlar, milletvekillerinden daha çok şey biliyorlar.

Fotoğraf: Soner Gürler

■ Ayşe Bilge Dicleli

7 Şubat 1989'da Federal Almanya'nın ARD televizyonu "Report" programı yapımcılarından Franz Alt, yalnızca seçmenleri değil, milletvekillerini de şaşırtan bir gerçeği ortaya çıkardı. Alt, elindeki verilere dayanarak şunu söylüyordu: Kohl hükümeti, 1983'de, KOLAS adlı yeni bir havadan saldırı sisteminin geliştirilmesi için ünlü silah tekeli MBB'ye talimat vermişti. Federal Alman ve Amerikan silah tekellerinin işbirliğiyle gerçekleştirilecek olan bu yeni silah 500 km. menzilli olacak ve Federal Almanya'dan sökülecek olan Pershing 1A roketlerinin yerine takılacaktı.

"Report" program yapımcısı, bu tür roketlerin ABD ile Sovyetler Birliği tarafından imzalanan INF Anlaşması hükümlerine aykırı olmadığını belirtiyor, ama şu endişesini de vurguluyordu: 1995'de, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra FAC'a getirilen nükleer silahlanma yasağı sona erecektir. Bundan sonra ne olacaktır?

"Report" programı, Federal Almanya'da yoğun tartışmalara, tepkilere yol açtı. Sosyal Demokrat Parti'nin silahsızlanma uzmanı Egon Bahr, Federal hükümetin bu planının silahsızlanma görüşmeleri açısından tehlikeli bir "alarm" olduğunu belirtti. SDP'nin yanı sıra, yeşiller, komünistler, barış hareketi söz konusu plana sert eleştiriler yönelttiler. Başbakan Kohl, "Report" programının ertesi günü, KOLAS projesini bir süre ertelediğini açıkladı. Ne zamana kadar? Viyana'daki konvansiyonel silahsızlanma görüşmelerinde NATO ile Varşova Paktı arasındaki dengenin daha alt bir düzeyde sağlanmasına kadar. Kohl, bu sağlandıktan sonra projeden tümüyle vazgeçeceklerini söyledi.

Starnberger Barış Politikası Araştırmaları Enstitüsü yetkililerinden Erich Schmidt-Eenboom, 9 Şubat tarihli "Frankfurter Rundschau" gazetesinde, KOLAS projesinin ileri bir aşamada bulunduğuna dikkat çekiyor, şunları söylüyordu: "Bu, FAC hava kuvvetlerinin hava cirimleri birliklerinin Pershing 1A'ların sökülmesinden sonra da dağıtılmamış olmasıyla kanıtlanıyor. Temmuz Geilenkirchen birliğinin komutanı, ileride yeni bir roket tekniğini kullanmak üzere hazır tutulduklarını açıklamıştır. Bir ordu birliğinin komutanı, milletvekillerimizden çok şey biliyor."

"Askeri sır"lar, yalnız FAC için mi geçerli? Yalnızca FAC milletvekilleri mi çeşitli projelerden habersiz? ABD Savunma Bakanlığının bütçesi de böylesine "gizli" konular arasında. Yapılan tahminlere göre, 1981-1986 arasında Pentagon'un "gizli bütçesi" 8 kat artmış, 17 milyar doları bulmuş. 1989'da 21.7 milyar olarak gerçekleşeceği, 1991 yılında ise 28.7 milyar doları bulacağı söyleniyor. Peki bu "gizli bütçe" niçin kullanılıyor? Çoğunlukla, yeni silah türlerinin geliştirilmesinde, radyoaktif muharebe alanlarında kullanılacak robotlar projesinde, nükleer bir savaştaki iletişim sistemleri denemelerinde. Bütün bunlar kamuoyu tarafından hoş karşılanmayacak konular. O nedenle de ABD Kongresi üyelerinden gizli tutuluyor.

Federal Almanya ve ABD'de durum böyle. Peki ya Sovyetler Birliği'nde durum ne? "Açıklık" politikasının askeri alanı kapsayıp kapsamayacağı yolundaki 15 Ocak günlü Pravda gazetesinin sorusunu yanıtlarken, SSCB dışişleri bakanı yardımcılarından Viktor Karpov şunları söylüyor: "Sovyet insanı hala Sovyet birliklerinin gerçek sayısını bilmemektedir. Silahları ve silah finansmanını ilgilendiren herşey gibi, bu da çok gizli tutuluyor. Askeri bütçe olarak sunduğumuz yıllık 20 milyar ruble, savunma harcamalarının yalnızca bir bölümünü oluşturmaktadır. Şimdi biz bunu açıkça söylüyoruz. Askeri harcamaların gerçek miktarını ve askeri araştırmaların maliyetini saptamak durumundayız, ki çok fazla harcayıp harcamadığımıza karar verebilelim. Belki de bunların önemli bir bölümü sivil sanayiye kanalize edilebilir. Şu anda bu amaç için çalışıyoruz."

Peki ya Türkiye'de? Savunma ya da silahlanma harcamalarının gerçek miktarı ne kadardır? Bunlar ne gibi amaçlar için kullanılmaktadır? Hepsi biliniyor mu? Seçmenler bir yana, milletvekilleri biliyorlar mı? □

Bulgaristan'dan askeri güçte indirim çağrısı

BULGARİSTAN, ASKERİ BÜTÇESİNİ YÜZDE 12 AZALTIYOR

Bulgaristan Savunma Bakanı Birinci Yardımcısı ve Genelkurmay Başkanı Atanas Semerciev, ülkesinin tek taraflı olarak ilan ettiği askeri güç indirimine "komşu ülkelerden" destek beklediklerini bildirdi.

Varşova Sözleşmesi ile NATO Paktı'nın Avrupa'nın silahlı kuvvetlerinin sayısına ve aralarındaki orantıya dair verilerin yayımlanması ile ilgili olarak düzenlediği basın toplantısında, Balkanlar'ın nükleer silahlardan arındırılması ve kimyasal silahların bölgeye girmesinin engellenmesinin, Balkanlar'ın yanısıra bütün Avrupa'nın güvenliği açısından atılan önemli bir adım olduğunu belirtti.

Semerciev, Varşova Sözleşmesi'nin 1988 yılı verilerine göre, Avrupa'da NATO'nun güney kanadında silahlı kuvvetler ve vurucu uçaklar dengesinin Kuzey Atlantik Paktı lehine olduğunun göze çarptığını bildirdi. Semerciev, bu koşullarda Bulgaristan'ın tek taraflı askeri güç indirimine girmesinin önemine dikkat çekti.

Semerciev, "Bulgaristan'ın tek taraflı olarak 1990 yılına kadar silahlı kuvvetlerini 10 bin kişi ile, silahlarını 200 tank, 200 topçu sistemi, 20 uçak ve 5 askeri deniz kuvveti birimi ile ülkenin 1989 yılı askeri bütçesinde yüzde 12 azaltacağını ilan etmesi büyük bir önem taşımaktadır" dedi.

Bulgaristan'ın askeri güç indirimi kararının, NATO üyesi komşularında olumlu yankılar uyandırmasını dilediklerini kaydeden Semerciev, kararın Yunanistan'daki yankılarının çok olumlu olduğuna dikkat çekerek, "Hareketimizin Türkiye'de olumlu bir yankı uyandırdığına dair bir bilgi henüz Bakanlığımıza gelmemiştir" diye konuştu.

Semerciev, "Biz Türkiye kamuoyunun, ülkenin idareci çevrelerinin, Bulgaristan'ın hareketini olumlu karşılayacaklarından şüphe etmiyoruz. Herhangi başka türlü yaklaşım, mantığa aykırı düşer" dedi. □

HÜKÜMETLERİN GÜNDEMİ SİLAHSIZLANMA

▶ Kohl hükümetinin KOLAS adlı yeni bir havadan saldırı sistemi geliştirilmesi için girişimlerde bulunduğu açıklandı. Sökülen Pershing'lerin yeri böylece doldurulacak.

Polonya silahlı kuvvetlerini azaltacağını açıkladı. Polonya Savunma Bakanı Orgeneral Florian Siwiki, silahlı güçlerin azaltılması çerçevesinde ayrıca iki zırhlı tümenin dağıtılacağını, tank sayısının da 850 adet azaltılacağını söyledi. Polonya'da iki yıl içinde yapılacak indirime 900 top sistemi, 700 zırhlı araç ve 80 savaş uçağı da dahil bulunuyor. Savunma Bakanı ayrıca son iki yılda silahlı kuvvetlerde 15 bin kişilik bir indirim yapılmış olduğunu da hatırlattı.

Bilindiği gibi daha önce de SSCB, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Çekoslovakya, Macaristan ve Bulgaristan da silahlı güçlerini ve savunma giderlerini tek yanlı azaltacaklarını açıklamışlardı.

Öte yandan Belçika Savunma Bakanı, sosyalist ülkelerin tek taraflı silahsızlanma adımları karşısında kayıtsız kalmanın affedilmez olduğunu belirterek konvansiyonel silahların azaltılması üzerine yapılan görüşmelerin tamamlanmasından sonra değil, buna paralel olarak kısa menzilli füzelerin azaltılması üzerine de görüşmeler yapılması gerektiğini kaydetti. Belçika Savunma Bakanı NATO içinde nükleer füzelerin modernleştirilmesi yönünde karar alınmasının doğu-batı ilişkilerinde yumuşamaya zarar vereceğine de dikkat çekti. Belçika'nın NATO'ya katkısının uzun vadede azaltılacağını belirten Savunma Bakanı Federal Almanya'daki Belçika birliklerinin de çekileceğini açıkladı. □

FRANSA'DA YEREL SEÇİMLER

Bu seçimler ve yürütülen kampanyanın içeriği ve geldiği nokta, bir yandan 1992 sonrası AT'a yönelik Fransız politikasının oluşturulmasının bir hazırlığının, diğer yandan da solun ve özellikle komünist partisinin seçim gücüne bakılmadan demokrasinin ve toplumun kaçınılmaz bir öğesi olduğunun kanıtlanmasıdır.

■ **Selahattin Kaya/Paris**

Fransa bilindiği gibi Batı Avrupa'da, son yılların en büyük toplumsal olaylarına sahne olan bir ülke. Büyük işçi, öğretmen, sağlık emekçilerinin grevleri, öğrenci ve gençlik hareketleri, kitle örgütleri ve demokrasi güçlerinin güçlü olması ona ayrı bir statü kazandırıyor. Öyle bir ülke ki, halkı, Avrupa'da ilk defa evrensel değerlerin ve emekçilerin isteklerini kendisine temel edinen bir insanı 1981 yılında başkan seçtiği gibi bunu yedi yıl sonra tekrar yinelemiş. Böylelikle sağın kayıtsız şartsız yirmi beş yıllık hakimiyetine son verdiği gibi, sosyalist ve komünistleri ülke sorunlarını çözümlemek için dört yıl da sürse bir koalisyonla iş başına getirmiş.

Ve şu dönemde sosyalist partinin 1988 haziran genel seçimlerinde mutlak bir çoğunluğu elde edememesinden, sağın bir bölümüne "açılmış" bir hükümet tarafından yönetiliyor. Seçimler ise iki turda yapılıyor.

İşte bu ortamda Fransa gelecek 12-19 Mart'ta yapılacak olan belediye seçimlerine eylül ayından bu yana hızlı bir biçimde hazırlanıyor.

Politik gelişmelerin günümüze geldiği noktadan bakacak olursak sağ ve sol partilerin konumlarında önemli değişikliklerin olmayacağı söylenebilir. Büyük şehirlerde yürütülen seçim kampanyası, özellikle Paris, Lyon, Marseille ve Strasbourg'un yönetim değişikliğine uğramayacağı yönde gelişiyor. Örneğin Paris Belediye Başkanı eski başbakan Chirac'ın tek amacı şehri oluşturan yirmi ilçenin yirmisini de almak. Fakat sosyalist partinin bir-iki ilçeyi alması da olanaklı...

Son günlerde ise Fransız basını, önemle bir konuya ağırlık veriyor: Gelecek belediye seçimleri için komünist ve sosyalist partilerinin birlik görüşmeleri ve bu görüşmelerin yüzeysel yanı. Bu ikili görüşmelerden o kadar çok konuşulur oldu ki kamuoyu solun birliği konusunu karmaşıklar arası bir pazarlık sorununa indirger oldu.

Bizce de belediye seçimlerinde sosyalist ve komünist partilerin birlik sorunu en kayda değer önemli, geleceğin politikasını çizmede tayin edici faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle de sırf iki parti arasındaki görüşmelerle sınırlandırılamaz. Basından öğreniyoruz: Sosyalist ve komünist partileri arasında eylül ayında yerel seçimler konusunda politik bir kriz başlamış ve günümüze kadar gelmiştir. Basın, krizin nedenleri olarak her iki parti yönetimlerinin olaylara yaklaşımlarındaki değişik, bazen de zıt tavırlarını gösteriyor. Görünüm olarak doğru.

Şunu da eklemek gerekir ki bu kriz ocak ayında her iki partinin genel sekreterlerinin katıldığı görüşmede imzalanan bir referans anlaşmasıyla asgari düzeye indirilmeye çalışılmıştır. Tahmin edileceği gibi tartışmalar genellikle büyük şehirler etrafında dönüyor. Yani sayıları 388 olan nüfusu yirmi binin üzerindeki şehirler. Zaman zaman kopma noktalarına kadar varan ve uzun zamandır süren iki partinin görüşmelerinin sonunda 300'e yakın şehirde anlaşma imzalandı.

Bu olgular çerçevesinde konuya değişik bir açıdan yaklaşacak olursak, belediye seçimlerinin daha karmaşık özellikler taşıdığını saptayabiliriz. Bu seçimler ve yürütülen kampanyanın içeriği ve geldiği nokta, bir yandan 1992 sonrası AT'a yönelik Fransız politikasının oluşturulmasına bir hazırlığının, diğer yandan da solun ve özellikle komünist partisinin seçim gücüne bakılmadan demokrasinin ve toplumun kaçınılmaz bir öğesi olduğunun kanıtlanmasıdır.

Hatırlanacağı gibi 1988 Haziran seçimlerinin ardından Sosyalist Parti Komünist Partisiyle iktidara gelmeye yanaşmamış, kurulan Rocard hükümetini sağın bir bölümüne açmıştır. Tüm gözlemciler mutabıktır ki, böylesi bir iktidarı onaylamasında F. Mitterrand'ın amacı, birbiri ardından iki cumhurbaşkanlığı seçimini de kaybeden klasik sağın destabilize olmasından yararlanarak, arayış içindeki sağın liberal kesimini kendisine doğru çekerek, komünistleri saf dışı bırakıp sosyalist partisi ağırlığında güçlü bir çekim merkezi oluşturmaktır. Çünkü Fransa'nın ortacı sayılabilecek önemli ölçüde seçmene sahip olacağının işaretleri vardır. İşte bu nedenle Rocard hükümetine alınan iki sağcı bakanla yeni bir politik gelişme başlatılmıştır.

Öyleyse bu politik seçenek doğrultusunda, 1989 belediye seçimlerinde sosyalist partisinin komünistlerle daha önceleri olduğu gibi ortaklık etmesi, ulusal planda devlet başkanının ve başbakanın çizdiği yönlendirmelere uygun düşmemektedir. Yerel seçimlerdeki bağlaşıklar politikasını ulusal plandaki bağlaşıklar ve yönetim biçimine uygun hale getirme isteğiyle komünistlere yaklaşan SP'nin tavrı genel olarak gözlemciler tarafından normal karşılanmaktadır. İşte sosyalist partisi ve komünistler arasında çıkan anlaşmazlığın ana nedeni budur.

Fakat politikada bazen aritmetiğin geçerli olmadığını iki partinin 300'e yakın önemli şehirde gerçekleştirdikleri anlaşma göstermektedir. Sosyalist partisinin ulusal planda sağa açılması halktan tasvip görmemiştir. Ve bu "açılma" yerel planda çok daha zordur. Çünkü sosyalist ve komünistler 1965 yılından beri yerel yönetimlere birlikte seçilmektedir. Bu birlik 1977 ve 1983 seçimlerinde daha da pekişmiştir. Sol birlik yönetimleri hayatın içinden bir gerçek olarak halka kendisini kabul ettirmesini bilmiştir. Kurumsallaşmıştır. Öyle ki ulusal planda iki partinin anlaşamamasına rağmen belediye ortak yönetimleri işlemeye devam etmiştir.

Seçim aritmetiğinin mekanizması harekete geçirilirken bize öyle geliyor ki önemli bir faktör unutulmuş veya hesaba katılmak istenmemiştir. O da yıllardan beri, komünist belediye başkanlarının yönetimlerine değer biçme olanağını elde eden seçmenlerdir. O seçmenler ki tüm baskılara rağmen iktidar koalisyonuna katılan komünistlerin, ülke bağımsızlığı için Alman faşizmine karşı verdikleri mücadelede ne kadar özverili olduklarını görürken, ülke yönetiminde de usta olduklarına şahit olmuşlardır. O seçmenler ki başkanlık seçimlerinde FKP'ye gücünün çok altında oy verirken, yerel seçimlerde çok sayıda şehirde onun adaylarına ve içinde olduğu sol birlik listelerine kitlesel bir biçimde oy vermektedir.

Çünkü bu şehirlerde halk, kendilerine onlarca yıldan beri sağlık, sosyal konut, kültürel ve sosyal alanlarda en uygun en iyi hizmet götüren belediye yönetimlerinin komünistler ve onların da katıldığı sol birlik elemanlarından oluşan ekipler tarafından gerçekleştiğine şahit olmuştur.

Fransa'da belediye seçim kampanyasının şu anki geldiği yerden çıkarılacak en önemli sonuç, komünistlerin toplumun kopmaz bir parçası olduğu kadar en gerekli öğelerinden birinin olduğudur.

Bu durumda ülke politikasına yön veren devlet başkanının ve sosyalist partisi içindeki sağa açılma yanlısı kanadın hesaplarını yeniden kontrol edeceği açıktır.

Pire-Nikea Belediye Başkanı S.Logothetis:

YEREL YÖNETİMLER DEMOKRASİNİN TEMEL ÖĞELERİNDENDİR

Son yıllarda, ülkemizde yerel yönetimler, her Yunan vatandaşının yaşamında belirleyici bir rol oynuyor. Çünkü öncelikle belediye ve muhtarlıklar bu kurumları köy ve şehirdeki halka açtı; yani vatandaş kendini ilgilendiren çeşitli sorunları belediye ve muhtarlıklar yoluyla denetleyebilme imkanına kavuştu.

Yunanistan'ın Pire Limanın Nikea semti Belediye Başkanı Stelyos Logothetis muhabirimiz Gülenay Özyurtkan'ın yerel yönetimler ve yerel demokrasi ile ilgili sorularını yanıtladı.

▶**Adımlar:** Demokratik bir yerel yönetim kurumunu bugünkü yasal çerçevede nasıl değerlendiriyor, siz ne öneriyorsunuz?

Logothetis: Yunanistan'da yerel yönetim kurumu, halkın etkide bulunabileceği, sevilen bir kurumdur; çünkü devlet mekanizmasının halka en yakın platformudur. Yunanlı ilerici, sol güçler ve diğer demokrasi güçleri büyük mücadeleler sonucu yerel yönetim alanında ileri konumlar kazandılar. Çünkü bir belediye ve muhtarlıklara halkın sorunlarını çözebilmesi için kesin yetkilerin ve gerekli mali desteğin verilmesinin demokrasinin temel bir öğesi olduğuna inanıyoruz.

Ülkemizde yerel yönetim kurumu, halkın zorlu savaşımlarının, halk hareketinin kazanımlarının bir ürünüdür. Almış olduğumuz tüm yetkiler, merkezi iradeden koparıldığımız tüm mali olanaklar, diktatörlük öncesi ve yerel yönetimin kurum olarak ortadan kaldırıldığı, belediye başkanlarının rejim tarafından atandığı diktatörlük döneminde verilen mücadelelerin sonucudur. O dönemde, atanmış belediye başkanları karşısında halk, sorunlarının çözümü için mücadele veriyordu. Ama özellikle diktatörlükten sonra, 74'den sonra halkın daha ileri bir demokratikleşme için mücadele ettiği dönemde yerel yönetim yetkiler kazanmaya, farklı bir işlev görmeye başladı. Özellikle 1981'den sonra (PASOK'un hükümete geldiği yıl -çev. notu) yerel yönetimle ilgili yeni yasanın onaylanmasına rağmen somut yetkiler verilmemiş de olsa, yerel yönetim Yunan vatandaşı için ayrı bir önem kazandı; işlevi arttı. Söz ile iş arasındaki uyumsuzluğa rağmen halk, sorunlarının çözümü için mücadele eden ilerici belediye başkanlarının destekçisi oldu.

Son yıllarda, ülkemizde yerel yönetimler her Yunan vatandaşının yaşamında belirleyici bir rol oynuyor. Çünkü öncelikle belediye ve muhtarlıklar bu kurumu köy ve şehirdeki halka açtı; yani vatandaş kendini ilgilendiren çeşitli sorunları belediye ve muhtarlıklar yoluyla denetleyebilme imkanına kavuştu. Taleplerinde ısrarlı oldu; kendini ilgilendiren sorunların çözümüne katılmayı talep etti; belediye başkanı ve muhtarları denetledi. Sorunlarını öne sürerek şehirde ve köylerde bu sorunların çözümü için özgün bir yığınsal hareket yükseldi. Özellikle yaşam koşullarının iyileştirilmesine ağırlık verilerek tarihi çevrenin korunması, yeşil alan, okul ve spor için alanlar verilmesi yönünde harekete geçti. Çevreyi kirleten fabrikaların kurulmaması için halk belediyelerle birlikte mücadele etti.

Yerel yönetim hareketi içinde halkla verilen bu mücadelede kazanımlarımız da oldu. Örneğin; Pire'de, halkla birlikte, 5 belediye, bölgemizi ciddi biçimde kirletecek olan bir gübre fabrikasının kurulmamasını sağladı.

Elbette daha birçok yetki kağıt üzerinde kalmıştır. Bugüne kadar bu alanda sahip olduğumuz kazanımlara rağmen belediyeler ciddi mali sorunlarla karşı karşıya bulunuyorlar. Ülkemizde belediyelerin halkçı politikasının yolunu açmadığını hepiniz söyleyemezsiniz. Ancak bazı belediyeler, yine halkın mücadelesi ve belediyelerin doğru yönetimi sonucu birçok ciddi sorunu çözmeyi başarabilmiştir; belediyeye ait işletmeler alanındaki ciddi çalışmalar ve diğer girişimlerle bunu kanıtlamışlardır. Bugün halkın rızasının, yerel yönetimin somut yetkileri olmaksızın, halkın yerel yönetim yoluyla ülkenin genel kalkınma planlaması üzerinde denetimi olmaksızın demokrasinin olamayacağı ortak düşüncesine sahip olduğunu söyleyebiliriz.

> **Stelyos Logothetis**
>
> *Yunanistan'ın en popüler belediye başkanlarından biri olan S.Logothetis 1987'deki yerel seçimlerde yüzde 54'lük bir oy oranıyla Pire-Nikea Belediyesi Başkanlığı'na seçildi. (1985 genel seçimlerinde Yunanistan Komünist Partisi'nin aynı bölgede aldığı oy oranı yüzde 10'du.)*
>
> *Aynı zamanda YKP Merkez Komitesi üyesi olan S.Logothetis, 1962 yılının 13 Kasım'ındaki Politeknik Direnişi'nin öğrenci liderlerindendi.*

Belediye ve muhtarlıklar ikinci derecede sorunlarla uğraştığı sürece demokrasi olamaz. Bizim hedefimiz, ikinci derecede yerel yönetimin kurulması; yani vali ve vilayet görevlilerinin seçimle işbaşına gelmesidir. Elbette genel koordinatör olarak bir devlet temsilcisi olacaktır; ama valilik hükümet tarafından atanan değil, seçilen bir kurum olmalıdır.

Aynı şekilde, nispi seçim sistemiyle seçilecek bölge düzeyinde 3. derecede yerel yönetimin oluşturulmasını hedefliyoruz.

İnanıyoruz ki, önümüzdeki genel seçimlerden sonra sol ve ilerici güçlerinin birliği (YKP'nin de içinde olduğu sol partiler Haziran seçimlerine ortak bir seçim programıyla katılıyor -çev. notu-) belirleyici bir rol oynayacak; halkın Sol Birlik içinde somut, köklü değişimlerin yolunu açabilecek ülkemizde yeni bir durum yaratacaktır. O zaman yerel yönetim kurumu ileri demokrasi, ileri toplumsal hedefler çerçevesinde ciddi bir işlev görmesi için gereken niteliğe sahip olacaktır.

▶**Adımlar:** Yerel ve genel düzeydeki talepler için halkla birlikte belediyenizin ortak girişimleri nelerdir?

Logothetis: Yunanistan'da ilerici, demokrat belediye başkanları halkın sorunlarının çözülmesi gerektiğine inanıyorlar; çünkü halka yakınlar. Bölgelerinde halkı ilgilendiren tüm sorunları ele alıyorlar. Okul, hastane yapılması, halkevlerinin kurulması için girişimler, belediye kalkınma işletmelerinin kurulması için girişimlerin yanısıra, toplumsal talepler için; örneğin, ülkemizde öne çıkan uyuşturucu maddeler sorununa karşı, işsizliğe karşı mücadele veriyor. Barış için Amerikan üslerine karşı politik faaliyetleri de var. İlerici belediyeler üslere karşı barış mücadelesini aktif destekliyor, grevlerde işçi sınıfının yanında yer alıyor. Bugün ilerici belediyeler halkın yaşam koşullarının daha da iyileştirilmesi, ekonomik, politik, toplumsal alanda daha ileri bir demokrasi için bugünkü sistemi aşan bir yönetim modeli, alternatif önerilerde bulunuyor. Halkı doğrudan ilgilendiren birçok sorunun tam anlamıyla bu sistem içinde çözülemeyeceğini göstermeye yardım ediyor. Elbette bir şehirde veya köyde sosyalizmi ya da başka bir sistemi yaratacağız diye kendimizi aldatmıyoruz. Ancak tüm pratiğimiz sorunların gerçek nedeninin bulunmasına yardım ediyor.

Stelyos Logothetis Türkiye halkına şu mesajı iletmemizi istedi:

"Türkiye halkına en sıcak dostluk ve sevgi duygularımı iletmek istiyorum. 26 Mart'taki yerel seçimlerde, otoriter rejime karşı, özgürlükler için mücadelede ilerici, sol güçlerin, demokrasi güçlerinin ileri konumlar kazanmalarını diliyoruz. ABD emperyalizminin yarattığı sorunların çözümünde Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde ülkelerimiz arasında barış, dostluk ve işbirliğinin olmasını diliyoruz. Bizim davamızların kardeşliğim ve Nikea halkının dayanışmasını iletiyorum. Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun derhal özgürlüklerine kavuşmasını diliyoruz." □

ABD

Dört büyük Amerikan Kamuoyu yoklama şirketince yapılan araştırmaların sonucuna göre, Amerikalılar'ın dörtte üçü silahlanma yarışının durdurulmasından yana. Bu görüşte olanlar, ABD'nin güvenliğini askeri gücüne değil, ekonomik durumuna ve dünya piyasasında rekabet etme kabiliyetine bağlıyorlar. Bu nedenle askeri programlardan çok ekonomik programlara öncelik verilmesi gerektiğini savunuyorlar. □

Brezilya Cumhurbaşkanı Jose Sarney Dünya Bankası'nı gelişmekte olan ülkelerden sermaye çekmekle suçladı. Sarney, Dünya Bankası'nın gelişmekte olan ülkelere, sorunlarının çözümü yönünde yardımcı olmak yerine, sermaye çekerek bu ülkeleri zor durumda bıraktığını belirterek, "Biz, sermaye ihraç eden ülkeler olduk. Böylece bize yardım etmek üzere kurulmuş olan kuruluşları bizi sömürmeleri için destekler durumuna düştük" şeklinde konuştu. □

NAMİBYA

Güney Batı Afrika Halk Örgütü SWAPO'nun lideri Sam Nwamno Namibya'da yapılacak seçimlere hazırlık amacıyla yakında ülkesine döneceğini açıkladı. Nwamno Güney Afrika Cumhuriyeti'nin işgali altında bulunan ülkesinden 28 yıldır ayrı bulunuyor. Lider, Angola'nın başkenti Lusaka'da yaptığı açıklamada mayıs ayı ortalarında SWAPO'dan bir delegasyonun Namibya'ya gideceğini ve kendisinin dönme koşullarını hazırlayacağını bildirdi.

Bilindiği üzere Güney Batı Afrika sorunuyla ilgili olarak imzalanan antlaşma, Namibya'nın bağımsızlık sürecinin 1 Nisan'da başlatılmasını ve kasım ayı içinde BM gözetimi altında serbest seçimler yapılmasını ve 100 bin GAC askerinin Namibya'dan çekilmesini öngörüyor.

Bu arada GAC Namibya'ya gönderilecek Uluslararası Gözlemci Grubunda İsveç'ten uzmanların bulunmasını itiraz etti. GAC itirazına gerekçe olarak, İsveç'in tarafsız bir tutum izlemediğini belirtti. □

Sovyet birliklerinin çekilmesinden sonra

AFGANİSTAN'I NELER BEKLİYOR?

Mücahit gruplar arasındaki çelişkiler giderek su yüzüne çıkarken, Kabil hükümeti boş durmadı. Afgan ordusu toparlandı, ülkelerini savunmak isteyen kadınlar da silah altına alındı ve kuşatmanın uzaması durumunda açlık tehlikesine karşı önlemler alındı. Afganistan Demokrat Halk Partisi ve lideri Necibullah savaşmaktan yana olmadığını açıkladı ve muhalefet gruplarına görüşme çağrıları yaptı...

Dünya kamuoyunun gözleri 15 Şubat 1988 günü Afganistan'daydı: Sovyetler Birliği Cenevre anlaşmalarına uygun olarak son birliklerini gerçekten çekecek miydi, yoksa sözünde durmayacak ve savaş devam mı edecekti?

Sovyetler Birliği sözünde durdu ve o akşam dünya kamuoyu son Sovyet birliğinin de Afganistan'dan çekilişini televizyonlardan izledi. Afganistan sorunu henüz çözüme ulaşmamıştı ama, yeni bir boyuta geçmişti. Artık Afganistan'daki güçler kendi aralarında hesaplaşacaklardı.

Şimdi iktidara daha yaklaştıklarını hisseden muhalefet grupları harekete geçiyordu. Mucahitler başkent Kabil'e giden yolları tutmuşlar, dinci muhalefet liderleri ise bir hükümet kurma çalışmalarına başlamışlardı. Ancak, Sovyet birlikleri karşısında aralarında pek sorun çıkmayan değişik gruplar, birliklerin çekilmesiyle birbirlerine düştüler. Çelişkilerin bir kısmı aşırı dinci gruplarla daha ılımlı olanlar arasında çıkıyordu. Ama asıl önemlisi, merkezi İran'da bulunan Şii gruplar ile, merkezi Pakistan'da bulunan Sünni gruplar arasında çıkan çelişkilerdi. Nitekim, öne sürdükleri koşullar Sünniler tarafından ağır bulununca, Şiiler hükümet kurmak için toplanacak Şura'yı boykot ettiler. Bu nedenle Şura'nın toplanması oldukça uzun sürdü. Sünniler arasında aşırı dincilerle ılımlıları dengeleyen bir hükümet kuruldu ama, Şii gruplar bu hükümeti tanımadılar.

▶ Afganistan Demokrat Halk Partisi lideri ve Devlet Başkanı Necibullah ülkede barışı sağlamak için ulusal uzlaşma öneriyor.

Bundan sonra ne olacak?

Muhalefet içindeki giderek artan bu çelişkiler nedeniyle de başkent Kabil'e 12 km. kadar yaklaşmış olan mücahitler, liderleri bir anlaşmaya varamadıklarından harekete geçemiyorlar. Ama kuşatma altında tuttukları kente yiyecek akışını engelleyerek, Kabil hükümetini zayıf düşürmeye ve bir bunalım yaratmaya çalışıyorlar.

Mucahit gruplar arasındaki çelişkiler giderek su yüzüne çıkarken, Kabil hükümeti boş durmadı. Afgan ordusu toparlandı, ülkelerini savunmak isteyen kadınlar da silah altına alındı ve kuşatmanın uzaması durumunda açlık tehlikesine karşı önlemler alındı. Afganistan Demokrat Halk Partisi ve lideri Necibullah savaşmaktan yana olmadığını açıkladı ve muhalefet gruplarına görüşme çağrıları yaptı. Ancak, muhalefet grupları bu çağrılara karşılık vermediler.

Bundan sonra ne olacak? Mücahit grupları kendi aralarında anlaşmaya vararak, birlikte harekete geçecek ve Kabil hükümetini yenilgiye uğratarak ADHP'nin katılmadığı bir hükümet mi kuracaklar? Mucahitler arasındaki çelişkiler böyle [illegible] rek bu kez silahları birbirlerine doğrultacak ve Afganistan da bir Lübnan'a mı dönecek? Mücahit gruplar arasından bazıları ADHP lideri Necibullah'ın çağrılarına uyarak görüşmeler yapıp ortak bir hükümet mi kuracaklar?

Bugünden bu ya da benzer diğer olasılıkların hangisinin gerçekleşeceğini kestirmek olanaklı görünmüyor. Gerek ABD, gerek Sovyetler Birliği, gerekse sorunda önemli rolleri olan İran ve Pakistan sözcüleri Afganistan'da savaşın sona ermesini ve bir hükümet kurulmasını istediklerini söylüyorlar. Ama asıl sorun, bu hükümette hangi güçlerin yer alacağı sorunu. Örneğin, ABD çevreleri kurulacak hükümette Necibullah ve partisi ADHP'nin kesinlikle yer almaması gerektiğini söylerken, Sovyetler, Afganistan'ın gelecekteki sosyo-politik yapısının, ADHP de dahil olmak üzere diğer politik partilerin varlığı olmadan düşünülemeyeceğini söylüyor. Ancak, bu konuda asıl kararı verecek olanlar kuşkusuz ki Afgan halkının kendisidir. Ve Afgan halkı barış istiyor.

Necibullah: Ulusal uzlaşma politikasında ısrar edeceğiz

Bu konuda ADHP'nin lideri Necibullah ile yapılan ve Hindistan "Times" dergisinin 23 Şubat 1989 tarihli sayısında yer alan röportaj liderin olası gelişmelerle ilgili düşün[illegible]celerini ortaya koyuyor. Aşağıda bu röportajın bir özetini sunuyoruz:

Önümüzdeki birkaç ay için beklentileriniz nelerdir?

Bu, silahlı muhalefet gruplarına bağlıdır. Bu ise, ABD ve Pakistan'ın savaştaymış gibi davranmaktan vazgeçip Cenevre anlaşmalarına uygun olarak silah sevkiyatına son vermelerine bağlıdır.

Başkan George Bush, Mücahitlere sağladıkları silah yardımlarının süreceğini söyledi. Bu konudaki görüşleriniz nedir?

Afganistan halkının yıkım getiren silahlara ihtiyacı yok. Onların ilaca, yiyeceğe ve ülkelerini yeniden kurmak için yardıma ihtiyaçları var. Eğer, Sovyetler Birliği'nden silah yardımı gördüğümüz iddia ediliyorsa, o zaman savaşa bir son verilebilmesi için her iki süper gücün de silahlı yardımlarına bir son vermesini isteyelim. Biz bir adım daha da ileri giderek Afganistan'ın tarafsız konumunu sağlayacak ve ülkeyi askersizleştirecek uluslararası bir konferans çağrısında bulunduk. Biz topraklarımızdaki tüm silahların toplanarak gönderildikleri ülkelere geri gönderilmelerini istedik.

Sovyet güçlerinin geri çekilmelerinden sonra Batılı ülkelerden silahlı muhalefet gruplarına silah sağlayarak yaptıkları müdahaleleri haklı çıkaracak hiçbir gerekçe kalmadı.

Afganistan'daki savaşın şiddetle[illegible] neceğini düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse sizce savaş ülke içinde mi kalır yoksa Afgan ve Sovyet hava kuvvetlerinin mücahitlere karşı saldırıları dönüşür mü?

Düşman, uyuşmazlığı yoğunlaştırmayı çok istiyor. Biz ise barıştan yanayız. Biz, ulusal uzlaşma politikamızda ısrar edeceğiz ve ilgili tüm taraflar arasında diyaloglar aracılığıyla sorunların çözümünü gözeteceğiz. Ama eğer bizi savaşmak zorunda bırakırlarsa ulusal haklarımızı savunmak için kendimizi koruyabilme yeteneğine sahibiz.

Ravalpindi'de Afgan Mücahitleri İslam Birliği tarafından toplanan Şura ile ilgili görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Afganistan içindeki ve dışındaki tüm politik güçleri içermeyen bir Şura'nın olumlu sonuçlar vermesi olanaklı değildir. Böyle bir şey savaşı ve düşmanlıkları körükler. Bu nedenle bu Şura üzerinde durulmaya değer bir şey değildir.

Daha şimdiden Peşvar yedilisi ile Tahran sekizlisi aralarında keskin ayrılıklar ortaya çıkmıştır. Afgan Mücahitleri İslam Birliği içindeki çelişkiler de öne çıkmıştır. Her geçen gün bunlar daha da keskinleşiyor. Bize gelen bilgilere göre, komutanlar ülke dışında olanlar tarafından alınan kararlardan hoşnut değiller ve bağımsız bir yol izlemeye karar verdiler. □

[illegible]

Salman Rüşdü, İslâmiyet ve yakılan romanlar

İLAHİ ADALETİN KAYNAĞI VE ÇAĞDAŞ TECELLİSİ

■ Semih Acar

İslâmın ilk siyasal partisi, Ali'yi Muhammed'den üstün gören Şiiliğin bugünkü İran'da yükselen inanılmaz fanatizminin Salman Rüşdü için çıkarttığı ilahî idam fermanı karşısında, (aik Türkiye Cumhuriyetinin başbakanı şöyle diyordu: "Bu, kanunlarımıza göre suç mu, değil mi, ona bakmak lazım." Bakılacak olan, İslâm'ın Bakara suresinde Kur'an hükümlerine uymayanlar için buyurduğu, "nerede bulursanız öldürün!" kanunuyla, devletin tebaasına o kanunlara uymak düşer.

Salman Rüşdü'nün kuklaları ve Şeytan Ayetleri yakılırken, İslâm'ın egemen olduğu yeryüzü köşelerinde büyüyen gösteriler Doğu ve Batı'yı siyasal çatışmaların ortasına atarken, yığınlar tarihin en rastlanmadık kelle avını sürmeye kışkırtırken, bizim müslümanlarımız kılıçlarını çekerek uyanmazlar mı?

Bedenini tutuşturan intikam ateşi soğumadan, bazıları şöyle höykürdü bile: "Şu an elime geçerse, gözümü kırpmadan öldürmeye hazırım. Bunun için verilecek her türlü cezaya razıyım!"

— Tanrım, sen İslâmiyeti ve ulu kitabını bu inananlarına mı değer gördün?

● ● ●

Bir tartışmadır giderken, bilinmeyen dinbilimciler keşfediliyor: "Şeytan Ayetleri" ya da "Garaniyk Vakası" Kur'an'da yeralıyor muydu?..

Lât, Uzza ve Menat, şeytanın vahyi ile Resul-i Ekrem'in aklını çelip müslümanları secde ettirdiler mi? Ve sonra "yüceltilmiş ve şefaat umulan kuşlar" suretinde Hz.Muhammed'in omzuna tünediler ve Necm suresinin okunması sırasında Kur'an'a yazılıp neden sonra da Cebrail'in uyanık elçiliğiyle yerleri olmadığı anlaşılıp Kuran'dan çıkarıldılar mı?

Tasavvufa bakılırsa, yalnızca bir "bilgi derecesi" olan, Auguste Comte'a bakılırsa, Katolik takviminin "insanlık dininin ermişleri"nden Musa'nın (ilk tevrat) adıyla anılan ilk ayının dördüncü pazarı olan Hazreti Muhammed de sonunda insandı ve şeytan insanı bulmuşken, neden aldatmasındı?

Bu sorunun yanıtını gene Hz. Muhammed'in kendisi bulmuş, dilini şeytanın sürçtüğünü anlamış ve anatın Allah ona bağışlayan vahyini göndermişti bile: "Senden önce hiçbir nebi (peygamber) ve resul göndermedik ki, bir şeyi dilediği zaman, şeytan onun dileğine bir vesvese karıştırmış olmasın."

Büyüklük, "bütün bunlar yalan", diyende değil, yapıp da yanlışını gören Hz. Muhammed'dedir. Kaldı ki, Et Taberi, ondan yüz elli yıl önce yaşamış olan İbn İshak, 15. yüzyılın büyük hadisçi ve tefsircileri Celaluddin Suyûti ve İbn Hacer (El Askalâni)'in tanıklığı da bu hikâyeyi doğrular.

● ● ●

Toteme inanan ilk insanlardan sonraki yirmi sekizinci din olan İslâm'ın kitabı Kur'an'ın tamamlanıp yirmi üç yıl almış. Gününün gereklerine göre, farklı zamanlarda oluşan sureler, besbelli çelişkiler de taşıyacaktı. Kur'an'a kesin biçimini vermek, sonradan Halife Osman'a, yani Ali yandaşlarının halifeliğine şiddetle karşı çıktıkları ve kuyruk acılarını bugünlere dek taşıdıkları o Osman'a düşmüştü ve tabii bu durumda da özde varolana 'kesin biçim' denebilir miydi?

Hiç kuşku yoktu ki, Hazreti Muhammed bir düzmeci değildi. O bir kurucuydu ve nasıl düzmeci değilse, olağanüstü yetilere, dolayısıyla olağanüstü bir yetkeye de sahip değildi. 7. yüzyılın başlarının Arap yarımadasının toplumsal ve ekonomik koşullarınca yönleniyordu. Auguste Bebel, Arabistan'da "Sıcak iklim, insanı daha bir duygusal, daha tutkulu kılar; bu insanlar sanrılara ve vecde kuzey ülkelerinin insanlarından daha fazla yatkındırlar", dedikten sonra, çöl ikliminin Arap karakterinin belirlenmesinde başlıca etken olduğunu da şöyle açıklar: "Bu ortam yüzünden, Arapların cinlere, perilere, hayaletlere inanma eğiliminin kökenleri çok uzak geçmişlere dayanır. Bu cin ve periler Kur'an'da da yer alacaktır."

Arabistan'ın doğal ortamı içinde Araplar kan dökücü, kin güdücü kabile-aile gururunu büyütüyorlar ve böylece farkında olmadan, İslâm'ın cezalandırıcı kurallarını doğuruyorlardı.

İslâmiyeti ve nesnel dayanağını Orhan Hanperlioğlu da şöyle açıklıyor: "Müslümanlık, Arapların ilkel komünal sisteminden sınıflı bir topluma geçtikleri ve komünal ilişkilerin feodal ilişkilere dönüştüğü bir çağda ve toplumsal dönüşümün bir yansıması olarak oluşmuştur. Bu yüzden, Yahudilik ve Hıristiyanlıktan farklı olarak, çok güçlü sınıfsal bir karakteri vardır. Bu sınıfsal karakter özellikle kader dogmasında belirlenmiştir, her şey tanrıca düzenlenmiştir ve tanrının dilediği gibi olmaktadır, katlanmak ve ölümden sonraki mutlulukları beklemek gerekir."

İşte İslâmiyetin bu özü, bilimi amaç bilip dini araç edinen Doğu'nun büyük bilginlerinin, yani Fârâbî'nin, İbni Sînâ'nın, İbn Rüşd'ün, Gazâlî'nin, Sühreverdi'nin yürüdüğü yoldan ayrıdır. Bu İslâm bilginlerinin aydınlık ufkuna dönük hoşgörülü İslâm torunu, Rüşdü'nü canını Allah'ın yerine almayı değil, ruhunu Azrâil'in insafına (ecefine) bırakmayı gerektirir.

▶ *Salman Rüşdü'nün kuklalaları ve Şeytan Ayetleri yakılırken, İslâm'ın egemen olduğu yeryüzü köşelerinde büyüyen gösteriler Doğu ve Batı'yı siyasal çatışmaların ortasına atarken, yığınlar tarihin en rastlanmadık kelle avını sürmeye kışkırtırken, bizim müslümanlarımız kılıçlarını çekerek uyanmazlar mı?*

Şimdi burada, ortaçağda Hıristiyanlığı anlatan özdeyişi uyarlayarak, "İran İslâm devrimine ne kadar yakınsa, İslâma o kadar uzak" demenin sırası değil midir?

● ● ●

Salman Rüşdü ki, İslâm cahili değildir. Cambridge'de Hazreti Muhammed'in yaşamını ve İslâmiyeti okumuş. Şeytan Ayetleri içinse, "sıfırda İslâm hakkında olmayıp göç, başkalaşım, bölünmüşlük, sevgi, ölüm, Londra ve Bombay hakkındadır", diyor.

Üstelik, roman sanatı doğruların nirengisinden görülmez ki!

Hem sonra, hiç okunmadan Şeytan Ayetleri üstüne bu laf kalabalığının altından nasıl kalkılabiliyor?.. Orhan Pamuk, "önce okuyalım" dedikten sonra, herhalde sayıları iki elin parmaklarını bulmayan okurlarından biri olarak, Şeytan Ayetleri'ni Cumhuriyet'e anlattı. Orhan Pamuk Şeytan Ayetleri'ni "büyülü gerçekçiliğin" alanında bir roman olarak niteliyor. Şu ya da bu, hangi gerçekçiliğin alanına girerse girsin, roman zaten dış gerçekliğin tanıklandığı bir alan değildir. Dışındaki gerçekliği ancak kendi gerçekliğine dönüştürüp indirgeyerek içine alır roman. Roman içinde en yaşanmış gibi görünen de, yalnızca romanın ve romancının yaratım sürecinin gerçeğidir. Kişileri ise, bizim dünelü dünyamızda olmayan kişilerdir. Romanların ölümsüz oluşunun bir nedeni de budur.

Öyleyse, romanın yazdığı ne doğrudur, ne de yanlış. İslâm'ın inananlarının Şeytan Ayetleri'ndeki yazılanlara inanmamaları da, bu yüzden en aklı başında yoldur.

Henry Miller (1891-1980) hiç değilse acılıyla öldü de, Oğlak Dönencesi romanının Türkiye'de yakılmaya kalkışıldığından haberi olmadı. Dünyanın akışını değiştirdiğini yeren romanlarından biriydi Oğlak Dönencesi, "müstehcenlik"ten yakayı ele verdi. On yıllar önce ülkesi ABD'de de ne-kaka edilen romanının Türkiye'de yakılmak istendiğini işitseydi, şaşırır mıydı?

Ahmet Altan genç yaşta öldüğünden, kurtaramadı. Sadakl İz, en dayanılmaz olguları bile irkiltecek kertede, dürüstlükten uzaktı; bir dönemin devrimci gençlerini "aşağıladığı", ayrıca "iyi" roman da olmadığı için çok tepki toplamıştı. Ama şimdi, Sadakl İz'i de "müstehcenlik"ten yakmayı düşünüyorlar!

Henry Miller, Ahmet Altan ya da bir başkası... Onlar ki zındıklar, yani "İslâmın entellektüel düşmanları" mıdırlar?

Cumhurbaşkanının müthiş bir buluşla, Salman Rüşdü'nün "Şeytan Ayetleri"ni romanına serpiştirerek, kitabının satışını artırmayı amaçladığını söylediği bir ülkede, Özal hanedanlığı iktidar olduktan bu yana 458 yayın toplatılmış, 1881 basın davasında 2792 kişi yargılanmış, 2000 yıl hapis cezasıyla milyarlarca lira para cezası kesilmiş, 368 müsadere ve imha kararı verilmiş, 39030 kilo yayın imha edilmiş. 12 Eylül'den önceki siyasal dergilerin yazıişleri müdürleri 5000 yıl hapis cezasına mahkum edilmiş!

— İblis'in (şeytanın) oğulları ölüme mahkum edilenler ve kitapları yakılacaklar mı, yoksa ölüme mahkum edenler ve kitapları yakanlar mı?

● ● ●

Türkiyemiz, Doğu ile Batı arasında, gerçek yüzünü Doğu'ya, maskesini arkaya çevirmiş, Doğu-Batı sorunsalını çözümlemeye her kalkıştığında, kimliğini bulamamanın aymazlığına düşen ülkemiz. Ne yapsın?

Değneğin öbür ucunda Batı demokrasileri var. Londra bulvarlarının güneşi Sun gazetesi, Rüşdü'ye bir şey olursa, İngiltere Hava Kuvvetleri'ni İran'ı bombalayarak misilleme yapmaya çağırmış... Roma'nın Katolik Hıristiyanlarının, video filminde Hazreti İsa ile sevişen Madonna'nın yargılanmasını istedikleri de daha dün geçti ajanslardan... Martin Scorsese'in Günahın Son Çağrı filmine karşı yapılanlar da belleklerde hâlâ canlılığını koruyor...

— Tanrım, sen bu çelişkiler ortasında çalkalanan ülkemizi ve gençlerimizi koru! Bir yanda Salman Rüşdü'yü her türlü cezayı göze alarak öldürmeye can atan inananların, öbür yanda korkmadan müstehcen roman yazanlar! □

İslamiyetin ilk dönemlerinden günümüze

BİN YIL ÖNCESİ VE BUGÜN

Kaderin cilvesine bakın ki, bin yıl önce bilim ve sanatta aldığı mesafe ile herkese parmak ısırtan İslam alemi bugün en olmayacak bağnazlık ve yobazlık örnekleriyle manşete geçiyor.

■ Ali Söylemezoğlu

Humeyni'nin bütün "gayretli müslümanları" Rüşdü Salman'ı öldürmeye çağıran fetvası, bizde de din uğruna kan dökmeye hazır çevreleri harekete geçirdi. "Rüşdüye ölüm!" sloganlarıyla gösteri yapanlar, "cezası neyse çekmeye razıyım, bu adamı öldürmek boynumun borcudur" diye ortaya atılanlar, "öldürülmesi gerekir!" diye yazı yazanlar birbirini kovalıyor. Adamı ellerine bir geçirseler parça parça edecekleri kesin.

Bu manzara insan hakları ve demokrasiyi savunan bir çok yurttaşımızda zaten var olan "İslamiyet demokrasiyle bağdaşmaz" kanaatını daha da pekiştiriyor. Oysa Humeyni ve benzerlerinin tutumu İslamiyetin insanlık tarihinde oynadığı olumlu rol ile çelişiyor. Eski Yunan medeniyetinin ürünü olan hümanist kültürü yok olmaktan kurtaran, bu mirası koruyup geliştirerek 12. ve 13. asırda Batı Avrupa'ya ulaştıranların İslam alimleri olduğunu unutturuyor.

Büyük Konstantin Hristiyanlığı resmi din olarak kabul ettiğinde kilise ve devlet Roma İmparatorluğunun her yerinde eski Yunanlılardan kalma paha biçilmez değerdeki kütüphaneleri yakıp yıkmaya, dinsizlikle suçlanan bilim adamlarını kovuşturmaya, hatta öldürmeye başlamış. Yalnızca 415 yılında İskenderiye'de piskopos Krilles'un kışkırtmalarıyla o zaman dünyanın en büyük kütüphanesi olan tarihi kütüphanenin yıkılıp içindeki yazmaların yok edilmesiyle verilen zarar gelmiş geçmiş en büyük barbarlıklarından biri olarak tanınıyor.

Oysa İslamiyetin ilk dönemlerindeki halifeler Yunan filozoflarının eserlerini yok etmek şöyle dursun, dini otoriteye düşüyor veya düşmüyor diye bir ayrım yapmaksızın bunları toplamak, kaybolup gitmekten kurtarmak için uğraşmışlar. Mesela Abbasi halifelerinden el Ma'mun (813-833) Yunanlılardan kalma eserleri Arapçaya tercüme ettirmek için Bağdat'ta özel bir enstitü kurdurtmuş. Bizans imparatoruna özel elçiler yollayarak kilise tarafından "münir" ilan edildikleri için mahzenlerde çürümeye terk edilen elyazmalarının kendisine yollanmasını rica etmiş. 13. asırda yaşamış olan tarihçi İbn el Kıfti'in "Alimler Tarihi" isimli kitabında yazdığına göre imparator önce kitapları vermek istememiş. Fakat fikir danışığı bir papaz "Halifenin istediği kitapları yolla, böylece bu zararlı kitaplar Müslümanların itikadını sarsıp onları zayıflatsın" deyince kitapları yollamaya karar vermiş. Böylece yüzlerce deveyükü tutan elyazmaları kurtarılıp Bağdat'a getirilmiş. 8, 9 ve 10. asırlarda al Ma'mun gibi açık fikirli Halifeler sayesinde doğuda Bağdat, batıda Endülüs dünyanın bilim ve sanat merkezi haline gelmiş.

Sözün kısası, bundan 1000 yıl önce dünyanın manzarası bugünkü tablonun tam tersiymiş: Bağnazlık ve bilim düşmanlığı Hristiyan aleminde, açık fikirlilik, bilime ve insan aklına saygı ise, İslam aleminde hüküm sürüyormuş. Bu sayede Avrupa eski Yunan felsefesini, Öklid'in geometrisini, matematiği ilkin Arapça eserlerden öğrenmiş. Daha 16. asırda bile Avrupalı astronomların gezegenlerin yörüngelerini hesaplayabilmek için Arapça öğrendikleri biliniyor.

Avrupalı bilimin temellerini İslam aleminden öğrenmiş dedik. Öğrendiyse öğrenmiş! Bir kaç asır içinde Batı Doğuyu öyle bir geride bırakmış ki, yetiş yetişebilirsen!

Neden? Arap bilginleri optikte büyük buluşlar yaptıkları halde neden ilk dürbünü yapıp bununla gökleri incelemek Floransa'da bir İtalyan bilginin aklına gelmiş? Trigonometriyi, cebiri keşfeden İslam alimleri neden 14. asırdan sonra modern matematiğin gelişmesine değil katkıda bulunmak, seyirci bile olamamışlar? Daha 9. asırda yine Halife al Ma'mun'un zamanında Bağdat'ta (Avrupa yeryüzünü tabak gibi düz sanırken) dünyanın çevresini binde 8'lik bir hata ile hesaplayanlar İslam astronomları olduğu halde neden ilk dünya turuna çıkmak üzere denize açılanlar Portekizli denizciler olmuş?

Piri Reis'in meşhur haritası gerçekten İslam aleminde de yaşadığı çağın en son gelişmelerini izleyebilen denizcilerin varlığını ispat ediyor. Fakat ne yazık ki bugün Piri Reis'i öven gericilerin sözdelikle geçiştirdikleri bir gerçek daha var: Türk halkının yetiştirdiği bu en büyük kaptan, Padişahın emriyle idam edilmiş.

Büyük İslam filozoflarını sayarken ilk akla gelen isim doğuda İbni Sina, batıda ise İbn Rüşd'tür. Eserleriyle Avrupa'nın Rönesansını hazırlayan bu iki büyük adamın kendi çevrelerinde, İslam aleminde etkileri neden güçlü olamadı? Neden açıkları yolda yürüyecek insanlar İslam aleminde değil de, Hristiyan aleminde yetişti?

Bunun sebebini anlamak için İbni Sina'nın ömrünün önemli bir kısmını hapiste ya da sürgünde geçirdiğini, onun yazdığı ünlü felsefe ansiklopedisinin 1150 yılında Halifenin emriyle yakıldığını bilmek gerekir. İbni Rüşd'ün kaderi de bundan farklı olmamış: 1196 yılında Halifenin emriyle onun bütün eserleri yakılmış ve kendisi sürgün edilmiş. Çünkü 12. yüzyılda al Mansur, Harun Reşit ve al Ma'mun gibi halifelerin yerini bugünkü Humeyni gibileri alırken, İslam aleminde açık fikirlilik, hoşgörü ve bilime saygı da yerini bağnazlık ve yobazlığa bırakmıştı. Fikir iklimindeki bu değişiklikle beraber Doğu bilim ve sanattaki evrensel üstünlüğünü kaybetti.

Bugün gelinen nokta meydandadır. Dört asır önce Koca Sinan gibi eserleri üç kıtayı süsleyen bir deha yetiştirmiş olan Türkiye, şimdi Alman veya Japon mühendislerinin yardımı olmadan Boğaza köprü kuramıyor. Bu halimizi köprüye Fatihin ismini vererek örtbas edebilir miyiz?

Kaderin cilvesine bakın ki, bin yıl önce bilim ve sanatta aldığı mesafe ile herkese parmak ısırtan İslam alemi bugün en olmayacak bağnazlık ve yobazlık örnekleriyle manşetlere geçiyor.

Tarih ortada: İnsan haklarına, fikir ve vicdan hürriyetine saygı gösterilmeyen memleketler gelişemiyor. O halde ister müslüman, ister hıristiyan veya dinsiz, ister liberal, ister sosyalist, ister Türk, ister Kürt, hepimizin çıkarı bu değerleri korumayı emrediyor. Başkalarının fikir ve vicdan hürriyetine saygı göstermeyenlerin kendileri için bu hürriyetleri istemeye hakları olabilir mi? □

Kültür Orduları

Atilla Birkiye

Tren kaçtı mı? Türkiye, Batıdaki gibi bir Aydınlanma hareketi yaşamadı; bana göre, bugün yaşadığımız "kültür bunalımı"nın temelinde bu yatıyor. Akıl, boşinanç'a karşı üstünlüğünü kabul ettiremedi. Bilimsellik rehber olamadı. Laiklik zorlamalarla, yalnızca biçimsel özelliklerini korur oldu, günümüzde.

Osmanlı'dan devraldığımız "başkıcı" anlayış, 20. yüzyılın sonunda, toplumun genel yapısında görüldüğü gibi, henüz bir yöntem olarak devlet kurumlarında da terkedilmedi.

Ortaköy Kültür Merkezi gerekçesiz kapatılıyor, Bedri Baykam'ın bir yapıtı kimilerini "kuşkulandırıyor", kitaplara imha kararı veriliyor, dergiler toplatılıyor, polis öğrencilere mahalle kabadayıları gibi kurşun "gösteriyor". Kültür Bakanlığı "acısız" arabeskin peşinde, hükümet, yeni bir argo terminoloji yerleştirme uğraşında ve onun sözcüsü TRT'de düzeysizlik artık yayın ilkesi haline geldi. Bir yandan İstanbul yıkılıyor; bizler de Can Yücel'in dediği gibi İstanbul'u "özlüyoruz."

Tren gerçekten kaçtı mı? Kendi adıma "biraz" umutsuzum. Toplumumuzun kültür yaşamına bakıldığında, Aydınlanmanın önemi ve yeri daha net görülüyor ve Batı ile aramızdaki fark da, daha anlaşılır bir şekilde ortaya çıkıyor. Bizde akıl üstünlüğünü, bilim rehberliğini kabul ettiremediği gibi, devlet yapısında kültürel kurumlaşma söz konusu olmadı. Ne yazık ki, sahiplenme ilkel bir kimlik kazandı. Genellikle ilerici ve demokrat yapılanmalar ve yönelmeler sahiplendi kültürü.

Bugün hükümetten kültür adına "beklenen" hiçbir şey yok. Tersine, hükümet arabeski, kitle kültürünü yerleştirmeye çalışarak, adeta, "kültürsüzleşmeyi" örgütlüyor. Üstelik, Amerika'yı yeniden keşfetmiş gibi, çağa uygun olmayan Türk-İslam sentezi adlı yapay bir "kültür oluşumu" icat ediyor (!).

Gündemde olan, hiç kuşkusuz -öncelikle kültür neferlerinin- "ne yapmalı?" sorusu/sorunu'dur. Bence, tren "biraz" kaçmış olmakla birlikte -ama bu daha çabuk eyleme geçmeyi gerektiriyor-, ivedilikle yapılacak olan şey'ler var: *Kültür Orduları* kurulmalı...

Gündemde olan, hiç kuşkusuz -öncelikle kültür neferlerinin- "ne yapmalı?" sorusu/sorunu'dur.

1970'lerin Avrupası'nda, bazı kültür çevrelerince ortaya atılan "kültür terörü" kuramı benzeri bir "ideolojik" yaklaşımla bu ordular kurulmalı, etkinlik ve ürün düzleminde yoğun bir bombardımana geçilmeli...

Hiç kuşkusuz, yazarlar, sanatçılar, bilimadamları, kültürinsanları, yani aydınlar, bu ordunun "kurmay"ları olacaktır. Özcesi, *Kültür Orduları*, demokratik basının, kültür-sanat-kuram dergilerinin, yazar kuruluşlarının, sanat kuruluşlarının, kültür merkez ve birimlerinin, ilgili kuruluşların ve kültüre gönül vermiş kişilerin katılımıyla oluşacaktır.

Ama popülizme düşmeden, kitle kültürünün çamuruna batmadan kişisel kaygıların değil, kültürel kaygıların önplanda tutulduğu, çağa uygun ve katılımcı bir yapı içinde olmak; ve gerçek tartışma, gerçek söz özgürlüğü ortamında, değer'e sahip çıkan bir kimlik alanında "savaşmak" koşuluyla...■

Dünya Kadınlar Günü Kutlandı

KADINLAR VARDIR, KADINLAR HER YERDE

*8 Mart Dünya Kadınlar Günü çeşitli etkinliklerle kutlandı. Son yıllarda 8 Mart'ı daha çok bir haftaya yayılan etkinlikler şeklinde kutlamak giderek gelenekselleşiyor. Ayrıca bu yıl, diğer yıllardan farklı olarak, İstanbul'da 11 Mart'ta çeşitli kadın çevrelerinin ortak olarak düzenlediği **Kadınlar Dayanışma Yürüyüşü** yapılacak.*

*Dünya Kadınlar Günü nedeniyle yapılan kutlamalar kadınların değişik semtlerde, sendikalarda gerçekleştirdikleri kutlamalarla başladı. 4 Mart tarihinde İstanbul'da Maden-İş lokalinde düzenlenen gecede kapatılan İKD merkez yönetim kurulu üyesi **Yüksel Selek** ve tutuklu yakını **Melahat Sarptunalı** birer konuşma yaptılar. 5 Mart günü Otomobil-İş Sendikası Mecidiyeköy Şubesinde grevdeki işçi kadınları anlatan slayt gösterisi yapıldı.*

*Kısa adı DEMKAD olan, **Demokrasi İçin Kadınlar Derneği**, 8 Mart'ı Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyerek açtı. 18 Şubat'da açılan DEMKAD Ankara şubesi, 11 Mart'da Ankara Gölbaşı Sinemasi'nda Dünya Kadınlarıyla Dayanışma Gecesi düzenledi. Ankara'da düzenlenen diğer bir kadınlar günü etkinliği ise, **Kadın Tartışma Grubu**'nun 8 Mart nedeniyle cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlü kadınlara kutlama mesajı göndermeleri oldu.*

*İzmir'de **Çağdaş Kadın Derneği**'nin düzenlediği etkinlikler 8 Mart'tan 12 Mart akşamına kadar sürdüyor. Sergi, film ve tiyatro etkinliklerinin yanısıra, 11 Mart'da "Kadın Sorunlarının Çözümü ve Kurumlaşma" konulu bir panel düzenleyen ÇKD, 12 Mart'da bir "Kadın Şenliği" düzenliyor.*

***Türk Anneler Derneği**'nin İstanbul'da düzenlediği "Kadının Türkiye'de ve Dünyada Sosyal Yaşamdaki Yeri" adlı panel 8 Mart günü saat 13.00'de yapılırken, aynı gün saat 20.00'da **Türk Kadınlar Konseyi**'nin "Değişen Dünyada Türk Kadını" konulu paneli yapıldı. 8 Mart günü İstanbul'da gerçekleşen diğer etkinlikler ise, **Yıldız Üniversitesi** ile **Türk Kadınlar Birliği**'nin ortaklaşa düzenledikleri "Türkiye'de Kadın Çağdaş mı?" konulu açıkoturum ile, **SHP İl Örgütü**'nün düzenlediği bir panel. 8 Mart gecesi ise, **Anadolu Sanat Kültür A.Ş.**'nin Kanal'da, **Yeşil Haber Gazetesi**'nin Olimpiyat'ta düzenledikleri geceler yapıldı.*

"Yaşasın 8 Mart, Yaşasın Mücadelemiz/Kadınlar Vardır, Kadınlar Her Yerde", 8 Mart günü çeşitli kadın gruplarının Sultanahmet Meydanında düzenledikleri şenlikte kadınlar böyle söylüyordu. Ellerinde balonlarla Sultanahmet'e gelen kadınlar, şarkılar söylediler ve yoldan geçenlere rozetler taktılar.

***Adımlar**'ın altıncı sayısı baskıya girdiğinde, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla gerçekleşmiş olacak diğer etkinlikler ise şunlar: 10 Mart günü saat 19.30'da İstanbul'da Sosyalist Parti paneli. 11 Mart Cumartesi günü Kadınların Dayanışma Yürüyüşü saat 13.00'de Üsküdar Bağlarbaşı güzergahında yapılacak. Aynı gün saat 15.00'de SHP Üsküdar ilçesinin kadın şenliği. 12 Mart'da Bakırköy Bahar Düğün Salonu'nda saat 13.00'de DKD'nin düzenlediği şenlik. Kapatılan Ortaköy Kültür Merkezi açılırsa, 12 Mart'da DEMKAD'ın şenliği saat 13.00-16.00 saatleri arasında gerçekleşecek.* □

Ev, Buzdolabı, Kartondan Oyuncaklar, İsterseniz de "Gazete"

KAMPANYALAR SÜRERKEN GAZETE SATIŞLARI DÜŞÜYOR

Hediye paketi durumuna düşmüş basılı kağıtların dolaşımı kültüre vurulmuş yeni bir darbeden başka bir şey değildir. Okunan, okunmaya değer gazetelerin varlığı, kültürün vazgeçilmez koşulu, ülke insanlarının da hakkıdır.

■ Fahri Akbilek

Matbaanın bulunuşu özellikle batı dünyasında yazılı kültürün hızla yayılmasını getirmişti. Bu yayılma yalnızca kitapların çoğaltılmasıyla sınırlı kalmadı, zaman içinde başdöndürücü bir biçimde gelişen teknoloji her gün evlerimizin içine haberleri ve görüşleri (tabii ki belirlenmiş bir bakışın süzgecinden geçmiş olarak) getiren gazeteleri geliştirdi ve güçlendirdi. Ağırlığını büyük ölçüde gündelik basının oluşturduğu basın "dördüncü kuvvet" olarak anılmaya başlandı. Basının gücü, dünyada olup bitenlerden seçtiklerini haber haline getirip, diğerlerinin üzerine bir sünger çekebilmek, seçtiği haberleri de kendi biçimlendirdiği haliyle vererek dilediğince algılanmasını sağlayabilmek, yine dilediği görüşleri, dilediği açıdan, daha çay bile demlenmeden kahvaltı sofrasında hazır ederek insanları o güne ve ötesine dilediğince baktırabilmek olanağına sahibolmasında yatıyor.

Ülkemizde de uzun yıllar boyu gazeteler, "hızlı", "doğru", "tarafsız" ve "bol" haber verdiklerini söyleyerek reklam yaptılar, hatta çoğu gazeteler "tarafsız gazete" sloganını alt başlık olarak kullandı. Gazete (şu ya da bu yöne kanalize olması bir yana) düşünce ağırlıklı bir yazılı kültür metaı olarak okuyucularına ulaştı.

Ancak çok uzak olmayan bir geçmişte gazetelerin satış arttırmak için cinselliği kullandıkları görülmeye başladı. Açık, saçık kadın resimleri tiraj arttırıcı unsur olarak ilgili, ilgisiz sayfalarda boy göstermeye başladı. Daha sonraları da, sayfa yüzeylerinin çoğunluğunu bu tür resimlerin kapladığı, kısa kısa yazılı gazeteler basın piyasasına girdi. Bu gazeteler hedef kitle tarafından ilgiyle karşılanarak, amaçladıkları tirajı tutturdular.

Günümüze yaklaşırken, en hafif deyimiyle "erotik fotoğraflar" satış için yeterli garanti olmayı koruyamadılar. Gazeteler bir tanıtım aracı olan gazetelerini de tanıtmak gereksinimi duydular. Radyo, televizyon ve sokak reklamlarıyla birlikte dört reklam mecrasından birini oluşturan basın, ülkemizde televizyondan sonra reklamverenlerin en çok harcama yaptıkları ikinci mecradır.

Kısaca özetlenmeye çalışılan bu süreç sonunda, ikinci büyük tanıtım alanı olan basın, televizyona alışılmamış ölçüde reklam vermeye başladı. Yalnızca bir örnek vermek için Kasım ayı televizyon reklam harcamalarını ele aldığımızda en çok reklam harcaması yapan 10 kuruluştan üçünün günlük gazete olduğunu görüyoruz. Bu gazeteler, listede 1., 4. ve 8. sıralarda yer alıyorlar. Söz konusu üç gazetenin Kasım ayı toplam TV reklam harcamaları (978.945.000 TL.) Kasım 1988 toplam TV reklam harcamalarının (17.860.112.500 TL.) % 5.5'ini oluşturuyor. Ocak-Kasım 1988 arası TV reklam harcamaları listesinde de ilk 10'a üç gazete giriyor ve bu üç gazete 1988 yılının ilk 11 ayındaki toplam TV reklam harcamalarının % 3.7'sini yapıyorlar.

Tablo Günlük Gazetelerin 1988 Yılı Günlük Ortalama Tirajları

Aylar	Gazete Sayısı	Günlük Ortalama Net Satış Toplamı
OCAK 88	12	2658000
ŞUBAT 88	12	2580000
MART 88	11	2590000
NİSAN 88	11	2530000
MAYIS 88	11	2348000
HAZİRAN 88	11	2197000
TEMMUZ 88	11	2140000
AĞUSTOS 88	11	2460000
EYLÜL 88	11	2852000
EKİM 88	12	3080000
KASIM 88	12	2757000
ARALIK 88	11	2834000
ORTALAMA		2586000

Aralık 1988'de 10 günlük gazetenin toplam 123 lotarya sunduğu görülüyor. Tek kupona otomobil, ev, buzdolabı, kitap, kartondan kızmabirader, tombala türü oyunlar; kartondan çocuklar, evler, futbolcu resimleri, futbol takımı posterleri, para ikramiyeleri daha neler neler. Kasım ayının 30 gününe böldüğümüzde günde 4 seçenek var, okuyucunun gazete seçmesi için. İster tek kupona otomobil, ister evdeki yaşlılar eğlensin diye kartondan tombala, isterseniz çocuğunuz için kartondan uzay aracı isterseniz eşiniz yorulmasın diye bulaşık makinesi kuponu. Bunlara ek olarak bir "gazete" de alıyorsunuz tabii.

Gazeteler daha çok satmak için alabildiğine bir uğraş veriyorlar. Artık klasikleşen erotik fotoğraflar yayımlama devam ediyor. Öyle ki bu alanda "ummadık taşlar baş yarıyor". Televizyon ve açıkhava reklamları alabildiğine hızla sürüyor. Bütün "çaba"lara rağmen günlük gazetelerin ortalama toplam tirajları belli bir aralıkta dalgalanıyor. Ekteki Tablo'da da görüldüğü gibi 12 gazetenin yayınladığı 1988 Ocak ayında ortalama 2.658.000 satışa ulaşılmış. Mart ayında 11 gazeteyle (Söz kapandığı için) 2.590.000 satış elde edilmiş. Ağustosa kadar hep azalmış satışlar. Ağustos'ta tirajlarda henüz Ocak düzeyinin altında olmakla birlikte bir yükseliş görülüyor. Eylül'de ise Ocak düzeyi aşılıyor. Ekim'de Gazete yayın hayatına giriyor. Toplam satışlar 3 milyonun üstüne çıkıyor, ancak bu durumu koruyamıyor ve Aralık ayı 11 gazeteyle (Bulvar da kapanıyor) ve Ocak satışlarının yalnızca 176 bin üzerinde bir satışla yılı kapatıyor. İki kapanan gazete ve dalgalanan satışlarla, biraz önce verdiğimiz reklam ve lotarya kampanyasına rağmen çok parlak olmayan bir yıl...

1982 Ocak ayında 6 gazete (Hürriyet, Günaydın, Milliyet, Tercüman, Bulvar, Cumhuriyet) 2.840.000 satışa ulaşırlarken, 1988 yılının Aralık ayında (yukarıdaki gazetelerden kapanan Bulvar dışında kalanlara eklenen Güneş, Yeni Asır, Tan, Türkiye, Sabah, Gazete ile birlikte) 11 gazete 2.834.000 satıyorlar. 7 yıl öncekinden daha düşük bir satış, hem de onca kampanyaya, lotarya, reklama rağmen...

Bırakalım tiraj arttırmayı, tirajlarını korumak için yoğun reklama muhtaç gazetelere, diğer mal ve hizmet üreticileri bir reklam alanı olarak ne kadar itibar edecekler? Reklam gelirleri azalırsa gazeteler ne gibi bir yol tutacak? Bu sorular gazetelerin hiç de uzak olmayan bir gelecekte yürüyüşe gelecekleri hazırıdır sorular.

Şu ana kadar ele alınan sayılar yalnızca gazetelerin satışı üzerine yorum getirebilecek verileri bize sunuyor. Ev ya da otomobil sahibi olabilmek hülyasıyla, tutulan takımın posterini ve bayrağını edinmek amacıyla alınan gazete'nin ne oranda okunduğu, hatta okunup okunmadığı incelenmesi gereken bir konu. Gazete okurlarının, kupon kesimi ve oyuncak imali gibi "hayati" işlevlerden sonra gazeteye ne gibi bir muamele yaptıkları çok az bellidir.

Hediye paketi durumuna düşmüş basılı kağıtların dolaşımı kültüre vurulmuş yeni bir darbeden başka bir şey değildir. Okunan, okunmaya değer gazetelerin varlığı, kültürün vazgeçilmez koşulu, ülke insanlarının da hakkıdır. Kültür, böyle yokedildiğinde, ortada düşünen insan ve düşünce kalmadığından düşünceye gem vuran yasa maddelerinin kaldırılmasına da gerek kalmayacaktır.

Düşünce özgürlüğünü sağlamak ve korumak için kültürü ve düşünen kafaları korumak şarttır.□

A. KADİR

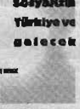
Güler Aktaş-Afşar Timuçin-Aydın Hatipoğlu-Eray Canberk
Gerçek Sanat Yayınları, 1989

Kitap, A.Kadir'in anısına hazırlanmış.Yapıtta, şairin sanatıyla ve kitaplarıyla ilgili yazılar, kendisiyle yapılan söyleşiler, ölümünden sonra yazılanlar, şiirlerinden ve çeviri şiirlerinden örnekler; bazı şairlerin A.Kadir için yazdıkları şiirler de yer alıyor. Kitap, A.Kadir'in sanatını geniş bir açıdan görme olanağı sağlıyor.□

SOSYALİZM, TÜRKİYE VE GELECEK

Murat Belge
Birikim Yayınları, 1989

Murat Belge, Türkiye'deki sosyalizm mücadelesinin kısa bir tarihini irdeledikten sonra ve Türkiye'nin koşullarını ve özellikleri üzerine bir saptama yaptıktan sonra, gelecek bağlamında, kuramsal düzeyi saklı kalmakla birlikte daha çok pratik bir çerçevede sosyalizm üzerine öneride bulunuyor. Kitap üç ana bölümden oluşuyor: "Sosyalist Mücadele Yöntemi"; "Türkiye'nin Özellikleri"; "Nasıl Bir Sosyalizm", ayrıca daha önce yayımlanan "Teorik Açıdan Devrim" başlıklı "Ek" de yer alıyor.□

YİTİK BAHAR

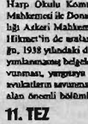
Turgay Fişekçi
Adam Yayınları, 1989

Yitik Bahar, Turgay Fişekçi'nin üçüncü şiir kitabı. Lirik, duyarlı bir şair kimliğinde olan Turgay Fişekçi, bu kitabında da, benzer özellikleri korumakla birlikte, daha rafine bir şiir işçiliği gösteriyor; sevgi temasını, önceki şiirlerinde olduğu gibi ana izlek olarak kullanıyor. Kitapta, şairin 1983/88 arasında yazdığı ve önceki iki kitabından seçtiği şiirler yer alıyor.□

NÂZIM HİKMET'İN GERÇEK YAŞAMI

Kemal Sülker
Yalçın Yayınları, 5.cilt, 1989

Kemal Sülker'in, Nâzım Hikmet'in yaşamı üzerine yaptığı çalışma altı ciltten oluşuyor. Yeni yayımlanan 5. cilte, Kara Harp Okulu Komutanlığı Askeri Mahkemesi ile Donanma Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde Nâzım Hikmet'in de sıralarında bulunduğu, 1938 yılındaki davayla ilgili yayımlanmamış belgeler, Nâzım'ın savunması, yargıtaya başvurması ve avukatların savunmaları, kitapta yer alan önemli bölümler.□

11. TEZ

Altın Yayıncılık, Sayı 9, 1989

Şubat ayında dokuzuncusu yayınlanan 11.Tez Kitap Dizisi'nin ağırlıklı konusu Marksizm ve Feminizm'e ayrılmış. Konu ile ilgili Hacer Ancal ve Maxine Molyneux'un yazıları üretim tarzı ile cinsiyetçilik arasındaki bağlantıları kurmaya çalışıyor. Yıldız Ecevit, çeşitli toplumsal dönemler ve kesitlerde kadın örgütlenmelerini incelerken, onların özgüllükleri ve özerk olmaları üzerinde de duruyor. Serpil Üşür, Radikal islamda kadını incelerken, Gülay Toksöz'ün yazısının konusu göçmen kadınlar. Albaylar Cuntası'nın düşüşünden son gelişen Yunan feminizmini Eleni Varikas inceliyor. 11.Tez'in Marksizm ve Feminizm konusundaki yazıları ilk sosyalistlerin ve marksistlerin kadın sorunu ve aile konusundaki düşüncelerinden derlenen bir arşivle son buluyor.□

28 Kasım-2 Aralık tarihlerinde gerçekleşen UDKF toplantısının ardından

YENİ POLİTİK DÜŞÜNCE VE KADIN HAREKETİ

Tartışmalar sırasında daha da belirgin olarak ortaya çıkan konular; kadınların eşitliği konusunun ekonomik, sosyal, politik sorunlarla yakından ilişkili olduğu ve tüm kadın örgütlerini bekleyen görevin geniş kadın kesimleri içinde çalışmaları ve diğer kadın örgütleriyle işbirliğini geliştirmeleri oldu.

■ **Ayşe Coşkun/Danimarka**

28 Kasım-2 Aralık tarihleri arasında Moskova'da, UDKF Avrupa, Kanada ve ABD örgütlerinin katıldığı bir bilgilendirme ve diyalog toplantısı yapıldı. Toplantının düzenleyicisi Sovyet Kadın Komitesi'ydi.

Toplantının ilk üç gününde, **"Yeni politik düşünce ve uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi", "Sovyetler Birliği'nde köklü ekonomik reformlar" ve Politik sistem reformu"** konularında, bu konularda devlet ya da parti aparatlarında sorumlu görevlerde bulunan bilimadamları tarafından kısa bilgilendirmeler yapıldı. Bu bilgilendirmelerin hemen arkasından da yoğun tartışmalar başladı. 15 gün süren toplantıya çok sayıda Sovyet bilimkadını da katıldı ve tartışmaları yönettiler.

UDKF'nin kuruluş günü olan 1 Aralık gününde ise, bir günlük özel bir toplantı yapıldı. Ele alınacak konuların ve uygulanacak yöntemlerin (gruplar halinde mi yoksa birlikte mi tartışılarak) saptanması sırasında bir türlü sonuçlanamayan tartışmalar, "bu sefer de demokrasicilik mi oynuyoruz?" sorularına ve şakalaşmalara neden oldu. Sıcak tartışmalar ve heyecanlı bir atmosfer içinde geçen toplantı sonuçta her katılımcı için çok verimli oldu.

Sovyet Kadın Komitesi Başkanı **Zoya Pukhova**'nın ilk gün yaptığı, "Günümüzde Sovyetler Birliği'nde Kadın Hareketi" adlı konuşma büyük bir dikkatle izlendi. Pukhova, konuşmasında yenilenme sürecinin sosyal yaşamda düzeltilmesi gereken pek çok sorunu somutlaştırdığını belirterek, bu sürece kadınların katılımının ne anlama geldiğini anlattı. Yenilenme süreciyle birlikte Sovyet Kadın Komitesi'nin genişleyen görevlerine işaret eden Pukhova, konuşmasının büyük bir bölümünü '30'lu yıllarda ortaya çıkan Kadın Konseylerinin yeniden yapılanmalarına ayırdı. Kadınların sorunlarının sosyal sorunların bir parçası olarak çözümlenebileceğine işaret eden Pukhova, aynı zamanda bunun sosyal bilincin evrimi içinde olacağını belirtti. Gerek ev işlerinin gerekse çocukların paylaşımında sosyo-psikolojik köklü değişikliklere ihtiyaç olduğunu ve bunun toplumda varolan yargıların kaldırılmasında önemli rolü bulunduğunu anlatan Pukhova, Sovyet kadınlarının toplum yaşamının hemen her alanında önemli rollere sahip olduğunu, ancak bu ağırlıklı rollere rağmen, gereken düzeyde yönetici görevlere gelemediklerini belirtti. Kadın Konseyleri'nin ekonomik, sosyal, politik alanda üstlendikleri görevleri tüm hacmi ile gözler önüne seren Pukhova, onların artan aktivitelerini, Sovyet Kadın Komitesi ile kurulan bağlarını da anlattı. Toplantıya çeşitli bölgelerin Kadın Konseyi başkanlar ya da üyeleri de katılmış bulunuyordu.

▶ *Uluslararası toplantılarda olduğu gibi, Türkiye'deki kadın örgütleri, kişiler ve gruplar arasında işbirliğine doğru adımlar atılıyor*

Tartışmalar sırasında katılan her örgüt kendi durumunu ele aldı. Ancak bu kez dikkati çeken nokta, her örgütün çalışmalarının iyileştirilmesi için yeni yollar ve yöntemler aramasıydı. Gerek ulusal düzeyde, gerekse uluslararası düzeyde işbirliğinin gerçekleştirilmesi konusu önemle üzerinde durulan bir konu oldu. Başta İtalyan Kadınlar Birliği ve Fransız Kadınlar Birliği tarafından belirtilen, feminist örgüt ve hareketlerle ortak çalışma, tüm örgütler tarafından benimsenen, gerekli görülen bir çalışma biçimi olarak ortaya çıktı. Bu fikir 1 Aralık günü Freda Brown'nın konuşmasında da yeraldı.

Tartışmalarda kadınların ekonomik, sosyal ve politik yönden içinde bulundukları durum, ülkelere göre ele alındı. ABD'de içinde bulunmak üzere gelişmiş kapitalist ülke örgütleri sosyal sorunların ağırlığı üzerinde önemle durdular. Artan işsizlik, modern teknoloji ve kadın emeğinin durumu, uyuşturucu, evsizler (özellikle ABD'de) üzerinde uzunca durulan konular oldu. Aile konusu da tartışılan ve daha da geliştirilmesi istenen konulardan biriydi. Amerikalı "Irk ve Ekonomik Eşitlik İçin Kadınlar" örgütü üyesi **Vinie Burrows** bunun en hararetli destekleyicisi oldu: "Aile olarak neyi tarifleyeceğiz? Anne-baba-çocuk'mu, anne baba ayrı ve çocuk mu, anne-kadın eş-çocuk mu, baba-erkek eş çocuk mu? Bu toplumumuz için önemli" diye soruyordu Burrows.

Bu arada her şeyin bir anda değişmeyeceğinin somut örnekleri de yaşandı. Pukhova ve diğer Sovyet kadınları varolan aksamaları, eksiklikleri tüm açıklığı ile tartışma platformuna sunarken, kimi sosyalist ülke örgütleri kendi ülkelerinde durumun çok iyi olduğunu, kadınların sorunlarının çözülmüş olduğunu belirttiler.

1 Aralık UDKF gününde tartışmalar üç ana kategoride yürütüldü:

▶ Kadınların sosyal, ekonomik, politik ve kültürel hakları nasıl ilerletilir?

▶ Kadınların eşitliği konusu global sorunlarla nasıl bir bağ içindedir?

▶ UDKF'yi daha fazla etkili ve aktif hale nasıl getirebiliriz?

Birinci konunun tartışılması sırasında çalışma, sağlık ve eğitim alanlarında kadınların durumu ele alındı. Bu tartışmalar sırasında kadınların yoksulluğu, kadınlara karşı şiddet, kadınlara karşı süren ayrımcılığın ortadan kaldırılması için gereken sosyal değişikliklere değinildi. Yine aynı konu altında feminist hareketle ilişkiler ve UDKF ile feminist hareket örgütleri arasında bir yuvarlak masa toplantısının düzenlenmesinin gereklilikleri de ele alındı.

1989 yılında UDKF'nin "Kadın haklarına karşı şiddet" konusunda bir duruşmayı (hearing) Portekiz'de düzenleyeceğini ve üye örgütlerin bu toplantı için hazırlanmalarını istedi. Bu arada iki önemli uluslararası toplantıya dikkat çekildi: Bunlardan biri 1989 yılı Eylül ayında Sofya'da yapılacak olan "Çalışan Kadınlar Dünya Konferansı", diğeri ise Haziran 1989'da Pyonyang'da yapılacak olan "Dünya Öğrenciler ve Gençlik Festivali" idi.

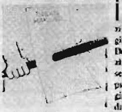
1990 yılında yapılacak olan BM Kadınların Statüsü Komisyonu'nun toplantısı üzerinde özel bir önemle duruldu. Nairobi'de kabul edilen "Kadınların ilerlemesi için geleceğe yönelik stratejiler"in her örgüt tarafından dikkatle ele alınması ve bu temel esasında ülkesindeki kadınların durumunu saptaması gerekliliği ortaya çıktı. 1990'da yapılacak toplantıya eşzamanlara düşen bir hükümetler dışı örgütler (NGO) toplantısının da örgütlenmesi olasılığı üzerinde duruldu. Bu arada, BM toplantılarının yaklaştığı aralarda her ülke hükümetinin kadınların eşitliği ile ilgili çalışma organları kurduğu belirtilerek, katılımcı tüm örgütlerden bu tip organlara katılmaları ve UDKF ile sürekli bilgi alışverişinde bulunmaları da istendi.

İkinci konuda, Nairobi'de kabul edilen "Geleceğe yönelik stratejiler" belgesinde global sorunlarla, kadınların eşitliği sorunu arasında bağın açık olarak ifade edildiği belirtilerek, Silahsızlanma ve Gelişme arasındaki Bağlar Hakkında Uluslararası Konferans belgelerinin ve Çevre Gelişme Hakkında Dünya Raporu'nun (Ortak Geleceğimiz-Brundtland Raporu) konu ile ilgili çalışmalarda katkıları olabilecek değerli belgeler olduğuna dikkat çekildi.

Gerçekten yoğun bir çalışma ortamı içinde geçen toplantıda, yaşamın her alanı ile ilgili çalışmaların yapılması tüm örgütlerin temsilcileri tarafından dile getirildi. Tartışmalar arasında daha da belirgin olarak ortaya çıkan konular; kadınların eşitliği konusunun ekonomik, sosyal, politik sorunlarla yakından ilişkili olduğu ve tüm kadın örgütlerini bekleyen görevin geniş kadın kesimleri içinde çalışmaları ve diğer kadın örgütleriyle işbirliğini geliştirmeleri oldu. Bilimsel ve teknik gelişmeler, bunların gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerdeki etkileri, ortaya çıkan yeni sorunların eskisinden daha aktif çalışmayı gerektirdiği de her örgüt tarafından kabul edilen bir konu oldu. Bu arada uluslararası örgütlerin kullanılması konusu da tartışmalarda yeraldı. BM'in, onun komisyonlarının, Ortak Pazar'ın, Avrupa Parlamentosu'nun ve diğerlerinin kadınların sorunlarını duyurma ve isteminde bulunma temelinde kullanılmaları katılımcı pek çok örgüt tarafından desteklendi. (İskandinav ülkeleri Ortak Pazar konusunda aynı görüşte değil.)

Bu çalışmalar çeşitli biçimlerde Türkiye'de de sürdürülüyor. Basından izlediğim kadarıyla Türkiye'deki kadın örgütleri, kişiler ve gruplar arasında işbirliğine doğru adımların varolduğunu görüyorum. Bu Türkiye kadın hareketi açısından olumlu bir gelişmedir. Önemli olan birbirimize karşı anlayış ve saygıyı, karşılıklı güven ortamını geliştirebilmemizdir. Uzunca bir süredir örgütsel ve insani ilişkiler literatürüne giren bu kavramların gerçeklik kazanmalarının, kullanılır hale gelmelerinin tam zamanıdır.□

ANKARA'DA "İNSAN HAKLARI KARİKATÜR SERGİSİ" DÜZENLENDİ

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi "Anadolu Sanat Merkezi" salonlarında biri karikatür sergisi açtı. İstanbul Karikatürcüler Derneği ve Anadolu Sanat Merkezi'nin işbirliği ile gerçekleştirilen sergide, 36 karikatürcünün 52 yapıtı yer aldı. 22 Şubat'ta açılan sergi, 5 Mart tarihine kadar açık kaldı.□

BİLAR İKİNCİ DÖNEM SEMİNERLERİ

Kısa adı BİLAR olan, Bilim Araştırma Proje Danışmanlık ve Organizasyon AŞ'nin İstanbul Şubesi, 1988-1989 İkinci dönem seminer programına başlıyor. Merkezi Ankara'da bulunan BİLAR AŞ ilk seminer dizisini 1986 yılında Ankara'da gerçekleştirmiş, geçen yıl da seminer programı İstanbul'a aktarılmıştı.

Bu yıl, BİLAR İstanbul Şubesi'nin 13 Mart pazartesi günü başlatacağı ikinci dönem seminer programı on bir konudan oluşuyor. Konular şunlar: 1- Nietzsche'den Kundera'ya İktidarın Çağdaş Eleştirisi, 2- Emek Süreci, Teknolojik Gelişmeler ve Kapitalist Yeniden Yapılanma, 3- Bilim Felsefesi, 4- Yıldönümlerinde Devrimler, 5- "Tek Ülkede Sosyalizm"den Perestroyka'ya Sovyetler Birliği'nin Ekonomi Politiği, 6- Rus Devriminin Öbür Yüzü, 7- Özgürlük Ütopyaları, 8- Edebiyatın Başyapıtları, 9- İnsan ve Bilinçlilik, 10- Karşılaştırmalı Sanayileşme Süreç ve Modelleri, 11- 3. Dünyada Demokrasi Sorunu.

Saat ücreti 1000 lira olan seminerler sonucunda isteyene sertifika da verilecek. 1988-1989 İkinci Dönem BİLAR seminerlerine kayıtlar sürüyor. Daha ayrıntılı bilgi ve kayıt için BİLAR AŞ'nin İstanbul Şubesinin adresi: İlk Belediye Cad. Küçük Tünel Apt. No: 5/5 Tünel. Tel: 149 42 86 □

DİL DERNEĞİNİN 1. BİLİMSEL KURULTAYI

Dil Derneği'nin, geçene yıl yitirdiğimiz bilim adamı Prof. Dr. Akşit Göktürk anısına düzenlediği 1. Bilimsel Kurultayı, 25-26 Şubat günleri Ankara'da yapıldı. Dört oturumdan oluşan Kurultay'da iki gün boyunca Türkçenin "Bilim ve Yazın Dili" olarak bugünkü ve gelecekteki durumu irdelendi.

Dil Derneği yöneticileri, 1. Bilimsel Kurultay'da açıklanan görüşlerin daha sonra bir kitapta toplanacağını bildirdiler.□

Asım Kaya — miki fa

Cemil Cahit

Halil İncesu — Dün, bugün, yarın

Ankara 2.Film Şenliği

"ÖLÜMSÜZ"LE BAŞLADI, "KURBAN"LA BİTTİ

Mülkiyeliler Birliği Vakfı, Bilar A.Ş., Bilim ve Sanat Dergisi tarafından düzenlenen Ankara 2.Film Şenliği, 3 Mart'ta Costa Gavras'ın "Z" (Ölümsüz) filminin gösterimiyle Ankaralı'lara "merhaba" dedi.

Yoğun ilgi toplayan şenliğin açış konuşmasını, Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Alper Aktan yaptı. Ankara'da böylesi bir şenliğe gereksinim duyulduğunu, bunu da gösterilen ilgiye bakarak rahatlıkla söyleyebileceklerini dile getiren Aktan, "Bu ilgiyi, kültürsüzleştirilen bir ortamda, kültüre duyulan özlemin de belirtisi sayıyoruz" dedi.

Fotoğraf: Bülent Akyöndem

Şenliğin açılış filmi olan "Z", Yunan kökenli Fransız Yönetmen Costa Gavras tarafından, Vassilis Vassilikos'un aynı adlı romanından uyarlanmış. Yunanistan'da "Albaylar Cuntası" öncesinde (1963), Milletvekili Grigoris Lambrakis'in kafasına vurulan cop sonucu ölümü ve bu ölümün soruşturmasını anlatıyor. Milletvekilinin "suçu" ise "barışı savunmak". Soluk soluğa izlenen filmde üç öğe öne çıkıyor. Birincisi, faşist örgütlerle polisin ve albayların birlikte hareketi ve bunlara karşı barış ve demokrasi savunucularının savaşımı. İkincisi, dürüst bir sorgu yargıcı olan Hristos Sartzetakis'in (bugün Yunanistan Cumhurbaşkanıdır), olayları gerçek boyutu ile araştırması. Üçüncüsü ise, bunların ve uluslararası demokratik kuruluşların ülkedeki etkisi.

Şenlik toplam 62 filmden oluşuyordu. "Dünya sinemalarından örnekler" bölümünde "Siyasal Sinema"ya ağırlıklı bir yer verilmişti.

Geçen yıl yapılan "İlk Yönetmenler Uzun Metrajlı Türk Filmleri" yarışması, bu yıl yeterli sayıda "İlk Yönetmen" bulunmaması yüzünden, tüm yönetmenlerin 88-89 yılı filmlerine açık tutuldu. Bu filmler şunlardı: Mesut Uçakan "Reis Bey", İrfan Tözüm "Melodram", Atıf Yılmaz "Arkadaşım Şeytan", Nisan Akman "Dünden Sonra Yarından Önce", Şerif Gören "Polizei", Zeki Ökten "Düttürü Dünya", Orhan Oğuz "Üçüncü Göz", Erden Kıral "Av Zamanı", Bilge Olgaç "Yarın Cumartesi", Taner Aydın "Yazarsız", Ömer Uğur "Zamansızlar", Tunca Yönder "Bir Tren Yolculuğu".

Uzun metrajlı yarışma filmlerinin Seçici Kurulu şu şöyleydi: Burçak Evren, Engin Orbey, Yılmaz Atadeniz, Doç.Dr. Nilgün Abisel, Tarık Dursun K., Ülkü Tamer, Halil Ergün.

Film Şenliği'nin bir başka yarışması da, ilki geçen yıl yapılan "Kısa Filmler" dalındaydı. Bu yarışma, geçen yıldan farklı olarak dört dalda yapıldı. Bunlar, "8 mm", "Video", "Canlandırma" ve "16/35 mm" dallarından oluşuyordu. Kısa filmler, Harb-İş Sendikası'nın salonunda ücretsiz olarak gösterildi.

"Türkiye'nin kalbi Ankara"

Şenlik programı dışında yer alan önemli bir gösterim de, "Türkiye'nin Kalbi Ankara" belgeseli idi. Sovyet yapımı olan bu filmde, 1933-1934 Türkiyesi'nin gelişmeleri ve başkentin durumu anlatılıyordu. O döneme yönelik elde kalan tek belgeseli, SSCB, Türkiye'ye armağan etmişti.

Şenliğin dikkat çeken örneklerinden biri de, "İtalyan Komedi Filmleri" toplu gösterimi idi. 7 yönetmenin 14 filminden oluşan gösterim, sinemaseverlere İtalyan komedileri konusunda önemli bilgiler vermekteydi.

Sergiler bölümünde "karikatür sergisi", Türk sinemasını fotoğraflarla anlatan "fotoğraf sergisi" ve Türk film afişlerinden oluşan "afiş sergisi", şenliğe renk katan öğeler arasındaydı.

Sinemanın çeşitli yönlerini tartışan paneller ve açık oturumlarda, Ziya Öztan, Zühal Olcay, Firuzan, Vedat Türkali, Gencay Şaylan, Aytaç Arman, Atilla Dorsay, Caner Fidaner, Atıf Yılmaz, Deniz Türkali, Alim Şerif Onaran ve Seçil Büker bir araya geldiler.

Ankara Film Şenliği, 12 Mart tarihinde yapılan ödül töreni ve Andrey Tarkovski'nin "Kurban" filmiyle sona erdi.

Böylece, film gösterimlerinin, belgesellerin, yarışmaların, sergilerin, açık oturumların yer aldığı Şenlik, Ankaralılara unutulmayacak günler yaşattı.

Nice şenliklere...□

Mehmet Canal

Sorunlar açıklıkla tartışılmalıdır.

Hareketimiz bugün bir geçiş döneminde bulunuyor. Yaşadığımız sorunların nesnelliğini bu geçiş dönemi oluşturuyor. Bu sürecin netleşmesinde Adımlar'ın çıkışı, Sargın ve Kutlu'nun yazıları önemli bir ivme kattı, fakat yeterli olmadığı açık. Birleşik hareketin geldiği noktada tüm sorunların, farklı düşüncelerin ve tartışmaların kamuoyu önünde büyük bir açıklıkla ortaya konması bir gereklilik olmuştur. Buradan, bugüne kadar "kol kırılır, yen içinde kalır" düşüncesinin varolduğu da anlaşılmalıdır. Sorunlarımız olmakla birlikte bunların birliğimizi zedeleyecek nitelikte olmadığı da biliniyor. Bir tartışma başlatmak amacıyla fazla ayrıntıya girmeden bunlara değinmek istiyorum.

80 öncesi kuşak demokrasi savaşımının en sıcak biçimlerini yaşamış bir kuşaktı ve bugün doğaldır ki birçok eski militan yeni politikaları kavramada zorluk çekiyor. Kafalarındaki birçok soru yanıt bekliyor, birçok konuda kaygıları var. Kimileri kendilerine pek önem verilmediğini düşünüyor, harekete biraz küskünler. Oysa ki onlar 70'li yıllara kadar gelen geleneğimizi bugüne taşıyan kuşaktır ve güçlü bir potansiyeldir.

80 sonrası kuşağın sorunları ise daha farklıdır. Özellikle son bir-iki yılda yaşanan yoğun pratik adeta genç kuşağı bunalttı. Bu, iş sürecinde olmaktan değil, -tüm eksikliklerine rağmen- yapılan işlere karşın somut kazanımların görülemiyor olmasındandır. Elbette ki bunun başka nedenleri de var. Fakat nedenleri ne olursa sonuçları olumsuzdur: 'Karamsar ve boşvermiş' ruh halleri ve bazen yılgınlık. Bunlarla bağlı olarak yanıtlanmamış sorular. Güncel pratik çalışmalarımızla politik hedeflerimiz arasındaki bağı nasıl kuracağız? Hareketimizin niceliksel olarak gelişmesinin yeni perspektifleri nelerdir, bunun birimlerdeki yansıması nasıl olur? Çağdaş anlamda, militanlık, örgütlülük nedir?

Bu sorunlar, sorular elbette çoğaltılabilir. Yanıtlar ve çözümler kuşkusuz tartışmalarda bulunacaktır. Ancak bu tartışmalar lokal düzeyde kaldıkça çok işlevli olmamakta bizi daraltmaktadır. Bugün gereksinim duyduğumuz şey, farklı yaklaşım ve düşüncelerin daha net konabildiği, canlı ve geniş tartışma platformudur. Bunu gerçekleştirecek araç ise ADIMLAR olmalıdır. Böyle bir işlevi gerçekleştirme düşüncesi 'Adımlar'ı daraltır endişesini getirebilir. Ancak böyle bir endişe yersiz olur. Çünkü Adımlar'ın geniş kesimlere ulaşma perspektifinde yakalayacağı ilk halka bizzat kendisi yani biz olmalıyız.□

Cengiz Alkan

Yasallık Üzerine

Genel olarak geriye bakıldığında, Türkiye'deki Marksist hareketin yasallaşması, içinde bulunduğu koşulların dışına çıkamamıştır. Neden? Çünkü hep var olanla yetinme mantığıyla yaklaşmışız. Burada şunu öneriyorum; Marksist hareketin geçmişte yasallaşmak için verdiği mücadelenin sağlıklı bir analizi yapılmalıdır. Bu bugün verilen mücadeleye ışık tutacaktır. Bugün verilen yasallık mücadelerinde Kutlu ve Sargın'ın tarihsel girişimi belirleyici rol oynamıştır. Kimileri; eylemleri henüz sonuçlanmamıştır, şimdiden birşey söylemek yanlış" diyor. Evet doğru, eylem henüz sonuçlanmamıştır ama ortada bazı gerçekler var. En başta antikomünizm belirli ölçülerde geriletilmiştir. Yurt içi ve yurt dışında önemli bir kamuoyu oluşturulmuştur, yasallık sorunu daha sıcak şekilde gündemde tutulmuştur. Fakat henüz yığınsallık kazanılmamıştır. Bu konuda imza kampanyaları yükseltilmeli, paneller düzenlenmeli, yani tabanın görüşlerine ulaşılmalı.

Yasallaşma da ad sorunu

Bu sorun antikomünizm ve kitlelerin ruh halini gündeme getiriyor. İki seçenek var; ya kitlelerin ruh haliyle çeliştiği için komünist adından vazgeçeceksin, ya da kitlelerin ruh halini değiştirmeye yöneleceksin. Kanımca yasallaşma istemini ikincisi üzerinde yoğunlaştırmak gerekiyor. Marksizm bize, kitlelerin ruh halinin içinde bulundu koşullar tarafından belirlendiğini söyler. Yasallaşma istemimiz, bugünkü koşulları değiştirmeye yönelikse, bununla birlikte kitlelerin ruh halinin de değişeceği bir gerçektir.

Radikal bir istem

Komünist partisinin yasallığı sorunu rejim sorunudur, yani rejimi değiştirmeye yöneliktir, oysa 'sol parti' için aynı şey söylenemez, bunu belirtmek gerekir. Teorik olarak komünist partisinin yasallığı "ara modellerin" önündedir. Belirli ölçülerde bu teori pratik yaşama geçmiştir, yani ok yaydan fırlamıştır. "Ara model" arayışlarının önüne geçmiştir. Bu arada Adımlar'ın geçen sayısında yayımlanan, "Veysi Sarısözen'in görüşlerine değinmeden geçemeyeceğim. "Bir ara model önerildiğinde biz bu öneriyi yapan DGM savcısı karşısında gerileseydik asıl o zaman en kötü uzlaşmayı yapmış olurduk. Ayrıca yasallık mücadelesini, AET giriş sürecine bağlamak, mücadele hedefini açıkça çarpıtmaktan ibarettir. Türkiye'de bugün demokrasi sorunu vardır, mücadeleyi bu bağlamda ele almak gerekir. Saygılarımla.□

M.Deniz/Tarsus

Kars'tan imzalar

Adımlar Çıkış Şenliği'nde, demokratik hak ve özgürlüklere yönelik engellerin ortadan kaldırılması için, barış ve demokrasiden yana herkesin imzasına açılan deklarasyonla ilgili Kars'tan gelen ve elimize geç ulaştığı için ilgili özel sayımızda yer alamayan imzaları bu sayımızda yayınlıyoruz.

G.Cemal Can-Muhasebeci, Erol Bağrı-Esnaf, Yaşar Ertaş-Avukat/İHD Kars Şubesi Kurucusu, Güngör Alp-Pazarlamacı (TBKP dışında diğer demokratik taleplere katılıyorum), Abdullah Kubalı-1402'lik öğretmen, Abdurrahman Alaca-Avukat, Enver İnan-Esnaf/Kars SHP yöneticisi, Ünal Gunerhan-Mühendis, Nusret Kara-Mühendis/SHP İl Yönetim Disiplin Kurulu üyesi, Hayrettin Uluman-Esnaf, Muhammet Alkaşi-Avukat/İHD Kars Şube Başkanı, Kurban Kahraman-Esnaf, İbrahim Soykan-Esnaf, Nihat Özgünlü-Tacir, Atalay Coşkunöz-Sendikacı, Ali Demirtaş-İşçi, Kenan Çağlar-1402'lik öğretmen, Abdurrahman Coşkun-Adımlar'ın kabulü hariç (Henüz gazeteyi okumadığım için) tümüyle onaylarım., Salih Orhan-Çiftçi, Nevzat Şirin-Esnaf, Dursun Şirin-Esnaf, Haşim Taşdemir-Çiftçi, Fikret Taşdemir-Esnaf, Sırrı Uzunkaya-Çiftçi, İsrafil Uzunkaya-Çiftçi, Necati Yakışırer-Avukat/SHP İl Başkanı, A.Serdar Demirtaş/Yeni Çözüm Dergisi Kars Temsilcisi, Yılmaz Gezenler-Serbest, Haydar Kurdacal-Çiftçi, Selahattin Ertaş.□

adımlar

... Basın Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş. Adına Sahibi: ... ■ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: ... ■ Genel Yayın Yönetmeni: ... Coşkun ■ İşletme Müdürü: Atilla Tanıkan ■ ... Yardımcısı: ... ■ Yayına Hazırlayanlar: ... ■ Koordinatörler: ... ■ Ankara Temsilcisi: ... ■ Ankara Haber Yönetmeni: ... ■ Ankara Büro: ... ■ İzmir Temsilcisi: ... ■ Teknik Yönetmen: ... ■ Arşiv: ... ■ Dizgi-Film-Montaj: ... ■ Baskı: ... ■ Dağıtım: GAMEDA ■ Yönetim Yeri: ... ■ Ankara Büro: ... ■ İzmir Büro: ... ■ Temsilcilikler: Yurtiçi: ADANA-... BURSA-... TAŞOVA/AMASYA-... GAZİANTEP-... BAKIRKÖY/İSTANBUL-... BAYRAMPAŞA/İSTANBUL-... BEYOĞLU/İSTANBUL-... KADIKÖY/İSTANBUL-... KARTAL/İSTANBUL-... DENİZLİ-... DİYARBAKIR-... KOCAELİ-... SAKARYA-... ÇERKEZKÖY-TEKİRDAĞ-... ZONGULDAK-... ■ Yurtdışı: F.ALMANYA-... AVUSTURYA-... BELÇİKA-... DANİMARKA-... FRANSA-... HOLLANDA-... İNGİLTERE-... İSVEÇ-... İSVİÇRE-... YUNANİSTAN-... KIBRIS-... ■ Abone Koşulları ■ Yurtiçi: ... ■ Yurtdışı: ... ■ Tek Gazete: ... ■ Hesap Numarası: ... Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul Hesap No: 1066004

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ
adımlar

MERCEK

Hazırlayan: Seçkin Cömert

Fotoğraf: Kamil Atay, İFSAK

UÇSUN KUŞLAR

Bilir yurdu korumayı hapisten çıkan.
Kara günlerde yaşayan vefalı olmayı.
Yurdunu düşünen kişi yiğit kişi.

Açılsın hapisane kapıları.
Uçsun kuşlar.

Ho Şi Minh
(Çev: A.Kadir-Afşar Timuçin)

Bir sorumuz var

"Sorun Söyleyelim" köşemize hoş geldiniz. "Bu komünistler, gençlerimizi ve işçilerimizi nasıl aldatıyor?", TC Genel Kurmay Başkanlığı 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yayınlanan ve soruyla aynı başlığı taşıyan kitapçıktan yanıtlıyoruz.

Kitapçık, Sıkıyönetim Komutanlığı'nın, çeşitli tarihlerde yapılan sorgulamalarda, "komünistler tarafından aldatılmış olduklarını itiraf eden" sanıkların açıklamalarından çıkarılmış. Tabii komutanlık, "vatandaşlarımızın isteklerine uyarak, önemli bir hizmeti gerçekleştirdiğine", inanıyor.

Sorunun yanıtına gelince: Önce, "bu kitaba kulak verip, kızıl tuzağa düşmemeyi görev edinin. Bu kitap, Türklük vekarının mütevazi tülü içinde kalan Mete, Atila, Fatih başta olmak üzere, aziz şehitlerimizin ruhuna ithaf olunur."

Türk gençliğinin özelliği nedir?

"Temelde genellikle Atatürkçü, memleketçi, arı varlıklı, çoğu varlıksız, öğrenmeye isteklidir."

Ancak, "memleketimizde, gençlerin Marksist-Leninist, Maoist ve Kastrocu çizgiye itilmesinde, dünyadaki tüm yöntemlerin hepsi, yerine göre uygulanmıştır."

Peki, komünistler onları nasıl kandırıyor? Önce eğitimden geçiriyor. Bunlar da aşama aşama gerçekleşiyor:

"1- Sosyalist temel eğitim safhası,

2- Sosyalist tekâmül eğitim safhası,

3- İkna ve militanlaştırma safhası"

Ondan sonra tam kandırma başlıyor. Bunlar nasıl oluyor?

"1- Fakir işçilere dükkân açıyorlar.

2- Fakir öğrencilere maaş bağlıyorlar, yatacak yer veriyorlar.

3- Avrupa'ya tahsile gönderiyorlar.

4- Devlet dairelerinde ve özel işletmelerde iş buluyorlar.

5- Seks ihtiyacını karşılamak üzere kadın buluyorlar.

6- İşsiz kalan işçilere açıktan maaş bağlıyorlar.

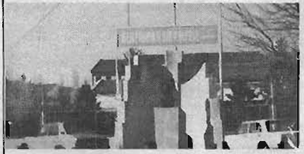
7- Sendika yönetimine alıp unvan veriyorlar."

DEVRİMCİ BERBER

Genelkurmay'ın bu "değerli" çalışmasında, adı anılmadan ifadesine yer verilen bir sanık da şunları anlatıyor:

"Arkadaşlarımdan birine bir berber dükkânı açtık. Berberlikten anlamadığı için bir süre başka bir devrimci berberin yanında çıraklık etti. Dükkânı açtıktan sonra gelen müşterileri saflarımıza çekmeye çalıştık."□

Sıkıyönetim iddianamelerinde Atatürk suçlanmış...

Eylül 1980'den sonra DİSK ve bağlı sendikaları ile çeşitli işçi eylemleri için açılan davaların iddianamelerinde, "fabrikalar kalemiz, yaşasın DİSK" ve benzeri sloganlar suç kanıtı sayılmış, "marksist-leninist" bir düzeni ihtilal yoluyla tesis etmenin ipuçları olarak görülmüştü.

Oysa, Isparta Sümerbank İplik Fabrikası'nın kapısında, K.Atatürk'ün, "Her fabrika bir kaledir" sözü yer alıyor. Bu fabrikanın 1938 yılında kurulduğunu öğrendik.

İlgilenenlerin dikkatine!□

O.K.

TORBA

Kendin yap

Kendi okulunu, kendi uçağını, derken, kendi karakollarını da millet kendi yapıyor. Hem de buna zorunlu kılınıyor.

Yakında, "Kendi hapishaneni kendin yap" kampanyası başlarsa, şaşmayın.

●

Dua

Özal'ın duası: "Bastır Cim-Bom!". Şurda seçime ne kaldı?

●

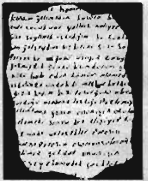
Para, Para, Para

Devlet Bakanı Yusuf Özal, "Şeytan Ayetleri" ile ilgili gelişmeleri ticari açıdan değerlendirip, "bize yarar" demiş.

Şeytanı pabucunu ters giydirir, sonra da pazarlarız.

Ahmet Bülent

Memleketimizden insan manzaraları

Ankara Haber Müdürümüz Adil Aşut arkadaşımız, Mercek'e bir ilkokul öğrenci velisinin mektubunu göndermiş. "Çok ilginç ve Türkiye'nin utanç verici manzarasını belgelediğini" belirttiği mektubun, Mercek'de yorumlanmasını istemiş.

Bizce, aynen yayınladığımız bu mektuba en iyi yorumu okurlarımızın getireceğini düşündük:

"Gülnaz hanım

Kendim gelemedim kusura bakma evde çocuk var yalnız kalıyordu size söylemek istediğim şu çünkü ben geleydim hiç birini size söyleyemezdim. Perşembe günü üzeri geziye gitmiştik çünkü bizim durum çok kötü hala odun kömür alamadık üstelik de un da bitti mecbur kaldık gittik beyim bizi Pazar günü alacaktı sürdüğü arabanın lastiği patlamış gelememiş Gonca onun için okula gelemedi sonra ben el işi yaptım 25'inde verecekler parasını karne parasını o zaman yatıracağım elimiz çok dar onun için bir şey alamadık çocuklara da başını ağrıttım yazan Zülbiye Mutlu"□

> Yeni tarzda çalışmanın eski alışkanlıklardan ve yöntemlerden kararlılıkla ayrılmak anlamına geldiğini herkes anlamış değildir
>
> Mihail GORBAÇOV

Adresimiz: "Görüldü-Türkiye"

12 Eylül'den sonra hapishaneler, toplum yaşamının ayrılmaz bir parçası oldu. Mektup zarflarında en çok kullanılan sözcük ise "GÖRÜLDÜ"...

Tabii, yabancılara bunu anlatmak güç. Onlar, hemen her mektubun üzerinde "GÖRÜLDÜ" damgasını göre göre, bu sözcüğü de şehir adı ya da adresin bir parçası gibi algılamaya başlamışlar. İşte size en taze örnek. Fransa'dan... Ankara Kapalı Cezaevi'nde yatan TBKP Başkanı Dr.Nihat Sargın'a gönderilen mektubun adresine bir de "Görüldü" sözcüğü eklenmiş.

Yani, ne demek istiyor şu yabancılar?

Türkiye, koskoca geniş bir cezaevi midir?□

A.A.